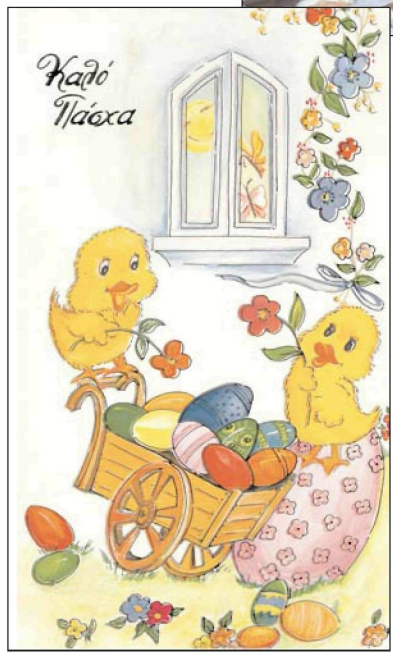

Κεφάλαιο 11

Γιορτές! Γιορτές! Γιορτές!

- Ποιες εικόνες δείχνουν...

εθνικές γιορτές;

--	--

θρησκευτικές γιορτές;

--	--	--

κοσμικές γιορτές;

--	--	--

Τι είναι τελετή;

“Είναι κι αυτό κάτι που πολύ παραμελήθηκε”, είπε η αλεπού. “Είναι αυτό που κάνει τη μια μέρα να μη μοιάζει με τις άλλες, τη μια ώρα με τις άλλες ώρες. Οι κυνηγοί μου, λόγου χάρη, έχουν μια τελετή. Κάθε Πέμπτη χορεύουν με τις κοπέλες του χωριού. Γι’ αυτό η Πέμπτη είναι θαυμάσια μέρα! Μπορώ και κάνω μια βόλτα ως τ’ αμπέλι. Αν χόρευαν οι κυνηγοί όποτε και να ‘ναι, όλες οι μέρες θα μοιάζαν μεταξύ τους, κι εγώ δε θα είχα καθόλου διακοπές”.

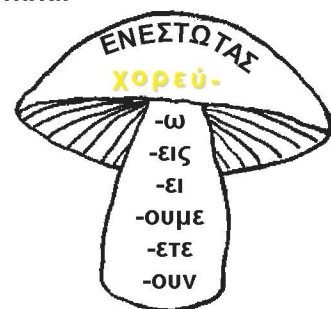
1. Εσείς συμφωνείτε με την άποψη της αλεπούς;
2. Θα ήταν σωστό ο Κώστας τη μια χρονιά να γιορτάζει στις 21 Μαΐου, την άλλη στις 28 Φεβρουαρίου ή δύο φορές το χρόνο; Γιατί;
3. Με ποιες από τις παρακάτω φράσεις-απόψεις συμφωνείτε; Βάλτε σταυρό στο αντίστοιχο κουτάκι. Συζητήστε μετά στην τάξη της διάφορες απόψεις.

- Οι γιορτές είναι στην εποχή μας ένα εμπορικό πανηγύρι.
- Οι γιορτές είναι μια καλή ευκαιρία να βρεθούν οι συγγενείς μαζί.
- Οι γιορτές εκφράζουν τα συναισθήματα των ανθρώπων.
- Παλιά όλοι πήγαιναν στην εκκλησία. Τώρα όλοι μαζεύονται για φαγητό.
- Τα παιδικά πάρτι είναι μεγάλος μπελάς για τις μαμάδες.
- Οι γιορτές μας φέρνουν πιο κοντά.

4. Χωρίζω τα παρακάτω ρήματα στο θέμα και την κατάληξη και τα γράφω δίπλα:

εγώ μοιάζω	→	εγώ	μοιάζ	-ω
εσύ γράφεις	→	εσύ		
αυτός μαγειρεύει	→	αυτός		
εμείς τρέχουμε	→	εμείς		
εσείς παίζετε	→	εσείς		
αυτοί μαλώνουν	→	αυτοί		

5. Τώρα κάνω το ίδιο και με τα ρήματα στον Αόριστο:

εγώ ζήτησα	→	εγώ	ζήτησ	-α
εσύ μάζεψες	→	εσύ		
αυτός χτύπησε	→	αυτός		
εμείς ανοίξαμε	→	εμείς		
εσείς διώξατε	→	εσείς		
αυτοί μοίρασαν	→	αυτοί		

6. Γράφω το θέμα των ρημάτων στη σωστή στήλη, χωρίζοντάς τα στον Ενεστώτα και τον Αόριστο, χωρίς τις κατάληξεις:

γύρισε, μένουν, μεγάλωσαν, φυτρώνει, σκέπασα, ετοιμάζω, καθάρισες, αναγκάζεις, αφήνουμε, γεμίζετε, σκορπίσατε, διαβάσαμε

Ενεστωτικό θέμα
εγώ
εσύ
αυτός
εμείς
εσείς
αυτοί μέν-

Αοριστικό θέμα
εγώ
εσύ
αυτός γύρισ-
εμείς
εσείς
αυτοί

Χριστούγεννα

Τι εποχή Θεέ μου! Τι όμορφες ημέρες! Παντού στολισμένα κτίρια, στολισμένοι δρόμοι, στολισμένα δέντρα! Στο σπίτι οι ετοιμασίες στο φουλ! Μελομακάρονα, κουραμπιέδες, μπακλαβάδες... Η μαμά μου όλη μέρα στην κουζίνα και στα μαγαζιά για ψώνια -και της αρέσει κιόλας!

Λίγες μέρες ακόμη και θα έχει τελειώσει και το σχολείο -και μετά... διακοπές. Απόλαυση! Ύπνο μέχρι αργά, διάβασμα καθόλου, επισκέψεις σε φίλους. Γιορτές! Τι ευτυχία! Αν χιονίζει κιόλας, τότε πράγματι θα ήταν η αποκορύφωση!

Να σαν πέρυσι, που το πρωί των Χριστουγέννων ξυπνήσαμε και όλα ήταν κάτασπρα! Σαν παραμύθι! Είχε χιονίσει τη νύχτα! Είχαν ασπρίσει τα πάντα! Τα σπιτάκια, οι δρόμοι, τα δέντρα! Ήταν σαν όνειρο! Και εμείς φυσικά στο δρόμο! Χιονοπόλεμος! Και να μην έχω φορέσει τις γαλότσες μου! Τα πόδια μούσκεμα. Αλλά τι ωραία!

Μακάρι Θεέ μου να χιονίσει και φέτος! Τι καλύτερο δώρο από αυτό!!!

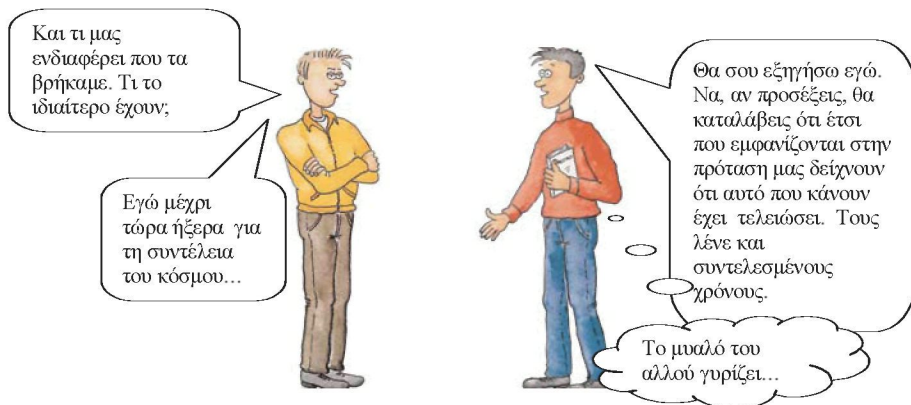
1. Συζητήστε τις παρακάτω ερωτήσεις στην τάξη:

- Z Πώς περνάτε τα Χριστούγεννα;
- Z Πηγαίνετε στην εκκλησία;
- Z Τι ώρα ψάλλεται η θεία λειτουργία;
- Z Τι μαγειρεύει η μαμά για το χριστουγεννιάτικο τραπέζι;
- Z Γιορτάζει κάποιος στο σπίτι σου;
- Z Έχετε καλεσμένους εκείνη τη μέρα; Παίρνετε δώρα τα Χριστούγεννα ή την Πρωτοχρονιά;
- Z Πότε ανοίγετε τα δώρα σας;
- Z Εσύ κάνεις δώρα στους γονείς και τα αδέρφια σου;
- Z Τι κάνετε στο σπίτι σας το βράδυ των Χριστουγέννων;

2. Απαντήστε τώρα στις ερωτήσεις γραπτά στο τετράδιό σας με 1 έως 3 προτάσεις.

3. Φτιάξτε τώρα με τις απαντήσεις σας ένα μικρό κείμενο. Χρησιμοποιήστε τους χρονικούς και αιτιολογικούς συνδέσμους και τα επιρρήματα που έχετε μάθει (π.χ. ύστερα, μετά, ευτυχώς, σχεδόν, αρκετά, καθόλου κτλ.

4. Στο κείμενο βρήκαμε ρήματα στον **Παρακείμενο** (έχω φορέσει), στον **Υπερσυντέλικο** (είχε χιονίσει) και στον **Συντελεσμένο Μέλλοντα** (θα έχει τελειώσει)....

...Στο κουτί είναι γραμμένα ρήματα στους παραπάνω συντελεσμένους χρόνους. Μ' αυτά γεμίζουμε τα κενά των προτάσεων:

είχε φουσκώσει
 έχουν ακούσει
 θα έχω λύσει
 είχε φτάσει
 θα έχει πλέξει
 έχει ανοίξει

- Το παράθυρο το ..... ο αέρας, γι' αυτό κάνει κρύο.
- Όσπου να προλάβει η γιαγιά, το γάλα .....
- Μέχρι να αρχίσει το ντοκιμαντέρ στην τηλεόραση ..... τις ασκήσεις.
- Η θεία μου μέχρι το Πάσχα ..... το πουλόβερ που μου έταξε.
- Τα αφτιά μου δεν ..... μέχρι τώρα τέτοιον απαίσιο ήχο.
- Το τρένο ..... στο σταθμό κι αυτός δεν είχε έρθει ακόμα.

5. Οι συντελεσμένοι χρόνοι λέγονται περιφραστικοί, γιατί σχηματίζονται με δύο ή τρεις λέξεις....

...Μπορούν επίσης να αντικατασταθούν. Προσέχουμε τα παραδείγματα και μετά συνεχίζουμε:

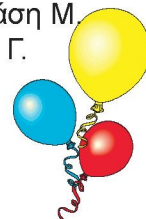
- Ο Νίκος **έχει δέσει** το πόδι του. → - Ο Νίκος **έχει δεμένο** το πόδι του.
- Η Μαρία **είχε λύσει** τα μαλλιά της. → - Η Μαρία **είχε λυμένα** τα μαλλιά της.
- Η γιαγιά **θα έχει φορέσει** πάλι τα μαύρα. → - Η γιαγιά **θα έχει φορεμένα** πάλι τα μαύρα.
- Η μαμά έχει καθαρίσει τις πατάτες. → - .....
- Ο ψαράς είχε μαζέψει τα δίχτυα. → - .....
- Αύριο το χιόνι θα έχει σκεπάσει τα βουνά. → - .....
- ..... ← - Ο Βασίλης είχε κλεισμένο το στόμα.
- ..... ← - Η Άννα έχει διαβασμένα όλα τα μαθήματα.
- ..... ← - Σε λίγο θα έχει βρασμένες πατάτες.

ΠΡΟΣΟΧΗ: Και στις δύο στήλες χρησιμοποιούμε μόνο το έχω, το είχα ή το θα έχω.

Σε καλώ στο πάρτι
γενεθλίων που θα γίνει
στο σπίτι μου Οδός
Πατσιμάδη 4, την
Παρασκευή 26.2.2000

Στο φίλο μου Θανάση Μ
από τον Βασίλη Γ.
τηλ.: 0187

- Καλησπέρα, ο Θανάσης είμαι. Μπορώ να μιλήσω στο Βασίλη;
- Καλησπέρα, Θανάση. Μισό λεπτό να τον φωνάξω! Βασίληρη!!!
- Ναι, τι θέλεις;
- Ο Θανάσης στο τηλέφωνο. Έλα να του μιλήσεις!
- Γεια σου Θανάση! Τι κάνεις;
- Καλά, εσύ; Ξέρεις, θέλω να σε ρωτήσω πότε θα κάνεις το πάρτι σου.
- Την Παρασκευή το απόγευμα.
- Ναι, αλλά τι ώρα; Δεν το γράφεις στην πρόσκληση!
- Ουφ, θα το ξέχασα, φαίνεται. Στις 6 η ώρα να έρθεις!
- Εντάξει, θα το πω και στον Γιάννη! Γεια σου!
- Γεια σου Θανάση.

- Καλησπέρα, τη Μαρία θα ήθελα.
- Καλησπέρα, εγώ είμαι. Ποιος είναι;
- Γεια σου Μαρία, είμαι ο Βασίλης.
- Γεια σου, Βασίλη. Τι κάνεις;
- Καλά, ευχαριστώ. Ξέρεις την Παρασκευή έχω τα γενέθλιά μου και κάνω πάρτι. Θα έρθεις;
- Την Παρασκευή; Τι ώρα;
- Στις έξι το απόγευμα. Θα έρθουν πολλοί συμμαθητές μας από το σχολείο.
- Ξέρεις, την Παρασκευή γιορτάζει η νονά μου και θα πάμε στο σπίτι της. Λυπάμαι αλλά δεν θα μπορέσω να έρθω.
- Κρίμα. Θα περάσουμε όμορφα. Θα είναι πάρτι μεταμφιεσμένων!
- Αχ, τι ωραία! Κρίμα που είμαστε καλεσμένοι.
- Δεν πειράζει, του χρόνου ίσως. Γεια σου.
- Γεια σου, Βασίλη.

Φύγαμε για το λόγγο τρώγοντας ξερά σύκα. Οι μεγαλύτεροι, που μας οδηγούσαν από τα χέρια, έφελναν τα τροπάρια που τους είχε μάθει ο δάσκαλος για το βράδυ. Τη "Ζωή εν τάφω" και "Έρραναν τον τάφον". Οι πιο μεγάλοι μιλούσαν για τα βαρελότα και τα τρομπόνια που θα 'ριχναν τη νύχτα του Επιταφίου και στην Ανάσταση, για να κάμουν να βουίξει όλο το χωριό και να χτυπήσουν οι καρδούλες των κοριτσιών από λαχτάρα. [...]

Εμείς επλάθαμε στη φαντασία μας την ημέρα της Αναστάσεως που περιμέναμε ανυπόμονα. Χαράματα στην εκκλησία θ' ανάβαμε το κεράκι μας από τη λαμπάδα του παπά και θα ψάλλαμε το "Χριστός ανέστη".

"Πλούσιοι και πένητες, ευφράνθητε σήμερα" θα φώναζαν ο ψάλτης. "Η τράπεζα γέμει, τρυφήσατε πάντες".

Και στ' αλήθεια, μας περίμενε στο σπίτι η κοτόσουπα, το ψητό και τα κόκκινα αυγά. Μεγάλο πράμα, γιατί στο χωριό μας τρώγανε κρέας οι πλούσιοι μια δυο φορές το μήνα κι οι φτωχοί κάθε

Χριστού και Λαμπρή.

Έπειτα, το δειλινό, θα γινόταν στην πλατεία της εκκλησίας η "Αγάπη". Όλοι οι άντρες θα φιλιόντουσαν με τον παπά και μεταξύ τους. Κανένα πάθος, καμιά έχτρα. Θ' άρχιζε το γλέντι με τα βιολιά και τα λαγούτα κι οι λυγερές θα 'σερναν μπροστινές το χορό με τα μεταξωτά μαντίλια.

Εγώ είχα κι ένα λόγο παραπάνω να περιμένω ανυπόμονα την ημέρα της Λαμπρής. Ο θεός μου 'χε στείλει από την πολιτεία ένα ξύλινο αυγό που κανείς δε θα μπορούσε να καταλάβει πως ήταν ψεύτικο. Μετά την Ανάσταση σκουντρούν τα παιδιά τ' αυγά τους κι ο νικητής παίρνει για λάφυρο το σπασμένο. Κι ο κατεργάρης δεν το μαρτυρούσα σε κανένα πως ο θεός από την πολιτεία μου 'στειλε το ψεύτικο κόκκινο αυγό, μόν' το 'χα για κρυφή χαρά πως θα μάζευα όλα τ' αυγά των παιδιών του χωριού!

Περάσαμε όλη την ημέρα στις πλαγιές του βουνού μας και φορτωθήκαμε μ' αγκαλιές αγριολούλουδα, για να στολίσουμε τον Επιτάφιο.

Επιλεγμένα αποσπάσματα από το διήγημα του Απόστολου Δασκαλάκη "Αναστάσιμη αγάπη", από το βιβλίο "Ελληνικά Διηγήματα με θέμα το Πάσχα", εκδ. Πατάκη, Αθήνα 1991

1. Το διήγημα του Α. Δασκαλάκη μιλάει για μια περασμένη εποχή. Από ποια σημεία του κειμένου το καταλαβαίνετε; Υπογραμμίστε τα.

Συζητήστε στην τάξη:

-Εσείς γιορτάζετε το Πάσχα; Και αν ναι, πώς το γιορτάζετε;

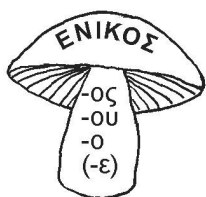
-Ποιος στολίζει τον Επιτάφιο;

-Τι τρώτε το βράδυ της Ανάστασης;

-Πώς γλεντάτε την Κυριακή του Πάσχα;

2. Στην αρχή του κειμένου του Α. Δασκαλάκη συναντήσαμε τη λέξη “δάσκαλος”. Προσέξτε το παράδειγμα και συνεχίστε προφορικά με τη λέξη “σύζυγος”:

Ενικός αριθμός

- Ον.** Ο δάσκαλος διαβάζει φωναχτά ένα ωραίο παραμύθι.
Γεν. Η τσάντα του δασκάλου είναι γεμάτη με τετράδια.
Αιτ. Οι μαθητές σέβονται και αγαπούν το δάσκαλο.
Κλ. -Εσύ, δάσκαλε, πόσα παιδιά έχεις στην τάξη σου;

Πληθυντικός αριθμός

- Ον.** Οι δάσκαλοι σήμερα έχουν γενική συνέλευση.
Γεν. Ο σύλλογος των δασκάλων το βράδυ έχει χορό.
Αιτ. Οι περισσότεροι θυμούνται τους δασκάλους που είχαν.

3. Τώρα συμπληρώστε τα κενά των προτάσεων με τα ουσιαστικά “η σύζυγος”, “η υπάλληλος”, “η έξοδος”.

ΘΥΜΟΜΑΣΤΕ

Τα θηλυκά ουσιαστικά σε -ος έχουν τις ίδιες καταλήξεις με τα αρσενικά.

Ενικός αριθμός

- Ον.** ..... του κ. Νίκου είναι στο σπίτι και μαγειρεύει.
Γεν. Η ..... του κινηματογράφου είναι ανοιχτή.
Αιτ. Ο διευθυντής κάλεσε ..... στο γραφείο.

Πληθυντικός αριθμός

- Ον.** ..... των ιερέων είναι σεμνές γυναίκες.
Γεν. Ο μισθός ..... καταβάλλεται κάθε 15 μέρες.
Αιτ. Δεν πρέπει να εμποδίζουμε ..... κινδύνου.

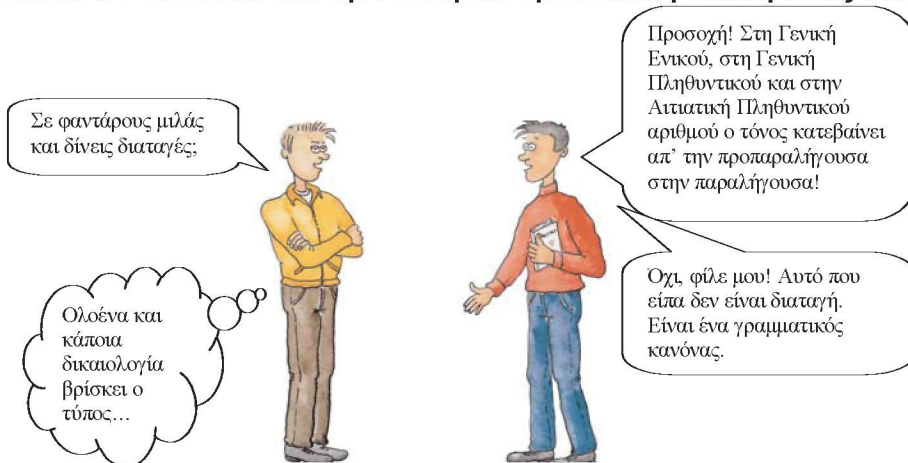
4. Συμπληρώστε σωστά τις προτάσεις με τα ουσιαστικά που λείπουν:

- ..... της πολυκατοικίας τη νύχτα είναι πάντα φωτισμένη.
- Κανένας δεν αγαπά ....., γιατί φέρνει συμφορές.
- Ο σύλλογος κάλεσε ..... και τις νηπιαγωγούς σε γενική συνέλευση.
- ..... του πλανήτη μας μαζί με την Ανταρκτική είναι έξι.
- Στο αρχαίο θέατρο ..... παίζουν την “Ειρήνη” του Αριστοφάνη.
- Ο αριθμός ..... στις πόλεις αυξήθηκε πολύ τα τελευταία χρόνια.

η είσοδος, ο πόλεμος, η Επίδαυρος, δάσκαλος, ο κάτοικος, η ήπειρος

5. Γράψτε δίπλα απ' τα ουσιαστικά την Γενική και την Αιτιατική πτώση όπως στο παράδειγμα:

		Ονομαστική	Γενική	Αιτιατική
Ενικός αριθμός	αρσενικά	ο δάσκαλος	του δασκάλου	τον δάσκαλο
		ο σύλλογος		
		ο πρόεδρος		
		ο άνθρωπος		
		ο υπάλληλος		
		ο σύζυγος		
	θηλυκά	η είσοδος	της εισόδου	την είσοδο
		η σύζυγος		
		η έξοδος		
		η μέθοδος		
		η διάμετρος		
		η διαγώνιος		
Πληθυντικός αριθμός	αρσενικά	οι δάσκαλοι	των δασκάλων	τους δασκάλους
		οι σύλλογοι		
		οι πρόεδροι		
		οι άνθρωποι		
		οι υπάλληλοι		
		οι σύζυγοι		
	θηλυκά	οι εισοδοί	των εισόδων	τις εισόδους
		οι σύζυγοι		
		οι έξοδοι		
		οι μέθοδοι		
		οι διάμετροι		
		οι διαγώνιοι		

1. Ενεστωτικό και Αοριστικό θέμα

α. Αν αφαιρέσουμε την κατάληξη ενός ρήματος που βρίσκεται στον Ενεστώτα, το μέρος που έμεινε και δεν αλλάζει σε κανένα πρόσωπο λέγεται **Ενεστωτικό θέμα**:

π.χ. **χωρίζ-ω, οργών-ω**

Από το ενεστωτικό θέμα σχηματίζονται οι χρόνοι: Ενεστώτας, Παρατατικός και Εξακολουθητικός Μέλλοντας (εξακολουθητικοί χρόνοι).

πχ. χωρίζ-ω, χώριζ-α, θα χωρίζ-ω

β. Αν το ρήμα βρίσκεται όμως στον Αόριστο και αφαιρέσουμε την κατάληξη, αυτό που μένει και δεν μεταβάλλεται ονομάζεται **Αοριστικό θέμα**:

π.χ. **χώρισ-α, όργωσ-α**

Από το Αοριστικό θέμα σχηματίζονται οι στιγμιαίοι χρόνοι Αόριστος και Στιγμιαίος Μέλλοντας και οι Συντελεσμένοι χρόνοι Παρακείμενος, Υπερσυντέλικος και Συντελεσμένος Μέλλοντας.

π.χ. χώρισ-α, θα χωρίσ-ω, έχω χωρίσ-ει, είχα χωρίσ-ει, θα έχω χωρίσ-ει

2. Το ρήμα στους συντελεσμένους χρόνους

Παρακείμενος	Υπερσυντέλικος	Συντελεσμένος Μέλλοντας
έχω αρχίσει	είχα αρχίσει	θα έχω αρχίσει
έχεις αρχίσει	είχες αρχίσει	θα έχεις αρχίσει
έχει αρχίσει	είχε αρχίσει	θα έχει αρχίσει
έχουμε αρχίσει	είχαμε αρχίσει	θα έχουμε αρχίσει
έχετε αρχίσει	είχατε αρχίσει	θα έχετε αρχίσει
έχουν αρχίσει	είχαν αρχίσει	θα έχουν αρχίσει

3. Προπαροξύτονα ουσιαστικά αρσενικού και θηλυκού γένους σε -ος

	Ενικός αριθμός		Πληθυντικός αριθμός	
	αρσενικό	θηλυκό	αρσενικό	θηλυκό
Όνομαστική	ο πόλεμος	η σύζυγος	οι πόλεμοι	οι σύζυγοι
Γενική	του πολέμου	της συζύγου	των πολέμων	των συζύγων
Αιτιατική	τον πόλεμο	την σύζυγο	τους πολέμους	τις συζύγους
Κλητική	(πόλεμε)	(σύζυγε)	-	-

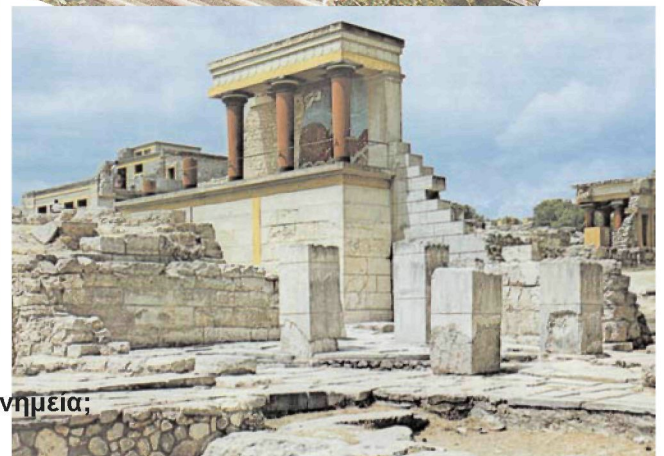
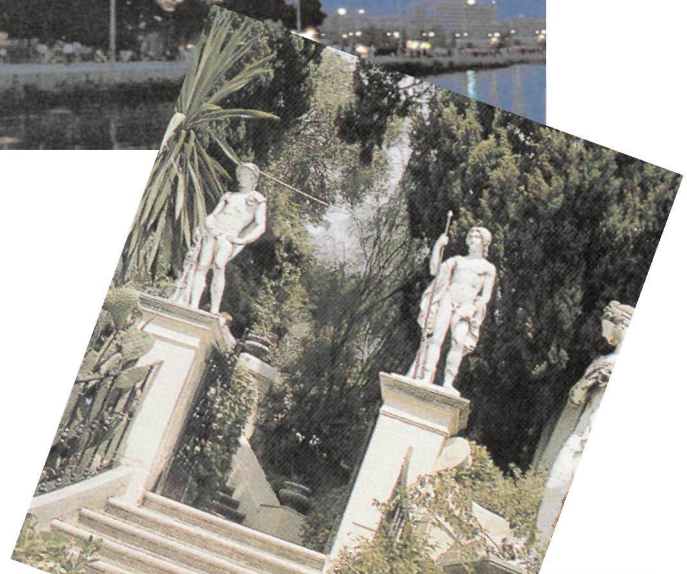
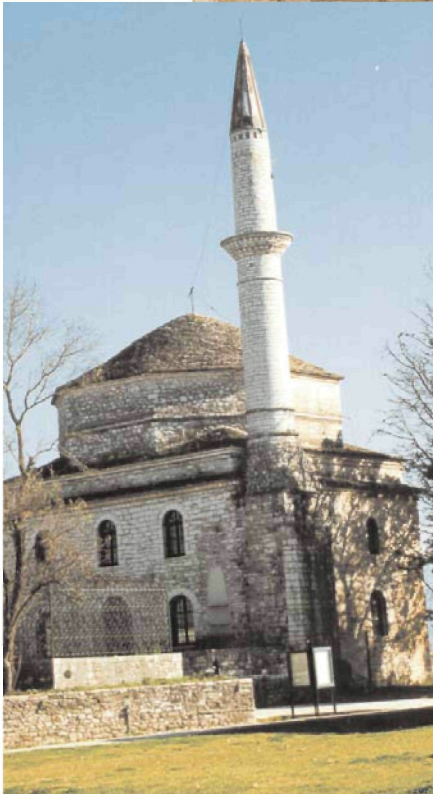
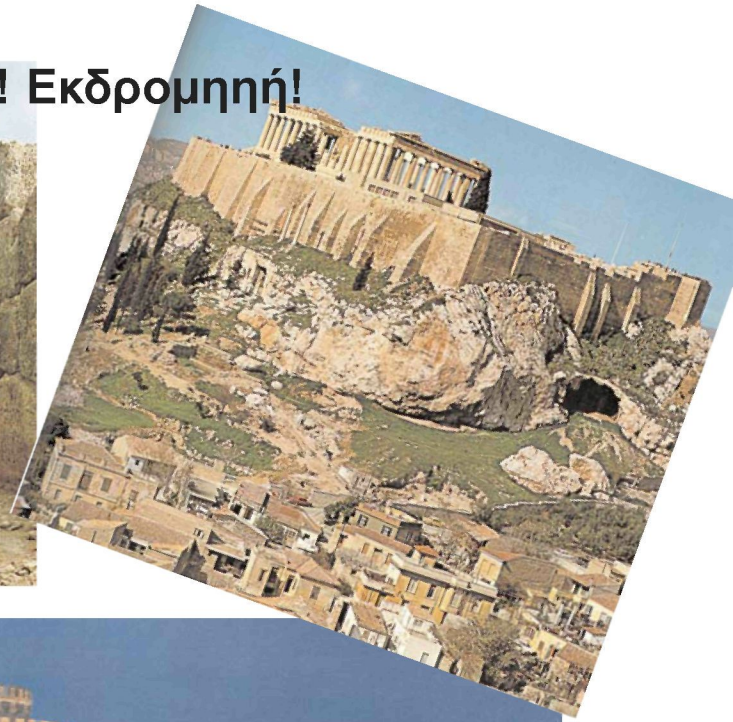
ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΑ

Λέξεις: Χριστούγεννα, κυνηγός, τελειώνω, εκκλησία, Πρωτοχρονιά, τηλέφωνο, πρόσκληση, ψεύτικο.

Φράσεις: Οι μέρες θα έμοιαζαν μεταξύ τους. Είχε χιονίσει τη νύχτα. Σε καλώ στα γενέθλιά μου. Τι ώρα; Χριστός ανέστη. Δεν το μαρτυρούσα σε κανέναν. Τι τρώμε το βράδυ της Ανάστασης;

Κεφάλαιο 12

Εκδρομή! Εκδρομηγή!

1. Σε ποιες περιοχές της Ελλάδας βρίσκονται αυτά τα μνημεία;
2. Τι ξέρετε γι' αυτά;

Εκδρομή στα Γιάννενα

Στις αρχές Αυγούστου, είχαμε πάει διακοπές στο χωριό της μητέρας μου, που είναι κοντά στην Πρέβεζα. Εγώ και η οικογένειά μου αποφασίσαμε να πάμε εκδρομή στα Γιάννενα. Η διαδρομή ήταν θαυμάσια. Περνούσαμε ανάμεσα από βουνά και δίπλα σε πλατάνια. Κάποια στιγμή σταματήσαμε στις όχθες του ποταμού Λούρου και είπαμε να φάμε πέστροφα. Ήταν μια όαση δροσιάς μέσα στην αποπνικτική ζέστη του Αυγούστου. Τα νερά ήταν κρύα. Τα πλατάνια με τις χοντρές ρίζες - τα περισσότερα μέσα στο νερό - στέκονταν σιωπηλά μέσα στο αρμονικό κελάρυσμα του ποταμού. Προχωρώντας και λίγο πριν από τα Γιάννενα, ξεχωρίζει σε μια πλαγιά το Μουσείο κέρινων ομοιωμάτων του Π. Βρέλλη. Το κτίριο είναι χτισμένο σε αρχιτεκτονική γιαννιώτικη. Έχεις την αίσθηση ότι βρίσκεσαι σε ένα υπόγειο στα χρόνια της Τουρκοκρατίας. Μόλις είδα το πρώτο ομοίωμα ένιωσα φόβο, γιατί φαινόταν πολύ αληθινό. Τα εκθέματα προέρχονταν από τη νεότερη ιστορία. Μερικά από τα ομοιώματα ήταν ο Ρήγας Φεραίος, ο Κοσμάς ο Αιτωλός, η δολοφονία του Αλή-Πασά και πολλά άλλα. Βγήκαμε από το Μουσείο και φύγαμε. Όσπου να το καταλάβουμε μπήκαμε στην πόλη και κατευθυνθήκαμε προς τη λίμνη. Εγώ πήρα τη βιντεοκάμερα και άρχισα να τραβάω τις πάπιες και τους γλάρους. Όταν άφησα τη βιντεοκάμερα είδα λίγο την λίμνη

και πρόσεξα κάτι που έμοιαζε με κεφάλι. Ήταν ένα νερόφιδο.

Επόμενη στάση ήταν το σπήλαιο του Περάματος. Είναι το μεγαλύτερο (χερσαίο) σπήλαιο στην Ελλάδα, αλλά και στα Βαλκάνια. Η ξεναγός μας ανέφερε ότι η θερμοκρασία του χειμώνα-καλοκαίρι, είναι 17° C. Σιγά-σιγά, όπως προχωρούσαμε βλέπαμε διάφορους σχηματισμούς, που τους είχαν δώσει ονόματα όπως ο πύργος της Πίζας, η κάβα της Περσεφόνης, η σφίγγα της Αιγύπτου και άλλες ονομασίες. Είδα πολύ όμορφα πράγματα και πέρασα καλά, γι' αυτό θα συνιστούσα και σε σας να πάτε μια εκδρομή στα Γιάννενα.

Λευτέρης Χριστόπουλος
12 χρονών, Αμαλιάδα

Διασκευή από το ένθετο "Ερευνητές" της Καθημερινής.

1. Διαβάστε το κείμενο και βάλτε τις προτάσεις στη σωστή χρονολογική σειρά.

- Φάγαμε πέστροφα.
- Μπήκαμε στο Μουσείο του Π. Βρέλλη.
- Σταματήσαμε στις όχθες του Λούρου.
- Είδα ένα νερόφιδο.
- Φοβήθηκα με τα ομοιώματα.
- Τράβηξα τη λίμνη με τη βιντεοκάμερα.
- Πήγαμε στο σπήλαιο του Περάματος.
- Πήγαμε εκδρομή στα Γιάννενα.

2. Ο Λευτέρης σου είπε για την εκδρομή που έκανε με τους γονείς του στα Γιάννενα. Πες την τώρα εσύ σε ένα φίλο σου. Χρησιμοποίησε τις φράσεις της παραπάνω άσκησης:

Πήγαμε εκδρομή στα Γιάννενα.

→ Πήγαν εκδρομή στα Γιάννενα.

Σταματήσαμε στις όχθες του Λούρου.

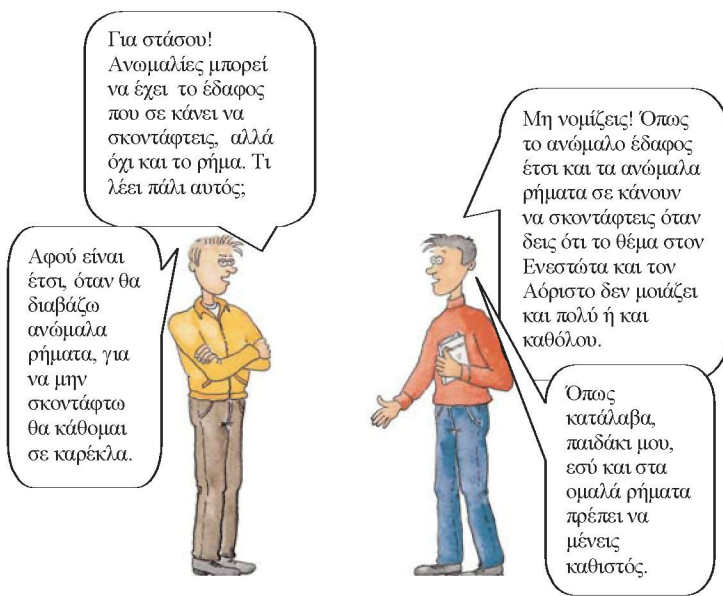
→ Σταμάτησαν στις όχθες του Λούρου.

3. Στην έκθεση που έγραψε ο Λευτέρης χρησιμοποίησε διάφορα ανώμαλα ρήματα στον Αόριστο, όπως *είδα, βγήκαμε, φύγαμε, μπήκαμε, πήρα, είπαμε*. Αυτά τα ρήματα έχουν Ενεστώτα το *βλέπω, βγαίνω, φεύγω, μπαίνω, παίρνω, λέω*. Ενώστε τώρα τον Ενεστώτα με τον Αόριστο των ανώμαλων ρημάτων όπως στο παράδειγμα:

Ενεστώτας		Αόριστος
βγαίνω	● ——— ●	βγήκα
παίρνω	●	μπήκα
μπαίνω	●	πήρα
φεύγω	●	βρήκα
βρίσκω	●	έφυγα
δίνω	●	έδωσα

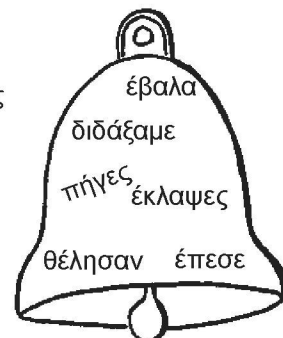

Αόριστος		Ενεστώτας
έκαψα	● ——— ●	βλέπω
είδα	●	καίω
ήπια	●	λέω
είπα	●	πίνω
έφαγα	●	τρώω
έφυγα	●	φεύγω

4. Στην καρμπάνα υπάρχουν κι άλλα ανώμαλα ρήματα στον Αόριστο. Γράψτε τα κάτω απ' τον Ενεστώτα:

Ενεστώτας	βάζω	διδάσκουμε	κλαις	θέλουν	πέφτει	πηγαίνεις
Αόριστος						

5. Τα ανώμαλα ρήματα έχουν διαφορετικό θέμα και στους χρόνους Στιγμαίο Μέλλοντα, Παρακείμενο, Υπερσυντέλικο και Συντελεσμένο Μέλλοντα:

Ενεστώτας	Στιγμ. Μέλλοντας	Παρακείμενος	Υπερσυντέλικος	Συντ. Μέλλοντας
βγαίνω	θα βγω	έχω βγει	είχα βγει	θα έχω βγει
παίρνω	θα πάρω			
μπαίνω	θα μπω			
φεύγω	θα φύγω			
βρίσκω	θα βρω			
δίνω	θα δώσω			
βλέπω	θα δω			
καίω	θα κάψω			
λέω	θα πω			
πίνω	θα πιω			
τρώω	θα φάω			

6. Συμπληρώστε τα κενά με τα ανώμαλα ρήματα που είναι γραμμένα στον πάπυρο. Προσέξτε να γραφούν στο χρόνο που μας ζητούν όπως στο παράδειγμα:

Αόριστος	Ο Νίκος έφαγε το πρωινό του με όρεξη.
Συντ. Μέλλοντας	Δεν είναι εδώ. .... στο γυμναστήριο.
Αόριστος	Παρόλο που δεν διψούσε ..... όλο το γάλα.
Παρακείμενος	Σου ..... πολλές φορές ότι η λέξη “εκκλησία” γράφεται με δύο “κ”.
Αόριστος	Τι ..... χθες στην τηλεόραση;
Παρακείμενος	..... το χάπι σου, Δημητράκη;
Συντ. Μέλλοντας	Ωσπου να μετρήσεις ως το δέκα, ... τη λύση.

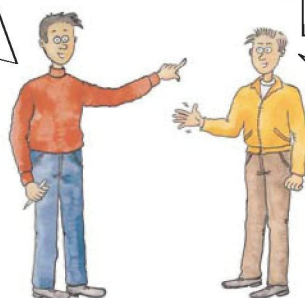

7. Γράφω όπως στο παράδειγμα τους χρόνους Στιγμιαίο Μέλλοντα και Αόριστο των παρακάτω ανωμάτων ρημάτων:

Ενεστώτας	Στιγμιαίος Μέλλοντας	Αόριστος
δίνω	θα δώσω	έδωσα
καίω		
μαθαίνω		
πηγαίνω		
παίρνω		
σέρνω	θα σύρω	
φεύγω		

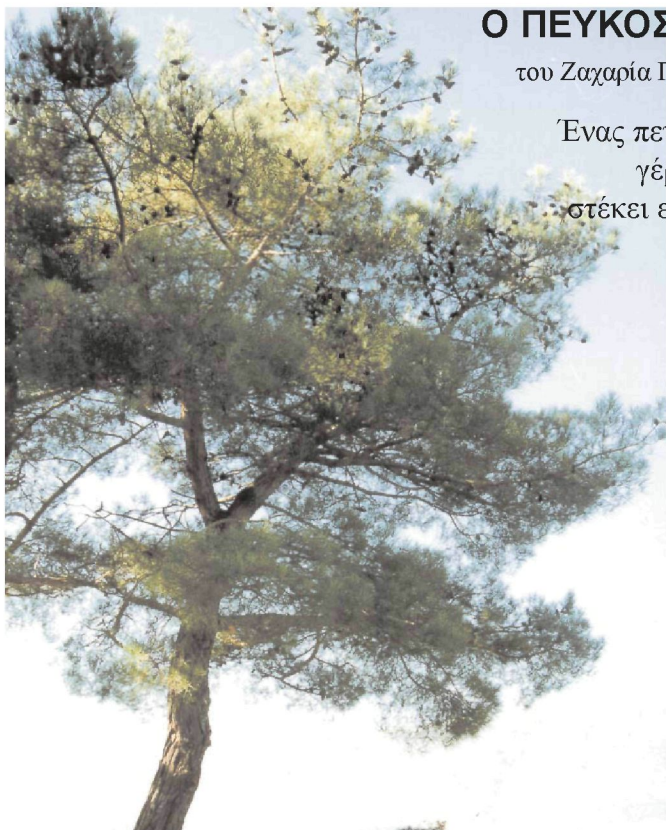
Ενεστώτας	Στιγμιαίος Μέλλοντας	Αόριστος
βγαίνω	θα βγω	βγήκα
μπαίνω		
βλέπω	θα δω	
βρίσκω		
πίνω	θα πιω	
λέ(γ)ω		
ανεβαίνω		

Δεν είναι και τόσο δύσκολη. Αρκεί να έχεις στο μυαλό σου ότι ο **Στιγμιαίος Μέλλοντας** φανερώνει ότι **κάτι θα κάνει στο μέλλον μόνο μια φορά** κι ότι ο **Αόριστος** φανερώνει ότι **κάτι έκανες στο παρελθόν μόνο μια φορά**.

Η άσκηση με τον Στιγμιαίο Μέλλοντα και τον Αόριστο μου πέφτει δύσκολη.

Εγώ στο μυαλό μου έχω άλλα πράγματα. Άλλα τέλος πάντων....

Ο ΠΕΥΚΟΣ

του Ζαχαρία Παπαντωνίου

Ένας πεύκος μες στον κάμπο
γέρας' ο φτωχός,
στέκει εκεί πρωί και βράδυ
μοναχός.

Έχασε μεγάλους κλώνους
έμαθε πολλά,
ζει διακόσια τόσα χρόνια
στρογγυλά

Άκουσε τα καριοφίλια,
είδ' αρματολούς,
πέρασε πολέμους μπόρες,
κεραυνούς.

Μα βαστάει σαν παλικάρι
όσο κι αν γερνά
κι αγναντεύει πέρα ως πέρα τα
βουνά.

8. Διαβάστε το ποίημα του Ζαχαρία Παπαντωνίου και μετά γράψτε τα ρήματα στο πρώτο πρόσωπο Ενικού του Ενεστώτα, όπως στο παράδειγμα. Αν κάποιος από σας ξέρει και τη μελωδία του ποιήματος, ας το τραγουδήσει:

γέρασε —————> γερνώ ή γεράζω

έχασε —————>

έμαθε —————>

γέρασε —————>

έχασε —————>

έμαθε —————>

Ο ΠΕΥΚΟΣ Δημοσιού

Επιμέλεια: Σ. Γιωτόπουλος
Πρέβεζα 30-5-2000

A

- 2** - Έλα, μας φωνάζει η κυρία! Πάμε!
 - Περίμενε! Θέλω να μας τραβήξει μια φωτογραφία ακόμη.
 - Εγώ φεύγω. Θα χάσουμε τα άλλα παιδιά! Φοβάμαι!
 - Περίμενε ντε μισό λεπτό! Ερχόμαστε και εμείς!

Γ

A	B	Γ
☐	☐	☐

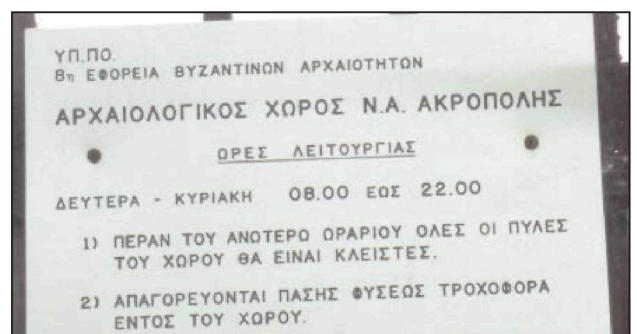
1. α) Ποιος διάλογος ταιριάζει σε ποια εικόνα;
 β) Έξω από τον αρχαιολογικό χώρο στο κάστρο των Ιωαννίνων βρίσκεται ένας πίνακας με το ωράριο λειτουργίας. Μπορείτε να πείτε τι ώρες είναι ανοιχτός ο αρχαιολογικός χώρος;

- 1** - Κοιτάξτε αυτό το άγαλμα. Χρονολογείται από το 600 π.Χ. και ανασύρθηκε από το Αιγαίο πέλαγος.
 - Μου αρέσει πολύ! Σαν ζωντανό φαίνεται!
 - Μη μιλάς! Θέλω να ακούσω τον ξεναγό!

B

- 3** - Καλημέρα σας.
 - Καλημέρα σου. Τι θα ήθελες;
 - Μου λένε σας παρακαλώ πόσο κάνει το εισιτήριο;
 - 800 δραχ. χωρίς ξενάγηση και 1200 με ξενάγηση.
 - Ευχαριστώ.

Άλλοι βλέπουν, περιγράφουν κι άλλοι ακούνε και μαντεύουν

- Εγώ βλέπω κάτι, που εσύ δεν βλέπεις.
- Πώς είναι;
- Είναι μεγάλο από μάρμαρο και έχει πολλούς κίονες (κολόνες).
- Ξέρω τι βλέπεις.
- Α, ναι; Τότε πες το.
- Βλέπεις την Ακρόπολη.
- Μπράβο, το βρήκες. Αυτήν βλέπω.

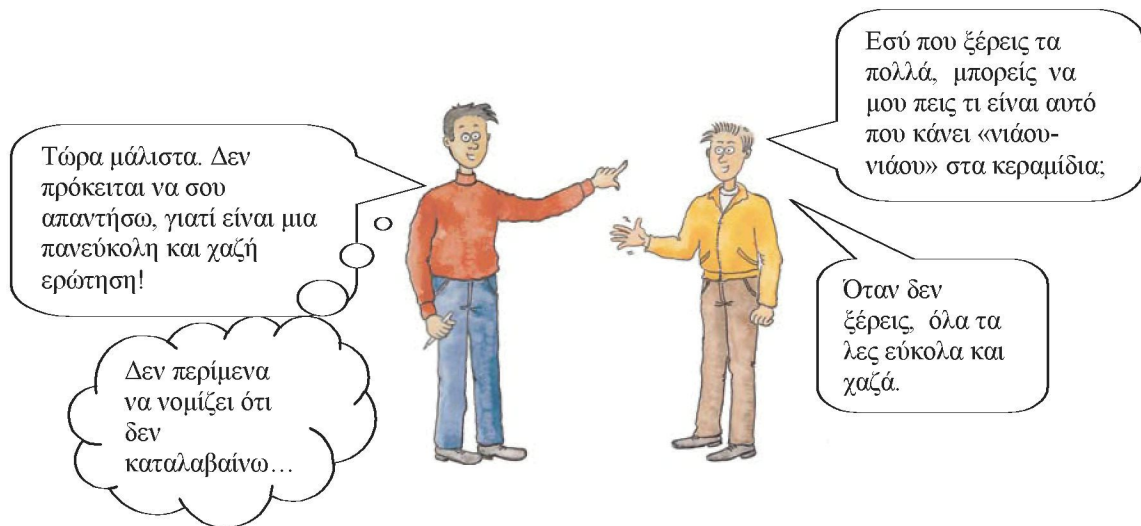

- Εμείς θα κρεμάσουμε κάτι στον τοίχο, που εσείς δεν έχετε.
- Και πώς είναι αυτό;
- Γύρω, γύρω έχει θάλασσα και από πάνω γράφει: Αλβανία, πρώην Γιουγκοσλαβία, Βουλγαρία, Τουρκία.
- Καταλάβαμε τι είναι.
- Αν το καταλάβατε, πείτε το.
- Θα κρεμάσετε το χάρτη της Ελλάδας.
- Το βρήκατε. Αυτόν θα κρεμάσουμε.

- Αυτοί εκεί πέρα ψάχνουν κάτι που είναι κοντά σας.
- Πες μας κάτι, γι' αυτό που ψάχνουν.
- Είναι μαλλιαρό, παίζει με τα παιδιά και ξεχνάει τους καλούς τρόπους, όταν δει γάτα.
- Ξέρουμε τι ψάχνουν. Αυτό εδώ το σκυλάκι.
- Μάλιστα το βρήκατε. Πείτε και σ' αυτούς να μην το ψάχνουν.

2. Κάντε και εσείς προφορικά τέτοιους τους διαλόγους με διάφορα αντικείμενα, με ζώα, με βιβλία κτλ. Προσπαθήστε να περιγράψετε σύντομα αυτό που θέλετε να μαντέψει ο άλλος.

3. Συμπληρώστε τα κενά των προτάσεων με τις προσωπικές αντωνυμίες που είναι στην παρένθεση σύμφωνα με το παράδειγμα:

(εγώ, εσύ, αυτός, αυτή, αυτό, εμείς, εσείς, αυτοί, αυτές, αυτά)

Ενικός αριθμός

- Εγώ είμαι καλός μαθητής.
 ..... διαβάζεις καλύτερα.
 ..... λέγεται Νίκος.
 ..... ονομάζεται Ελένη.
 ..... είναι το αδερφάκι μου.

Πληθυντικός αριθμός

- ..... βλέπουμε το ματς στο γήπεδο.
 ..... κουραστήκατε πολύ σήμερα.
 ..... είναι φίλοι μας.
 ..... είναι αχώριστες φιλενάδες.
 ..... είναι αγαπημένα αδέρφια.

4. Προσέξτε και άλλους δύο τύπους των προσωπικών αντωνυμιών:

Εμένα ρωτάς, ενώ δεν ξέρω;	→	Με ρωτάς, ενώ δεν ξέρω;
Εσένα θέλουν για τερματοφύλακα.	→	Σε θέλουν για τερματοφύλακα;
Αυτόν τον διαλέξαμε για καλύτερον.	→	Τον διαλέξαμε για καλύτερον.
Εσάς χρειαζόμαστε οπωσδήποτε.	→	Σας χρειαζόμαστε οπωσδήποτε.
Αυτούς να καλέσετε στο σπίτι.	→	Να τους καλέσετε στο σπίτι.
Εμάς χρειάζονται στην ομάδα.	→	Μας χρειάζονται στην ομάδα.
Εμένα μου έπεσε το μολύβι.	→	Μου έπεσε το μολύβι.
Εμένα ζήτησαν στο τηλέφωνο.	→	Με ζήτησαν στο τηλέφωνο.

5. Αντικαστήστε τα ονόματα με προσωπικές αντωνυμίες:

Ο Γιώργος χτίζει σπίτια στην άμμο.	→	Αυτός χτίζει σπίτια στην άμμο.
Η Μαρία γράφει καλλιγραφικά γράμματα.	→	.....
Το παιδί παίζει μπάλα στην αυλή.	→	.....
Η Ελένη και η Μαρία ζωγραφίζουν σπιτάκια.	→	.....
Ο Γιώργος κι ο Νίκος άρχισαν να προπονούνται.	→	.....
Το σκυλάκι και το γατάκι παίζουν κυνηγητό.	→	.....

Οι προσωπικές αντωνυμίες “τον, την, το...” συνοδεύουν ρήματα, ενώ τα άρθρα “τον, την, το...” ονόματα

6. Βάλτε 1 στις προσωπικές αντωνυμίες και 2 στα άρθρα. Προσέξτε το παράδειγμα:

- Θέλω να 1 το δω αυτό 2 το έργο.
Μαρία φόρεσε ροζ κορδέλα.
 μάλωσε η μάνα της και κλαίει.
Αυτό παιδί δεν παίζουν οι άλλοι.
 μαθηματικά δεν συμπαθούν όλοι.
Αυτό άγαλμα τους άρεσε ιδιαίτερα.
 κυρίες δεν ρωτούν πόσο χρονών είναι.
Πες ότι ζήτησε ο Βασίλης.

Ζαγορά, 13.4.2000

Αγαπημένη μου Μαργαρίτα, γεια σου!

Στην εκδρομή στο Πήλιο περνάμε πολύ ωραία! Το ξενοδοχείο έχει και υπηρεσία δωματίου! Μας φέρνουν το πρωινό στο κρεβάτι, το φαντάζεσαι; Το Πήλιο τώρα το Πάσχα είναι θαυμάσιο! Η θεία μου μας ~~δ~~είνει τα πάντα! ~~Μ~~ας πάει παντού! ~~Μ~~ου χάρισε και ένα θαυμάσιο πουλόβερ. Λεπτομέρειες θα σου πω όταν θα έρθω!

Σε φιλώ
Άννα

1. Ωχ! Η Άννα μουντζούρωσε την κάρτα που έστειλε στη Μαργαρίτα και τώρα δυσκολεύεται να τη διαβάσει. Μπορείτε να τη βοηθήσετε;

Μας ..... το πρωινό στο κρεβάτι.

Η θεία μου μας ..... τα πάντα.

Η θεία μου μας ..... παντού.

Η θεία μου μου ..... ένα πουλόβερ.

2. Ωραία φαίνεται να περνάει η Άννα στο Πήλιο. Τι νομίζετε ότι της αρέσει να κάνει και τι δεν της αρέσει της Άννας στις εκδρομές; Συζητήστε στην τάξη και γράψτε στο τετράδιό σας. Εσάς τι σας αρέσει να κάνετε στις εκδρομές;

● Της αρέσει να...

● Δεν της αρέσει να...

❖ πηγαίνει βόλτα

❖ κάνει μπάνιο

❖ βλέπει αξιοθέατα

❖ επισκέπτεται μουσεία

❖ συναντά συγγενείς

❖ βλέπει τηλεόραση

❖ κοιμάται μέχρι αργά

❖ περπατάει όλη τη μέρα

❖ πηγαίνει συνεχώς για ψώνια

❖ διαβάζει πολύ

❖ κάνει περιηγήσεις στην περιοχή

Θυμάστε τις προτάσεις με ρήμα υποκείμενο και αντικείμενο; Σήμερα θα μάθουμε να βάζουμε στην πρόταση δύο αντικείμενα:

3. Σχηματίστε προτάσεις και γράψτε τις δίπλα απ' τις λέξεις που είναι γραμμένες στην παρένθεση. Προσέξτε το παράδειγμα:

- (μητέρα - δίνω - ψωμί - παιδί) → Η μητέρα δίνει ψωμί στο παιδί της.
- (δάσκαλος - διαβάζω - ένα ποίημα - μαθητές) → .....
- (Νίκος - στέλνω - γράμμα - Βασίλη) → .....
- (Μαρία - έδωσα - χρήματα - φτωχοί) → .....

4. Γράψτε παρακάτω προτάσεις με το ρήμα “αρέσει” ή “αρέσουν” και τις προσωπικές αντωνυμίες όπως στο παράδειγμα:

Μου αρέσει το μπλοκ ζωγραφικής της Μυρτώς.

Μου αρέσουν .....

Σου αρέσει .....

Σου αρέσουν .....

Της αρέσουν .....

Μας αρέσει .....

Σας αρέσει .....

Τους αρέσουν .....

5. Συνεχίζουμε με το “δεν... αρέσει” όπως παραπάνω:

Δεν μου αρέσει το πρωινό ξύπνημα για το σχολείο.

Δν σου αρέσει .....

Δεν του αρέσει .....

Δεν μας αρέσει .....

Δεν σας αρέσει .....

Δεν τους αρέσει .....

1. Προσωπικές αντωνυμίες

Οι προσωπικές αντωνυμίες φανερώνουν τα τρία πρόσωπα για τα οποία μιλάμε και έχουν δύο τύπους: τους δυνατούς, που έχουν δύο συλλαβές (εγώ, εσύ, αυτός-ή-ό, εμείς, εσείς, αυτοί-ές,-ά) και τους αδύνατους τύπους, που έχουν μία συλλαβή (μου, σου, του, της, με, σε, μας, σας, τους, τα, κτλ.) Οι αδύνατοι τύποι είναι γραμμένοι στον πίνακα μέσα σε παρένθεση.

❖ Μερικοί από τους αδύνατους τύπους των προσωπικών αντωνυμιών γράφονται όπως τα άρθρα. Να μην τους συγχέουμε.

❖ Το **“τις”** μπαίνει πριν από το ρήμα, το **“τες”** μετά.
π.χ. **“Τις** ρώτησε”. **“Ρώτησέ** **τες”**.

		Α' πρόσωπο	Β' πρόσωπο	Γ' πρόσωπο		
Ενικός αριθμός	Ονομ.	εγώ	εσύ	αυτός (τος)	αυτή (τη)	αυτό (το)
	Γεν.	εμένα (μου)	εσένα (σου)	αυτού (του)	αυτής (της)	αυτού (του)
	Αιτ.	εμένα (με)	εσένα (σε)	αυτόν (τον)	αυτή(ν) τη(ν)	αυτό (το)
	Κλητ.	-	εσύ	-	-	-
Πληθυντικός αριθμός	Ονομ.	εμείς	εσείς	αυτοί (τοι)	αυτές (τες)	αυτά (τα)
	Γεν.	εμάς (μας)	εσάς (σας)	αυτών (τους)	αυτών (τους)	αυτών (τους)
	Αιτ.	εμάς (μας)	εσάς (σας)	αυτούς (τους)	αυτές (τις, τες)	αυτά (τα)
	Κλητ.	-	εσείς	-	-	-

2. Ανώμαλα ρήματα

Δεν σχηματίζονται όπως τα περισσότερα ρήματα και παρουσιάζουν αλλαγές στους κανόνες (ανωμαλίες):

1. Το θέμα στον Αόριστο δεν προέρχεται από το ενεστωτικό θέμα. Ενεστώτας: βλέπω, Αόριστος: είδα.
2. Δεν κλίνονται όπως τα ομαλά ρήματα. Ενώ στον Αόριστο είναι “είδα”, στην Υποτακτική γίνεται “να δω” και στην Προστακτική “δες” και “δείτε”.

3. Προτάσεις με δύο αντικείμενα

Η Μαρία έδωσε χρήματα στους φτωχούς.

υποκείμενο (Ποιος κάνει κάτι;)
ρήμα (τι κάνει;)
1ο αντικείμενο (τι έδωσε;)
2ο αντικείμενο (σε ποιον τα έδωσε;)

ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΑ

Λέξεις: ομοίωμα, αληθινός, σπήλαιο, φτωχός, στρογγυλός, Αιγαίο, εισιτήριο, ωράριο, οπωσδήποτε, ξενοδοχείο

Φράσεις: Μέσα στην αποπνικτική ζέστη του Αυγούστου. Πρόσεξα κάτι που έμοιαζε με κεφάλι. Στέκει εκεί πρῶι και βράδυ μοναχός. Το άγαλμα φαίνεται σαν ζωντανό. Στην εκδρομή περνάμε πολύ ωραία.

Κεφάλαιο 13

Ψώνια.... Αγορές... Κατανάλωση

1. Τι είδους μαγαζί είναι το καθένα; Προσέχουμε τις εικόνες.
2. Τι ψωνίζουμε απ' το καθένα;

- Εδώ τα φτηνά μήλα!
- 200 δραχ. το κιλό τα μήλα σήμερα. Τρέξε, κόσμε!
- Τα φτηνότερα κάστανα της αγοράς έχω σήμερα!
- Λίγα έμειναν! Πάρτε, κόσμε!
- Τα καλύτερα χόρτα! Εδώ τα καλά χόρτα!
- Τα πιο φρέσκα φρούτα έχω!

- Τι θα πάρεις σήμερα;
- Δε θέλω και πολλά πράγματα. Λίγα φρούτα και λαχανικά θα ψωνίσω.
- Αν θέλεις, έλα να σου δείξω πού θα βρεις τα πιο φρέσκα πορτοκάλια.
- Ναι, πάμε. Πόσο κάνουν όμως; Μήπως είναι πολύ ακριβά;
- Όχι, παιδί μου. Είναι πολύ φρέσκα και τα πιο φτηνά της λαϊκής.
- Καλά, πάμε!

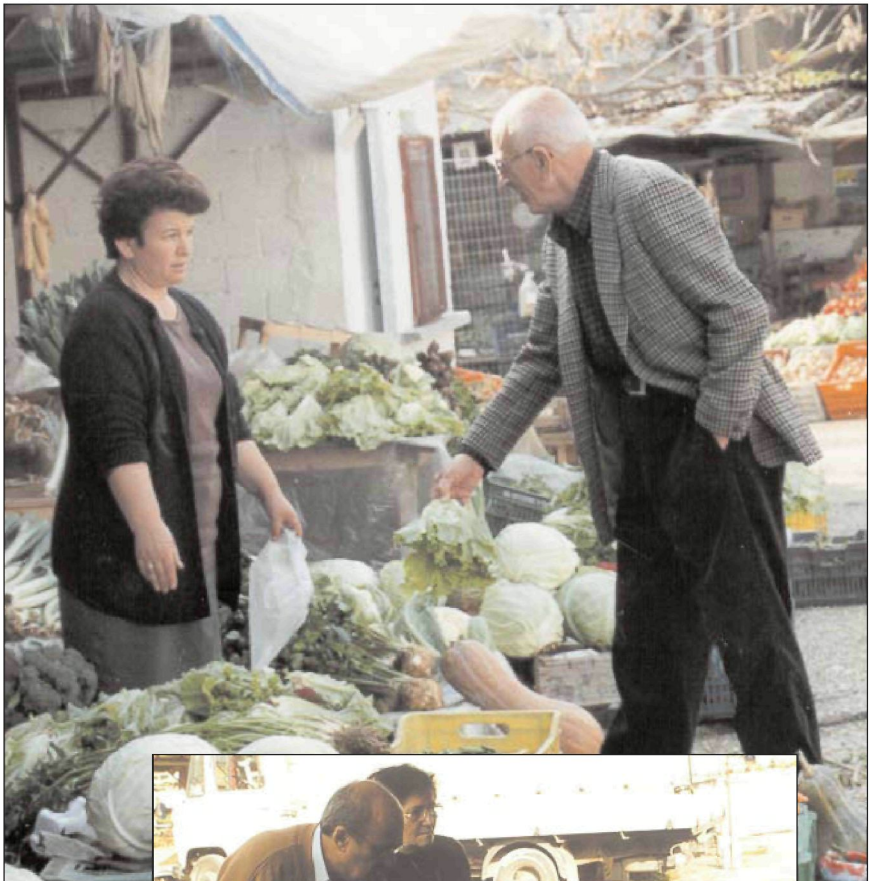

- Καλημέρα. Τι να σας βάλω;
- Καλημέρα. Πέντε κιλά πορτοκάλια και τρία κιλά μήλα, σας παρακαλώ.
- Ορίστε, κύριε. Τίποτε άλλο;
- Ναι, θα ήθελα και μερικές σαλάτες. Πόσο τις έχετε;
- 100 δρχ. τη μία. Να σας βάλω πέντε σαλάτες;
- Όχι, όχι τόσες πολλές. Τρεις είναι αρκετές.
- Εντάξει. Αυτά ή θέλετε και κάτι άλλο;
- Όχι, εντάξει. Να σας πληρώσω!
- 1750 δρχ. παρακαλώ!
- Ορίστε. Γεια σας.

- Αργήσαμε, δεν θα βρούμε τίποτε!
- Έλα, δε χρειαζόμαστε και πολλά. Να δεις που τώρα τα έχουν όλα φτηνότερα από το πρωί.
- Ναι, αλλά τώρα πια είναι διαλεγμένα. Φτηνά, φτηνά, αλλά και κατώτερης ποιότητας.
- Ουφ, πάψε να γκρινιάζεις και πάμε να ψωνίσουμε επιτέλους.

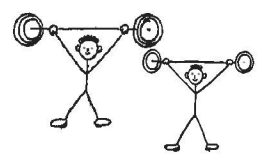
1. Διαβάστε τους διαλόγους και παίξτε τους.

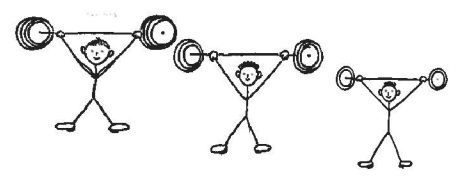
1. Θετικός βαθμός → Ο Παναγιώτης είναι δυνατός.

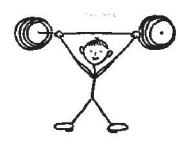
2. Συγκριτικός βαθμός → Ο Πύρρος είναι $\begin{matrix} \text{δυνατότερος} \\ \text{πιο δυνατός} \end{matrix}$ από τον Παναγιώτη.

3. Υπερθετικός βαθμός
α. Σχετικός υπερθετικός → Ο Ηρακλής είναι $\begin{matrix} \text{ο δυνατότερος} \\ \text{ο πιο δυνατός} \end{matrix}$ στον κόσμο.

β. Απόλυτος υπερθετικός → Ο Ηρακλής είναι $\begin{matrix} \text{δυνατότατος} \\ \text{πολύ δυνατός} \end{matrix}$

2. Γράψτε το συγκριτικό βαθμό των επιθέτων και στους δύο τύπους:

	Συγκριτικός βαθμός	
δυνατός	δυνατότερος	πιο δυνατός
έξυπνος		
ακριβός		
φθηνός		
φρέσκος		

3. Γράψτε τον σχετικό και τον απόλυτο υπερθετικό των ίδιων επιθέτων:

	Σχετικός υπερθετικός		Απόλυτος υπερθετικός	
δυνατός	ο δυνατότερος	ο πιο δυνατός	δυνατότατος	πολύ δυνατός
έξυπνος				
ακριβός				
φθηνός				
φρέσκος				

Ανώμαλα παραθετικά επιθέτων		
ΘΕΤΙΚΟΣ	ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΟΣ	ΥΠΕΡΘΕΤΙΚΟΣ
καλός	καλύτερος / πιο καλός	άριστος / πολύ καλός
κακός	χειρότερος / πιο κακός	κάκιστος / πολύ κακός
λίγος	λιγότερος / πιο λίγος	ελάχιστος / πολύ λίγος
μεγάλος	μεγαλύτερος / πιο μεγάλος	μέγιστος / πολύ μεγάλος
μικρός	μικρότερος / πιο μικρός	ελάχιστος / πολύ μικρός

4. Συμπληρώστε τον συγκριτικό ή τον υπερθετικό βαθμό όπως στο παράδειγμα:

- Οι μπανάνες είναι **λιγότερες** από τα μήλα.
- Ο ναός του Αγίου Πέτρου στη Ρώμη είναι ..... από το ναό της Αγίας Σοφίας στην Κωνσταντινούπολη.
- Η ποιότητα των προϊόντων μας είναι .....
- Φέτος έχουμε τη ..... ξηρασία των τελευταίων χρόνων.
- Στο κατάστημά μας θα βρείτε τα ..... λαχανικά.
- Το πουκάμισο είναι ..... από το παντελόνι!
- Τα χρυσά σκουλαρίκια είναι ..... από τα επίχρυσα.
- Ο Βασίλης είναι ..... από το Γιάννη.

5. Βρείτε το σωστό:

- Το μαύρο παντελόνι είναι ..... από το μπλε.
α) ακριβό   β) το ακριβότερο   γ) ακριβότερο
- Ποιο είναι το ..... της Ελλάδας;
α) πολύ ψηλό   β) το ψηλότερο   γ) πιο ψηλό
- Ο ήλιος είναι ..... από το φεγγάρι.
α) πολύ φωτεινός   β) πιο φωτεινός   γ) φωτεινότερος
- Αυτή η ταινία είναι .....
α) πιο τρομακτική   β) πολύ τρομακτική   γ) πολύ τρομακτικότερη
- “Καθρέφτη, καθρεφτάκι μου, ποια είναι ..... στη χώρα;”
α) η ομορφότερη   β) όμορφη   γ) ομορφότερη

Το σούπερ μάρκετ - ο ναός της κατανάλωσης

Όλοι το έχουμε ζήσει: Μπαίνουμε στο σούπερ μάρκετ να ψωνίσουμε λίγα, συγκεκριμένα πράγματα και... βγαίνουμε με 5 τσάντες... Γιατί αλήθεια; Εμείς δεν μπορούμε να ελέγξουμε τους εαυτούς μας ή μήπως κάποιος ανακάλυψε τρόπους να μας παρασύρουν να ψωνίσουμε περισσότερα απ' ό,τι χρειαζόμαστε;

Ας δούμε ένα σούπερ μάρκετ από κοντά. Δεξιά, λοιπόν, από την είσοδο είναι τα ράφια με τους πιο ευρύχωρους διαδρόμους, με τα ακριβότερα προϊόντα ή με

αυτά που δε χρειαζόμαστε άμεσα και δεν μας είναι αναγκαία. Ηλεκτρονικά, τηλεοράσεις, βίντεο ή ποτά, γλυκά, πατατάκια, μπισκοτάκια. Πώς να μην παρασυρθείς;

Και μετά εισχωρούμε στα άβατα του ναού. Δεξιά -στο βάθος φυσικά- τα ψυγεία. Αλλά πριν φτάσουμε στο γάλα, που όλοι λίγο πολύ θα αγοράσουμε, μια και είναι είδος πρώτης ανάγκης, θα αναγκαστούμε να περάσουμε μπροστά από ωραιότατα στολισμένες προθήκες με τυριά, διάφορα γαλακτοκομικά, αλλαντικά, κατεψυγμένα προϊόντα....

Αυτά που χρειαζόμαστε λιγότερο, οι περιπτές πολυτέλειες, είναι τοποθετημένα μπροστά-μπροστά και στο ύψος των ματιών μας. Το είχατε προσέξει;

Και στη μέση του μαγαζιού, εκεί καλά κρυμμένα, βρίσκονται συνήθως αυτά που χρειαζόμαστε περισσότερο: Αλεύρι, ζάχαρη, ρύζι, μακαρόνια... κάτω-κάτω στα ράφια... Γιατί; Ακούστε τι λέει ένας διευθυντής κάποιου σούπερ μάρκετ: "Αυτά είναι είδη πρώτης ανάγκης -όλοι θα τα πάρουν. Αυτά οι πελάτες θα ψάξουν να τα βρουν. Τα ακριβότερα προϊόντα και εκείνα που χρειαζόμαστε σπανιότερα, αυτά τοποθετούνται στο ύψος των ματιών. Έτσι ο πελάτης θα παρασυρθεί να αγοράσει".

Και όταν φτάσουμε πια μετά στο ταμείο -νάτες και οι τελευταίες παγίδες. Στο ταμείο συνήθως στηνόμαστε στην ουρά. Νάτες, λοιπόν, οι καραμελίτσες, οι τσίχλες, τα παιχνιδάκια. Ποια κουρασμένη και εκνευρισμένη μαμά δεν θα ενδώσει; Για να μην ακούει την γκρίνια του παιδιού της θα βάλει και τις τελευταίες πολυτέλειες στο καροτσάκι... και έτσι είναι όλοι ευχαριστημένοι. Όλοι; Πολύ συχνά βγαίνουμε από το σούπερ μάρκετ με την αίσθηση ότι πάλι ψωνίσαμε περισσότερα απ' ό,τι χρειαζόμαστε -κάτι που οι ειδικοί της αγοράς το ξέρουν καλά! 20% με 25% των προϊόντων που έχουμε στα ψυγεία μας θα πάνε στα σκουπίδια... ανέγγιχτα!

1. Μπορείτε να καταλάβετε τι σημαίνουν οι παρακάτω λέξεις; Αν όχι, ρωτήστε τον διπλανό σας. Όσα δεν βρείτε μόνοι σας ρωτήστε τον δάσκαλο ή τη δασκάλα σας:

ο ναός : .....

η κατανάλωση: .....

ευρύχωρος: .....

εισχωρώ: .....

το άβατο: .....

αλλαντικά: .....

ενδίδω: .....

ανέγγιχτα: .....

2. Ταξινομήστε τα προϊόντα στις εξής κατηγορίες:

γαλακτοκομικά	αλλαντικά	γλυκά / σνακ	φρούτα / λαχανικά

μπισκότα, ροδάκινα, ντομάτες, γαριδάκια, μαρούλι, μπέικον, γιαούρτι, σαλάμι, πατατάκια, καραμέλες, καρπούζι, τυρί, γάλα, λουκάνικα, κασέρι, πατάτες

Η πεταλούδα πετάει ψηλά.
 Το χελιδόκι πετάει $\left\{ \begin{array}{l} \text{ψηλότερα} \\ \text{πιο ψηλά} \end{array} \right.$ από την πεταλούδα
 Το αεροπλάνο πετάει $\left\{ \begin{array}{l} \text{πολύ ψηλά.} \\ \text{ψηλότατα} \end{array} \right.$

ΘΕΤΙΚΟΣ
 ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΟΣ
 ΥΠΕΡΘΕΤΙΚΟΣ

Ανώμαλα παραθετικά επιρρημάτων		
ΘΕΤΙΚΟΣ	ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΟΣ	ΥΠΕΡΘΕΤΙΚΟΣ
καλά	καλύτερα	άριστα
κακά	χειρότερα	κάκιστα
λίγο	λιγότερο	ελάχιστα
πολύ	περισσότερο	(πάρα πολύ)

Όπως και στα επίθετα, έτσι και στα επιρρήματα υπάρχουν κάποια που σχηματίζουν τα παραθετικά τους με διαφορετικό τρόπο. Τα λέμε ανώμαλα παραθετικά.

3. Συμπληρώστε τα παραθετικά:

- Μπορεί να μην μαγειρεύω ....., αλλά σιδερώνω .....
- Έμαθα αγγλικά ..... απ' ό,τι πίστευα.
- Πρέπει να τρέξεις ....., αν θέλεις να κερδίσεις.
- Το αποτέλεσμα δεν είναι ικανοποιητικό. Προσπάθησε .....
- Σ' αυτό το τρίμηνο τα πήγα ..... . Οι βαθμοί μου είναι μεγαλύτεροι από αυτούς του πρώτου τριμήνου.

πιο γρήγορα
 καλύτερα
 καλά
 τέλεια
 ευκολότερα
 περισσότερο

4. Συμπληρώστε τα κενά στον πίνακα:

ΘΕΤΙΚΟΣ	ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΟΣ	ΥΠΕΡΘΕΤΙΚΟΣ
καλά	καλύτερα / πιο καλά	κάλλιστα / άριστα / πολύ καλά
	περισσότερο / πιο πολύ	
ακριβά		
δύσκολα		
		σοβαρότητα / πολύ σοβαρά
	ευκολότερα / πιο εύκολα	
φωτεινά		

5. Συμπληρώστε τον συγκριτικό βαθμό των επιρρημάτων:

- Τα τριαντάφυλλα μυρίζουν ..... από τα γαρίφαλα (*όμορφα*)
- Η μητέρα μου ντύνεται ..... από τη θεία μου. (*κομψά*)
- Σήμερα έφτασα στη δουλειά ..... απ' ό,τι συνήθως (αργά)
- Έλυσα τη δεύτερη άσκηση ..... από την πρώτη. (*εύκολα*)
- Σου αρέσουν ..... οι κωμωδίες ή οι δραματικές ταινίες; (*πολύ*)
- Σ' αυτή την δουλειά πρέπει να εργαζόμαστε ..... . (*σκληρά*)

6. Ποια λύση είναι η σωστή;

- Η υπάλληλος μου μίλησε .....
 α) ευγενικότερα   β) πολύ ευγενικά   γ) ευγενική
- Δυστυχώς, η κατάσταση της υγείας του παππού εξελίσσεται .....
 απ' ό,τι είχαμε προβλέψει.
 α) κακά   β) άσχημα   γ) χειρότερα
- Η μοίρα μας χτύπησε .....
 α) σκληρά   β) σκληρότερα   γ) σκληρό
- Το λευκό κρασί μου αρέσει ..... από το κόκκινο.
 α) λίγο   β) πολύ   γ) περισσότερο
- Η Άννα είναι πολύ καλή μαθήτρια, παίρνει πάντα .....
 α) άριστα   β) καλύτερα   γ) καλά
- Τα ..... νέα μαθαίνονται γρήγορα.
 α) πιο κακά   β) κακά   γ) χειρότερα
- Αντίθετα με τη μουσική, που μου αρέσει πολύ, η γλυπτική μ' ενδιαφέρει .....
 α) περισσότερο   β) ελάχιστα   γ) πολύ

- Μαμά, γιατί αγοράζεις αυτό το σπασούνι και όχι το άλλο;
- + Γιατί είναι τόσο καλό όσο το άλλο, αλλά φτηνότερο!
- Μαμά, γιατί αγοράζεις αυτήν τη μαρμελάδα και όχι την άλλη;
- + Γιατί είναι τόσο νόστιμη όσο και η άλλη, αλλά έχει περισσότερη ποσότητα!
- Μαμά, γιατί αγοράζεις αυτόν το χυμό και όχι τον άλλο;
- + Γιατί είναι τόσο φρέσκος όσο ο άλλος, αλλά λήγει 10 μέρες αργότερα από τον άλλο.

Ο κατάλογος του καλού καταναλωτή

- Να αγοράζεις όλα όσα σου
- Να μην κοιτάζεις τις τιμές!
- Να αγοράζεις τις προσφορές μας!
- Να μη συγκρίνεις προϊόντα-ψώνιζε αυθόρμητα!
- Να παίρνεις πάντα κάτι παραπάνω!
Πού ξέρεις; Μπορεί να σου χρειαστεί!

Συντάκτης: ο διευθυντής του σούπερ μάρκετ

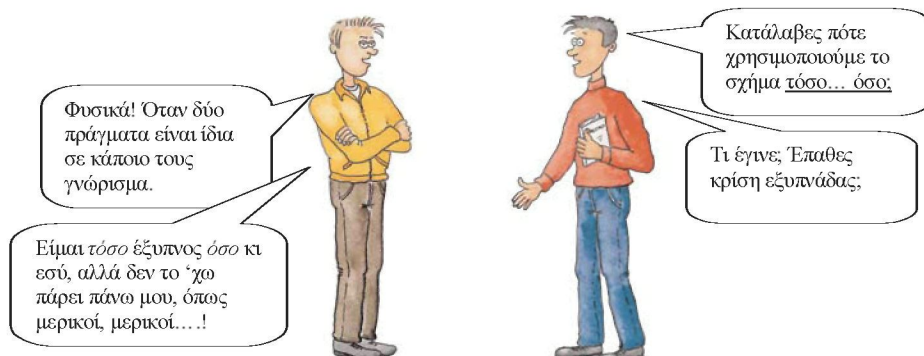
1. Τι νομίζετε, έχει δίκαιο ο διευθυντής μ' αυτές τις προτάσεις του; Φτιάξτε και εσείς έναν πίνακα με κανόνες για τον καλό καταναλωτή, αλλά σωστό αυτή τη φορά.

Εδώ λίγη βοήθεια

- Συγκρίνω τα ίδια προϊόντα (τιμή - βάρος).
- Το / Τα χρειάζομαι σίγουρα.
- Γράφω λίστα με ψώνια στο σπίτι.
- Δεν παρασύρομαι από χρώματα.
- Κοιτάζω ημερομηνία παραγωγής / λήξης.
- Κάνω πρόγραμμα εβδομάδας.
- Δεν κρατάω παραπάνω χρήματα.

2. Ενώστε τις προτάσεις:

Ο Παναγιώτης είναι τόσο δυνατός,	•	• όσο και οι συνάδελφοί της.
Η Άννα είναι τόσο καλή στη δουλειά της,	•	• όσο και ένα μήλο.
Η μπανάνα είναι τόσο θρεπτική,	•	• όσο και η εξυπηρέτηση.
Το φαγητό στο εστιατόριο ήταν τόσο κακό,	•	• όσο κι εσύ.
Μιλάω τόσο καλά γαλλικά,	•	• όσο κι ο Γιώργος.

3. Συνεχίστε όπως στο παράδειγμα:

- μακαρόνια - καλά - φθηνότερα
- ◆ Προτιμώ αυτά τα μακαρόνια, γιατί είναι τόσο καλά, όσο και τα άλλα, αλλά φθηνότερα.
- ροδάκινα - φθηνά - πιο ώριμα
- .....
- σερβίτσιο - όμορφο - καλύτερης ποιότητας
- .....
- κουβέρτα - ζεστή - πιο απαλή
- .....
- άρωμα - ακριβό - πιο διακριτικό
- .....
- δαχτυλίδι - όμορφο - πιο πρωτότυπο σχέδιο
- .....
- αυτοκίνητο - γρήγορο - πιο άνετο
- .....

4. Ο Άρης και ο Νίκος έχουν μερικές διαφωνίες. Γράψτε ό,τι λέει κάθε φορά ο Νίκος, διαλέγοντας την κατάλληλη λέξη από το κουτάκι:

- Είσαι μικρός!
- Είσαι αδύναμος!
- Είσαι χαζός!
- Είσαι κοντός!
- Είσαι άσχημος!
- Είσαι αγενής!

Είμαι τόσο μεγάλος, όσο κι εσύ!

.....

.....

.....

.....

.....

έξυπνος, δυνατός, μεγάλος, όμορφος,
ψηλός, ευγενικός,

1. Παραθετικά επιθέτων

ΘΕΤΙΚΟΣ	ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΟΣ	ΥΠΕΡΘΕΤΙΚΟΣ	
		Απόλυτος	Σχετικός
δυνατός	δυνατότερος / πιο δυνατός	δυνατότατος / πολύ δυνατός	ο δυνατότερος / ο πιο δυνατός

- Θετικός βαθμός:** Φανερώνει ένα γνώρισμα, δηλαδή ένα χαρακτηριστικό του ουσιαστικού.
- Συγκριτικός βαθμός:** Σ' αυτόν το γνώρισμα ενός ουσιαστικού είναι σε μεγαλύτερο βαθμό από ένα άλλο. Γίνεται σύγκριση.

Σύνταξη: συγκριτικός βαθμός επιθέτου + από + αιτιατική

- Υπερθετικός βαθμός:** Σ' αυτόν το γνώρισμα είναι σε μεγαλύτερο βαθμό απ' όλους. Έχουμε δύο υπερθετικούς:

α) Σχετικός υπερθετικός: Γίνεται σύγκριση και έχουμε γνώρισμα σε μεγαλύτερο βαθμό απ' όλους.

Σύνταξη: άρθρο + συγκριτικός βαθμός επιθέτου

β) Απόλυτος υπερθετικός: Το ουσιαστικό έχει ένα γνώρισμα σε πολύ μεγάλο βαθμό, χωρίς να γίνεται σύγκριση.

Ανώμαλα παραθετικά επιθέτων

ΘΕΤΙΚΟΣ	ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΟΣ	ΥΠΕΡΘΕΤΙΚΟΣ
καλός	καλύτερος / πιο καλός	άριστος / πολύ καλός
κακός	χειρότερος / πιο κακός	κάκιστος / πολύ κακός
λίγος	λιγότερος / πιο λίγος	ελάχιστος / πολύ λίγος
μεγάλος	μεγαλύτερος / πιο μεγάλος	μέγιστος / πολύ μεγάλος
μικρός	μικρότερος / πιο μικρός	ελάχιστος / πολύ μικρός

2. Παραθετικά επιρρημάτων

ΘΕΤΙΚΟΣ	ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΟΣ	ΥΠΕΡΘΕΤΙΚΟΣ
ψηλά	ψηλότερα / πιο ψηλά	ψηλότατα / πολύ ψηλά

Ανώμαλα παραθετικά επιρρημάτων		
ΘΕΤΙΚΟΣ	ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΟΣ	ΥΠΕΡΘΕΤΙΚΟΣ
καλά	καλύτερα	άριστα
κακά	χειρότερα	κάκιστα
λίγο	λιγότερο	ελάχιστα
πολύ	περισσότερο	(πάρα πολύ)

3. Σύγκριση ισότητας

τόσο... , όσο....

π.χ. Είμαι τόσο έξυπνος, όσο κι εσύ.

ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΑ

Λέξεις: λαϊκή αγορά, κρεοπωλείο, ιχθυοπωλείο, προϊόντα, γαλακτοκομικά, ευρύχωρα, περιττά, αλεύρι, ζάχαρη, ρύζι, ψωμί.

Φράσεις: Συγκρίνω τα ίδια προϊόντα. Κοιτάζω την ημερομηνία λήξης. Αγοράζω είδη πρώτης ανάγκης.

Κεφάλαιο 14

Και τώρα.... τρώμε!

1. Ποια φαγητά σου αρέσουν περισσότερο;
2. Ποια δεν σου αρέσουν καθόλου;

ΤΙΜΟΚΑΤΑΛΟΓΟΣ

Κολοκυθάκια τηγανιτά	500
Πιπεριές τηγανιτές	500
Πατάτες τηγανιτές	500
Σαγανάκι	600
Φέτα ψητή	600
Φέτα λαδορίγανη	500
Τζατζίκι	400
Ρώσικη	400
Μελιτζανοσαλάτα	400
Πατατοσαλάτα	500
Γίγαντες	800
Μπουρέκια (φλογέρες)	600
Τυροσαλάτα	400
Κοπανιστή	500
Γαλοτύρι	500
Πατατοκεφτέδες	700

ΤΙΜΟΚΑΤΑΛΟΓΟΣ

Μπικρή μεζές	1200
Χοιρινό τηγανιτό	1300
Χοιρινό λεμονάτο τηγανιτό	1300
Στρογγανόφ	1500
Χοιρινό κάρυ	1400
Χοιρινό πιπεράτο	1400
Χοιρινό ροκφόρ	1500
Χοιρινό πρασοσέλινο	1300
Κοτόπουλο τηγανιτό	1200
Κοτόπουλο κάρυ	1400
Κοτόπουλο πιπεράτο	1400
Κοτόπουλο ροκφόρ	1400
Συκοτάκια κοτόπουλου	1000
Λουκάνικο τηγανιτό	900
Σπετσοφάι	1000
Γλώσσες λεμονάτες	1200
Κεφτέδες	1000
Μπιφτέκια	1000
Μπιφτέκια ροκφόρ	1200
Σουτζούκια	1000
Ποικιλία μικρή	1500
Ποικιλία μεγάλη	2200

καλή σας όρεξη

ΤΙΜΟΚΑΤΑΛΟΓΟΣ

ΚΑΡΑΦΑΚΙΑ

Τσίπουρο 50ml με μεζέ	400
Ούζο 50 ml με μεζέ	400
Ούζο 50ml (σφραγισμ.)	500
Ούζο 200ml Πλωμαρίου	1500
Ούζο 200ml	1200
Τσίπουρο 200ml (χύμα)	

AMSTEL 500 ml	500
HEINEKEN 500 ml	500
ΑΛΦΑ 500 ml	500
KAISER 500 ml	600

ΑΝΑΨΥΚΤΙΚΑ

Πορτοκαλάδα	300
Λεμονάδα	300
Σόδα	250
Κόκα Κόλα	300
Σπράιτ	300
Σουρωτή	250
Νερό εμφιαλωμ. 1½ lit	200

Αγγουροτομάτα	500
Χοιρινή	900
Μαρούλι	450
Λάχανο	450
Παντζάρια	500
Χόρτα βραστιά	500
Σαλάτα του ΣΤ.Φ	900

1. Όταν πάμε στο εστιατόριο, μας φέρνουν συνήθως έναν κατάλογο, στον οποίο είναι γραμμένα όλα τα φαγητά που μπορούμε να διαλέξουμε. Μπορείς να γράψεις πάνω στις φωτογραφίες σε ποια κατηγορία ανήκουν;

ποτά, ορεκτικά, κύρια πιάτα,
σαλάτες

2. Διαβάστε το διάλογο. Μπορείτε να καταλάβετε ποιος μιλάει; Συμπληρώστε τον αριθμό στο κουτάκι:

1. ΓΙΟΣ

2. ΣΕΡΒΙΤΟΡΟΣ

3. ΜΠΑΜΠΑΣ

4. ΜΑΜΑ

5. ΚΟΡΗ

- Κύριε, παρακαλώ, θέλουμε να παραγγείλουμε!
- Ορίστε, τι θα πάρετε;
- Εγώ θα πάρω ένα μπιφτέκι γεμιστό!
- Μαμά, εγώ θέλω να φάω μακαρόνια!
- Μπορείτε να φέρετε μία μακαρόνια με κόκκινη σάλτσα;
- Λυπάμαι, αλλά δε σερβίρουμε μακαρόνια το βράδυ.
- Θέλεις να σου φέρει ένα σουβλάκι με πατάτες;
- Εντάξει!
- Και εσύ, Κώστα, τι θα πάρεις;
- Και για μένα ένα σουβλάκι, παρακαλώ!
- Ωραία, παραγγείλαμε όλοι;
- Εσείς, κύριε, τι επιθυμείτε;
- Αχ ναι, είμαι και εγώ! Λοιπόν, θα χρειαστούμε και κάτι για ορεκτικά! Φέρτε μας μια σαλάτα μαρούλι, ένα σαγανάκι και δύο πατάτες! Και εγώ θα δοκιμάσω τη στάμνα. Ελπίζω να είναι καλή!
- Θα πιείτε κάτι;
- Ναι, ναι! Εγώ θέλω μια πορτοκαλάδα!
- Και 'γω!
- Εμείς τι θα πιούμε;
- Τι θα έλεγες για ένα λευκό κρασί;
- Ωραία, φέρτε μας ένα άσπρο κρασί, λοιπόν.
- Ευχαριστώ. Έρχονται αμέσως!

3. Να μερικές καταστάσεις που μπορούν να μας συμβούν σ' ένα εστιατόριο. Τι θα έλεγες εσύ σε κάθε περίπτωση; Πώς θα συνέχιζες τους διαλόγους;

- 1** - Γιατί κάνεις έτσι;
 + Κάτι έχει το φαγητό μου!
 - Και το δικό μου φαγητό έχει παράξενη γεύση.
 + Φώναξε το σερβιτόρο και στείλτα πίσω!
 - Καλά λες! Κύριε, σας παρακαλώ, έρχεστε μια στιγμή;

- 2** - Τι λες; Πάμε να φύγουμε;
 + Ναι, πάμε! Πέρασε η ώρα!
 - Κύριε, έρχεστε μισό λεπτό;

- 3** - Βάλτε όλοι κρασί;
 + Όχι, ο Κώστας δεν έχει.
 - Άντε, βάλτε και του Κώστα!
 + Και τώρα....!

- 4** - Πώς σου φαίνεται το φιλέτο;
 + Ε, τρώγεται! Το δικό σου;
 - Και το δικό μου μάλλον παραψημένο είναι!

- 5** - Τι καλοψημένο φιλέτο!
 + Και το ψάρι που τρώω είναι νόστιμο!

- α** - Δε νομίζω ότι θα ξανάρθω εδώ!
 + Κι εμένα δε μ' ενθουσίασε καθόλου!

- β** - Απαράδεκτο, κύριε! Στο φαγητό μου υπάρχει μια τρίχα! Φέρτε μου ένα άλλο πιάτο!

- γ** - Στην υγειά μας!
 - Υγεία!

- δ** - Μας φέρνετε το λογαριασμό, παρακαλώ!

- ε** - Μα είναι πολύ νόστιμο. Μου αρέσει πολύ!

α. Ποιοι διάλογοι εκφράζουν δυσαρέσκεια; .....
 ευχαρίστηση .....
 παράπονο; .....

β. Σε ποιο διάλογο κάνουν πρόταση; .....
 Σε ποιο διάλογο πληρώνουν; ..... **2/5** .....

γ. Βρες και άλλες εκφράσεις!

Στους διαλόγους που διαβάσατε παραπάνω συναντήσαμε ουσιαστικά που συνοδεύονταν από κτητικές αντωνυμίες: π.χ. “το φαγητό μου”, “στην υγεία μας”.

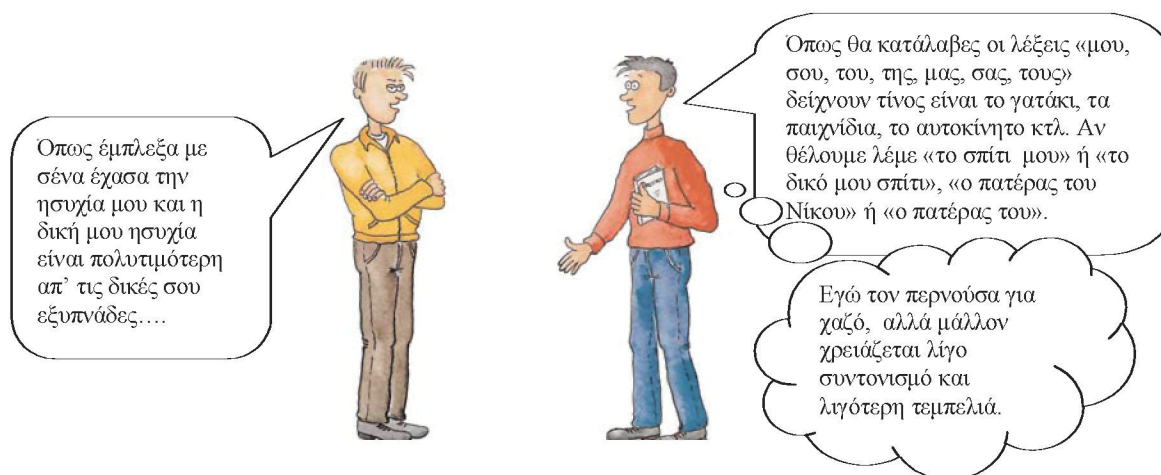

4. Ενώστε όπως στο παράδειγμα και διαβάστε:

Το φαγητό μου.	●	● Το δικό της μολύβι.
Το δικό σου μολύβι.	●	● Τα παιχνίδια σας.
Το μολύβι της.	●	● Το δικό μου φαγητό.
Τα δικά σας παιχνίδια.	●	● Το μολύβι σου.
Η υγεία μας.	●	● Τα γατάκι τους.
Το δικό σου γάλα.	●	● Οι δικοί της γονείς.
Το δικό τους γατάκι.	●	● Η δική μας υγεία.
Οι γονείς της.	●	● Το γάλα σου.

5. Γράψτε δίπλα όπως στο παράδειγμα:

Ο αδερφός του Πάνου.	—————>	Ο αδερφός του.
Ο πατέρας της Μαρίας.	—————>	
Η πιπίλα του μωρού.	—————>	
Η μπάλα των παιδιών.	—————>	
Οι κούκλες των κοριτσιών.	—————>	
Η μητέρα του Κώστα και του Μίμη.	—————>	
Ο παππούς της Μαρίας και της Ελένης.	—————>	
Το σπίτι της γιαγιάς και του παππού.	—————>	

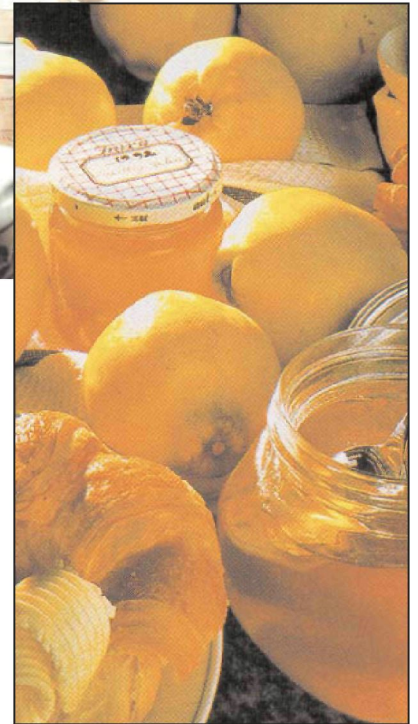

- Βασίλη! Ετοιμάσου! Πρέπει να φύγεις για το σχολείο!
 + Μισό λεπτό να ντυθώ!
 - Έλα, ντύσου γρήγορα! Πρέπει να φας και το πρωινό σου!
 + Ωχ, καλέ μαμά και συ! Κάθε πρωί πρέπει να τρώω!

Ξέρεις ότι το πρωινό είναι το σημαντικότερο γεύμα της ημέρας; "Έλα, πιες το γάλα σου! Και το ψωμί με τη μαρμελάδα μάσησέ τα καλά!" Γνωστή δεν είναι αυτή η σκηνή με τη μαμά και το Βασίλη; Αλήθεια, ξέρετε γιατί το πρωινό είναι τόσο σημαντικό; Τι πρέπει να τρώμε; Τι μας κάνει καλό και τι κάνει κακό στην υγεία μας; Συζητήστε στην τάξη και μετά διαβάστε τα κείμενα που ακολουθούν.

Η επιλογή του καθημερινού μας φαγητού γίνεται ολοένα και πιο δύσκολη. Ζητάμε κάτι νόστιμο, αλλά όχι πολύ λιπαρό, κάτι πρωτότυπο, αλλά που να ετοιμάζεται εύκολα, κάτι που να αρέσει σε όλους, αλλά παράλληλα να προσφέρει και τις περισσότερες βιταμίνες που έχουμε ανάγκη.

ΕΝΑ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΟ ΜΑΣ ΠΡΟΒΛΗΜΑ

ΤΟ ΕΙΔΟΣ του φαγητού που τρώμε, η συχνότητα με την οποία το καταναλώνουμε και η ποσότητά του είναι καθοριστικοί παράγοντες για την υγεία μας. Ο καθένας πρέπει να φροντίζει για το καθημερινό του φαγητό και να μην καταφεύγει σε λύσεις της στιγμής ή σε λύσεις ανάγκης, μόνο και μόνο για να χορτάσει. Στις οικογένειές μας τη μέριμνα του φαγητού την έχει αναλάβει ένα μέλος της - συνήθως η γυναίκα. Δεν είναι λοιπόν σπάνιες οι φορές που το άτομο αυτό βρίσκεται σε αδιέξοδο και δεν ξέρει τι να μαγειρέψει.

Τα γεύματα πρέπει να είναι το λιγότερο πέντε: 3 κύρια γεύματα (πρωινό, μεσημεριανό, βραδινό) και 2 ενδιάμεσα (ένα τις πρωινές ώρες, κατά τις 10.00 και ένα τις απογευματινές)

ΠΡΩΙΝΟ ΓΕΥΜΑ

Στο πρωινό συμπεριλαμβάνουμε πάντα γάλα ή γιαούρτι, το οποίο συνοδεύεται από φρούτο, αυγό ή -καλύτερα- δημητριακά. Στο πρωινό μπορούμε άφοβα να συμπεριλάβουμε κάποιες γλυκές γεύσεις.

ΜΕΣΗΜΕΡΙΑΝΟ ΓΕΥΜΑ

Στο μεσημεριανό γεύμα "πέφτει το βάρος" της θρέψης του οργανισμού. Να θυμόμαστε ότι:

- Πρέπει να τρώμε τουλάχιστον μία φορά την εβδομάδα όσπρια.
- Το κοτόπουλο και το ψάρι αρκούν, αν με αυτά καλύπτουμε μόνο δύο γεύματα την εβδομάδα.
- Το κόκκινο κρέας, φτάνει για να καλύψει τις ανάγκες μας αν το τρώμε μία φορά την εβδομάδα ή και μία φορά το δεκαπενθήμερο. Κόκκινο κρέας είναι φυσικά και ο κιμάς.

ΕΝΔΙΑΜΕΣΑ ΓΕΥΜΑΤΑ

Τα ενδιάμεσα γεύματα υπάρχουν για τη συνεχή ανατροφοδότηση του οργανισμού. Συνήθως τα ξεχνάμε ή τα αντιμετωπίζουμε πολύ επιπόλαια τρώγοντας ό,τι να 'ναι.

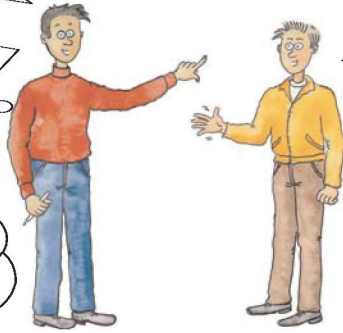
ΒΡΑΔΙΝΟ ΓΕΥΜΑ

Το βραδινό γεύμα είναι απλούστερο και μικρότερο από το μεσημεριανό. Σπάνια είναι το ίδιο. Το διαφορετικό βραδινό εξασφαλίζει ποικιλία και εξισορροπεί το διατροφολόγιο. Ο βασικός κανόνας στη σύνθεση του βραδινού γεύματος στο διατροφολόγιο είναι ότι αν υπάρχει ζωικής προέλευσης τρόφιμο το μεσημέρι, τότε το βράδυ πρέπει αυτό να παραλείπεται.

Πρόσεξες ότι μερικές λέξεις πήραν δύο τόνους; π.χ. «στην οικογένειά μας», «στις οικογένειές μας» κτλ. Ξέρεις γιατί;

Εγώ πιστεύω ότι επειδή η μικρή λέξη κολλάει στη μεγάλη, όταν τις διαβάζουμε μαζί και επειδή ο τόνος βρίσκεται στην προπαραλήγουσα της μεγάλης λέξης, αναγκαστικά βάζουμε και άλλον ένα τόνο, γιατί αλλιώς....

Ο τύπος βρήκε κι άλλες δύο λέξεις με δύο τόνους. «Τον εγκέφαλό σου», «τον συνάνθρωπό σου». Σύμπτωση είναι ή....

Εμένα μου φαίνεται ότι η μεγάλη λέξη κουβαλάει τον τόνο της μικρής, αν και οι μονοσύλλαβες λέξεις δεν παίρνουν τόνο....

Σταμάτα τη φλυαρία και μην παιδεύεις ούτε τον εγκέφαλό σου ούτε εμένα, τον συνάνθρωπό σου.

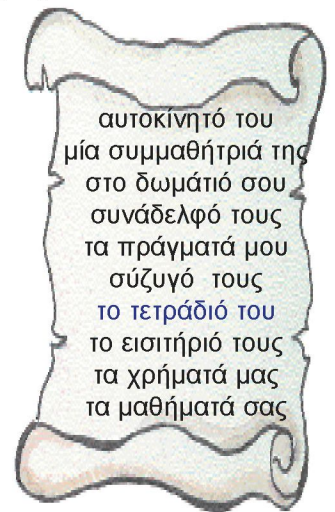
1. Αλλάξτε τα υπογραμμισμένα ουσιαστικά με κτητική αντωνυμία όπως στο παράδειγμα. Προσέξτε τους τόνους:

Κτητικές Αντωνυμίες (κανονικοί τύποι)
μου
σου
του, της
μας
σας
τους

- Η οικογένεια του Νίκου και της Ελένης. → - Η οικογένειά τους.
- Ο δάσκαλος της Γιώτας και της Αθηνάς. →
- Τα μαθήματα της Μαρίας είναι πολλά. →
- Οι συμμαθήτριες της Βάσως παίζουν μπάλα. →
- Ο σιδηρόδρομος των παιδιών κινείται με μπαταρίες. →
- Το δωμάτιο του Βασίλη είναι ακατάστατο. →
- Η τηλεόραση του παππού και της γιαγιάς χάλασε. →

2. Συμπληρώστε τα κενά των προτάσεων με τις λέξεις και τις κτητικές αντωνυμίες που είναι γραμμένες στον πάπυρο, όπως στο παράδειγμα:

- Ο Χρήστος μουντζούρωσε το τετράδιό του.
- Η Μαρία μάλωσε με .....
- Δεν πρέπει να σπαταλάμε άσκοπα .....
- Όλοι βοήθησαν τον άρρωστο .....
- Τα παιδιά πριν μπουν στο θέατρο έδειξαν .....
- Να πας αμέσως, ..., είπε η μητέρα.
- Οι κυρίες πήγαν στη συγκέντρωση χωρίς τον .....
- Πριν φύγω απ' το σπίτι, τακτοποιώ .....
- Διαβάσατε καλά .....; Ρώτησε ο δάσκαλος.
- Το μικρό αδερφάκι έπαιζε με το κουρδιστό .....

3. Γράψτε με μικρά γράμματα τις προτάσεις, βάζοντας σωστά τους τόνους. Προσέξτε το παράδειγμα:

Ο ΓΙΩΡΓΟΣ ΕΧΑΣΕ ΤΗΝ ΚΑΣΕΤΙΝΑ ΤΟΥ ΚΑΙ ΤΟ ΤΕΤΡΑΔΙΟ ΤΟΥ.
 Ο Γιώργος έχασε την κασετίνα του και το τετράδιό του.
 ΤΟ ΤΗΛΕΦΩΝΟ ΤΗΣ ΧΤΥΠΑΕΙ ΚΑΙ ΔΕΝ ΤΟ ΣΗΚΩΝΕΙ ΚΑΝΕΝΑΣ.
 .....
 ΣΤΙΣ ΘΑΛΑΣΣΕΣ ΜΑΣ ΛΙΓΟΣΤΕΥΟΥΝ ΤΑ ΨΑΡΙΑ.
 .....

- Πώς λέει στη μαμά του ο μικρός που δεν μπορεί να καθαρίσει ένα πορτοκάλι; “Καθάρισέ μου”.
- Ο συμπαίκτης λέει στον άλλον να χτυπήσει δυνατά τη μπάλα. “Χτύπησέ την”

4. Γράψτε δίπλα την άλλη Προστακτική, όπως στο παράδειγμα:

- Άσε με ήσυχο!	→	- Άφησέ με ήσυχο!
- Μίλα μας κι ας μη μας αγαπάς!		- .....
- Ρώτα τον και θα σου πει!		- .....
- Χτύπα την όσο δυνατά μπορείς!		- .....
- Μάστα και φύγε!		- .....
- Άκου το προσεκτικά!		- .....
- Μάσα καλά τις τροφές		- .....

Οι σωστές προσωπικές αντωνυμίες

ΤΟ
ΤΑ
ΤΟΝ
ΤΗΝ
ΜΕ
ΜΑΣ
ΤΕΣ

5. Κι άλλες Προστακτικές με προσωπικές αντωνυμίες. Συνεχίστε:

- Να κουρέψεις το μαλλί!	→	- Κουρεψέ το.
- Να διαβάσεις τους μύθους!		- .....
- Να ακούς τις συμβουλές!		- .....
- Να φιλήσεις τη γιαγιά!		- .....
- Να μας προσέχεις!		- .....

Οι σωστές προσωπικές αντωνυμίες

ΤΕΣ
ΤΟΥΣ
ΤΟ
ΤΗΝ
ΜΑΣ

6. Στις προτάσεις λείπουν κτητικές ή προσωπικές αντωνυμίες. Συμπληρώστε τες όπως στο παράδειγμα και βάλτε τους τόνους:

- Μίλησέ μας για την οικογένειά σου.
- Αναμεσα ..... ξεχωρισα και τον ξαδερφο.
- Αναγκασε ..... να μιλησει και θα σου τα πει ολα.
- Πειραξε ..... και θα δεις πως θα κοκκινησουν τα μαγουλα .....
- Μασησε ..... καλα και μετα πεταξε ..... στο καλαθι των αχρηστων.
- Το αυτοκινητο ..... ειναι παρανομα παρκαρισμενο στην εισοδο..... . Απομακρυνε το, σε παρακαλω.

Προσωπικές αντωνυμίες

τους, την, τον,
την, την, μας

Κτητικές αντωνυμίες

μου, της, σου,
σας, μας

1. Κτητικές αντωνυμίες

Αντωνυμίες λέγονται οι λέξεις που τις χρησιμοποιούμε, όταν δεν θέλουμε να βάλουμε ένα όνομα, ουσιαστικό ή επίθετο. (Αντωνυμία = αντί του ονόματος)

Κτητικές αντωνυμίες: Φανερώνουν σε ποιον ανήκει κάτι, δηλ. τίνος είναι αυτό για το οποίο μιλάμε.

Αδύνατοι τύποι	
<i>Ενικός</i>	μου, σου, του, της, του
<i>Πληθυντικός</i>	μας, σας, τους

Εμφατικοί τύποι			
<i>Ενικός</i>	δικός μου	δική μου	δικό μου
	δικός σου	δική σου	δικό σου
	δικός του/της	δική του/της	δικό του/της
<i>Πληθυντικός</i>	δικός μας	δική μας	δικό μας
	δικός σας	δική σας	δικό σας
	δικός τους	δική τους	δικό τους

Σημείωση: δικός, δική, δικό κλίνεται όπως το “κακός, -ή, -ό”.

2. Έγκλιση τόνου

Οι λέξεις που ανεβάζουν τον τόνο τους στη λήγουσα της προηγούμενης λέξης (που τονίζεται στην προπαραλήγουσα) λέγονται εγκλητικές (π.χ.: μίλησέ μας, ο άνθρωπός μου κτλ)

Σημείωση: Τέτοιες λέξεις που εμφανίζονται συχνότερα είναι:
 α) οι μονοσύλλαβες προσωπικές αντωνυμίες *μου, με, μας, σου, σε, σας, τον, την, τες*
 β) και οι αδύνατοι τύποι των κτητικών αντωνυμιών *μου, σου, του, της, του, μας, σας, τους*

ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΑ

Λέξεις: αντωνυμία, υγεία, καθημερινά, υπογραμμίζω, συνάνθρωπος, συμμαθήτρια, άσκοπος, συγκέντρωση, τακτοποιώ, κεφαλαίο, επίσης, φυσιολογικός, αδύνατος, συμπαίκτης.

Φράσεις: Η Νάντια παίζει με την κούκλα της. Η Νάντια και η Χρύσα παίζουν με τις κούκλες τους. Όλοι βοήθησαν τον άρρωστο συνάδελφο. Το τηλέφωνο χτυπάει συνεχώς και δεν το σηκώνει κανένας. Πήγε περίπατο με το σκυλάκι.

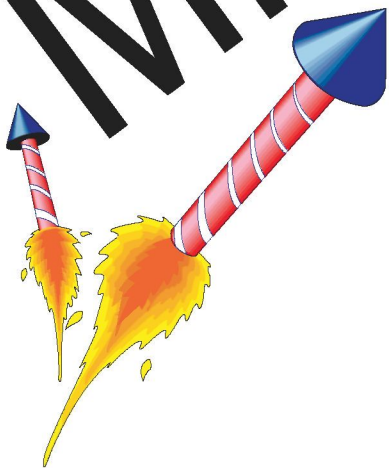
Κεφάλαιο 15

Έτος 2000 μ.Χ.

ΜΙΛΕΝΙΟΜΗ!!!

*Καλή
Χιλιετία*

1. Εσύ πώς γιόρτασες αυτή τη μέρα... ή μάλλον τη νύχτα; Αν διαβάσεις το παρακάτω κείμενο, θα δεις ότι τελικά το "μιλένιουμ" αφορά στην ουσία μόνο εμάς που ζούμε στην Ευρώπη και στην Αμερική. Συζητήστε με τον δάσκαλό σας στην τάξη τι θα πει "ημερολόγιο".

Μιλένιουμ γιορτή για... λίγους!

Άλλαξε λοιπόν ο αιώνας. Έφυγε άλλη μία χιλιετία. Φαντασμαγορικές γιορτές διοργανώθηκαν για να τιμήσουν το κοσμοϊστορικό γεγονός. Για πόσους όμως από τους κατοίκους αυτού του πλανήτη ισχύει στην πραγματικότητα αυτή η αλλαγή; Για παράδειγμα οι Μουσουλμάνοι δεν υποδέχτηκαν το 2000, αλλά το 1420. Αφετηρία γι' αυτούς είναι η χρονιά της Εγίρας, δηλαδή της αναχώρησης του Μωάμεθ από τη Μέκκα με προορισμό τη Μεδίνα, -που έγινε το 622 μ.Χ., σύμφωνα με το Ιουλιανό Ημερολόγιο. Οι Εβραίοι, πάλι, στις 10.9.1999 καλωσόρισαν το έτος 5760, γιατί μετράνε από τη στιγμή που γράφτηκε η Βίβλος. Οι Βουδιστές της Ιαπωνίας μετρούν 2660 χρόνια από τότε που ο Βούδας ίδρυσε τη θρησκεία τους, ενώ οι Βουδιστές της Κίνας βρίσκονται στο έτος 4698. Όσο για τη φυλή Ίμπο της Νιγηρίας δεν έχει ιδέα τι πάει να πει ημερολόγιο! Δεν έχουν ξεκινήσει ακόμη να μετρούν και μάλλον δεν τους απασχολεί καν.... Τελικά, η υποδοχή της νέας χιλιετίας είναι, σχεδόν.... οικογενειακή υπόθεση!

2. Και μερικές σκέψεις ακόμη για την καινούρια χιλιετία! Διαβάστε τες και συζητήστε! Μετά μπορείτε (αν θέλετε....!) να γράψετε έναν κατάλογο με τις δικές σας επιθυμίες!

Έτος 2000 μ.Χ.

Και το 2000 νάτο!

Και η γιαγιά αναρωτήθηκε, πώς πέρασαν τόσα χρόνια! Και η μαμά και ο μπαμπάς κάνουν όνειρα για ένα καινούριο αύριο.

Και ο Βασίλης, 8 χρονών, είναι χαρούμενος που ο καινούριος αιώνας τον βρήκε στην ανατολή της ζωής του. Η γιαγιά όμως κοίταξε ένα παλιό άλμπουμ με φωτογραφίες και φώναξε το εγγονό της.

- Βασίλη, έλα να δεις! Εδώ είμαι με τον παππού σου, όταν ήμαστε νέοι. Τώρα αλλάξαμε. Ο χρόνος, παιδί μου, αχ αυτός ο χρόνος... Πόσο γρήγορα περνάει! Στο πέρασμά του όλα γύρω μας αλλάζουν, άλλα λιγότερο, άλλα περισσότερο.

Η αλλαγή βέβαια είναι καλοδεχούμενη, όταν μας πηγαίνει μπροστά, όταν καλυτερεύει τη ζωή μας. Και καλύτερεψε με τα κατορθώματά του ο

άνθρωπος τη ζωή του τα τελευταία χίλια χρόνια.

Η φιλοσοφία, τα γράμματα και η τέχνη και ακόμη περισσότερο η επιστήμη και η τεχνολογία μάζ κάνουν να νιώθουμε περήφανοι για το ανθρώπινο μυαλό. Όμως γύρω μας υπάρχει ακόμη αδικία, πείνα και πόλεμος και πολύς πόνος. Σήμερα που αποχαιρετάμε μια ολόκληρη χιλιετία, εσείς οι νεότεροι, Βασίλη μου, πιστεύω θα αναλάβετε την μεγάλη ευθύνη να ξαναδώσετε στην πρόοδο το πραγματικό της νόημα. Να αγωνιστείτε για την Αγάπη, την Ειρήνη, την Υγεία, το Γέλιο, το Παιχνίδι. Να αγαπήσετε δηλαδή την ίδια τη ζωή. Κατάλαβες, Βασίλη;

- Ναι, γιαγιά, μερικά ήταν δύσκολα, αλλά τρέχω να παίξω. Εσύ δεν είπες να αγαπάμε το παιχνίδι;

Επειδή αυτά που μαθαίνουμε είναι συνήθως λυπητερά...

Καθήσαμε και σκεφτήκαμε ποιες είναι οι ειδήσεις που πραγματικά θα μας έφτιαχναν τη διάθεση στη νέα χιλιετία:

- Ο πόλεμος, η πείνα και η δίψα ανακηρύσσονται εφιάλτες του παρελθόντος.
- Βρέθηκαν επιτέλους τα εμβόλια για όλες τις θανατηφόρες αρρώστιες.
- Όλοι θα μοιράζονται τα ίδια αγαθά.
- Κανένα παιδί δεν είναι πια αναγκασμένο να δουλεύει.
- Ως επίσημη γλώσσα επικοινωνίας καθιερώνεται το παιχνίδι και η μουσική.
- Ανακαλύφθηκε μια μηχανή που θα ανακυκλώνει ένα μέρος των σκουπιδιών και κάθε τι άχρηστο θα το κάνει οξυγόνο.
- Τα δάση αποκτούν αυτόματο σύστημα προστασίας από καταστροφές κάθε είδους.
- Ξαφνικά, όλοι στο δρόμο χαμογελάμε και λέμε "Καλημέρα!"

Τέτοια και άλλα παρόμοια θα προτιμούσαμε ν' ακούμε στο μέλλον.

1. Γράψτε δίπλα από κάθε πρόταση σε τι χρόνο είναι το υπογραμμισμένο ρήμα: Παρακείμενο, Υπερσυντέλικο ή Συντελεσμένο Μέλλοντα;

- Όταν ήρθαν τα παιδιά από το σχολείο, η μητέρα είχε ήδη μαγειρέψει το φαγητό.

- Ως το απόγευμα θα έχω τελειώσει τα μαθήματά μου.

- Την αδερφή μου δεν την έχεις γνωρίσει. Να σας συστήσω.

- Για την Πρωτοχρονιά είχαμε ετοιμάσει μια μεγάλη γιορτή.

- Εντάξει, μπορείτε να βγείτε, αλλά στις 10 η ώρα θα έχετε γυρίσει!

- -“Μαρία, γράψε την ορθογραφία”. -“Την έχω γράψει κιόλας, μαμά!”

2. Συμπληρώστε το σωστό χρόνο: Παρακείμενο, Υπερσυντέλικο ή Συντελεσμένο Μέλλοντα:

α) Σου υπόσχομαι ότι ως στις οχτώ ..... (γυρίζω)

β) Μην πάρεις ψωμί. (Εγώ) ..... ήδη.

γ) Την προηγούμενη εβδομάδα είχα πολλή δουλειά, αλλά ευτυχώς ως το Σάββατο το βράδυ την ..... (τελειώνω)

δ) Δεν θέλω αυτό το βιβλίο. Το ..... ήδη ..... (διαβάζω)

ε) Ως το βράδυ (εμείς) ..... το δωμάτιο. (βάφω)

στ) Ευτυχώς (εγώ) ..... το σπίτι, γιατί το απόγευμα ήρθαν οι φίλες μου επίσκεψη. (καθαρίζω)

3. Βάλτε τις σωστές καταλήξεις και τους τόνους στα ουσιαστικά:

- Αυτό είναι το γραφείο του **δασκαλ.....** .

- Οι **ανεμ.....** στην περιοχή του Αιγαίου φτάνουν τα 8 μποφόρ.

- Πριν κάνεις οτιδήποτε πρέπει να υπολογίζεις και τους **κινδυν.....**

- Ο Νείλος είναι ποτάμι της **Αιγυπτ.....**

- Η **εισοδ.....** για το κοινό θα είναι ελεύθερη.

- Ποιες είναι οι **ηπειρ.....** της γης.

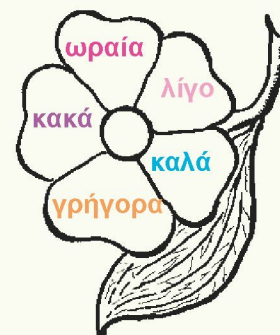

8. Συμπληρώστε τον πίνακα με τα παραθετικά των επιθέτων που λείπουν:

ΘΕΤΙΚΟΣ	ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΟΣ	ΑΠΟΛΥΤΟΣ ΥΠΕΡΘΕΤΙΚΟΣ	ΣΧΕΤΙΚΟΣ ΥΠΕΡΘΕΤΙΚΟΣ
φτηνός	φτηνότερος/ πιο φτηνός	φτηνότατος/ πολύ φτηνός	ο φτηνότερος/ ο πιο φτηνός
καλός			
	μικρότερος		
			ο λιγότερος
		πολύ μεγάλος	
σοφός			
		δυνατότατος	

9. Ποια επιρρήματα ταιριάζουν και σε ποιο βαθμό;

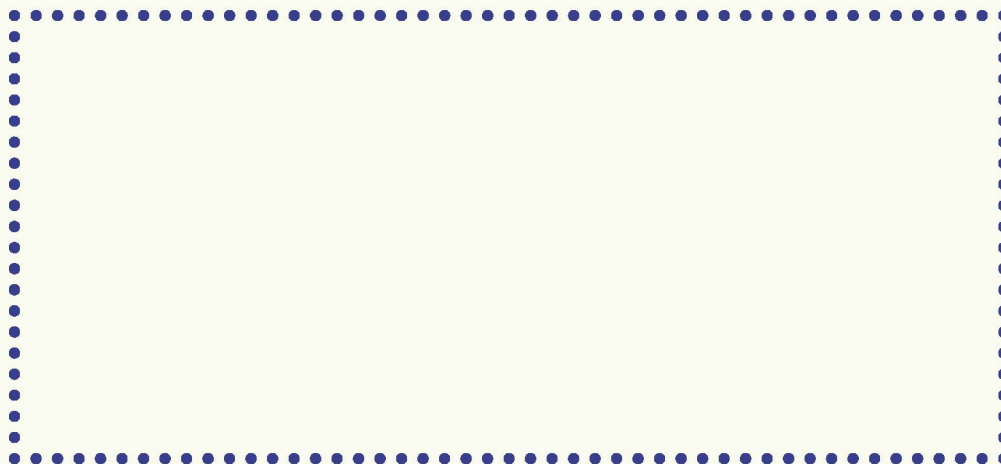
- Ο Βασίλης ζωγραφίζει ..... από τη Μαρία.
- Η Βάσω τρέχει ..... απ' όλους.
- Η αδερφή μου από τότε που άρχισε δίαιτα, τρώει .....
- Η μαμά μου μαγειρεύει .....
- Φέτος η σοδειά πήγε ..... από πέρυσι.

10. Συνεχίστε όπως στα παραδείγματα:

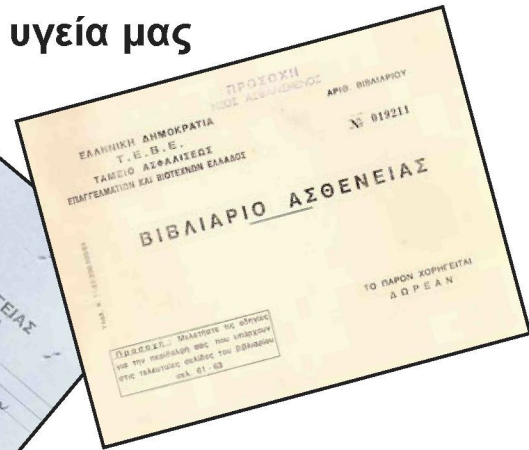
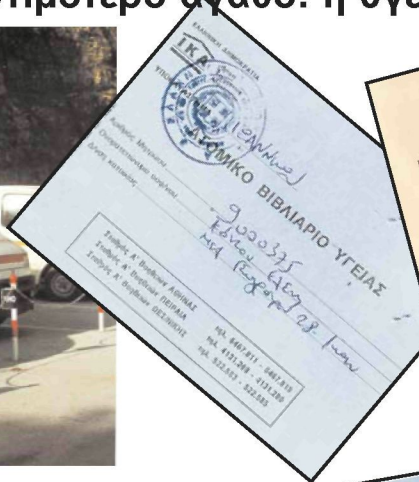
- Οι φίλοι μου παίζουν μπάσκετ. —————> - Οι δικόί μου φίλοι παίζουν μπάσκετ.
- Η δική μου μητέρα είναι 40 χρονών. —————> -
- Τα ρούχα τους ήταν σκισμένα. —————> -
- Το τετράδιό σου έχει περισσότερα φύλλα. —————> -
- Το δικό μου παντελόνι είναι φαρδύ. —————> -

11. Το Σάββατο, 11 Μαρτίου, έχεις τα γενέθλιά σου. Προσκάλεσε κάποιον φίλο σου στη γιορτή.

Κεφάλαιο 16

Το πολυτιμότερο αγαθό: η υγεία μας

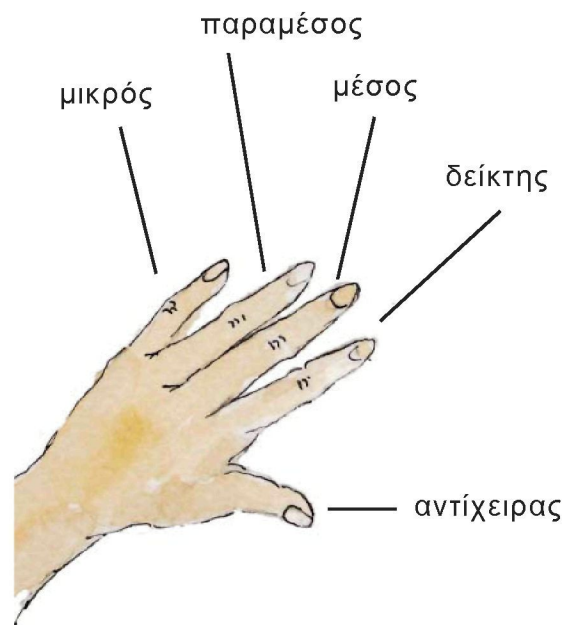
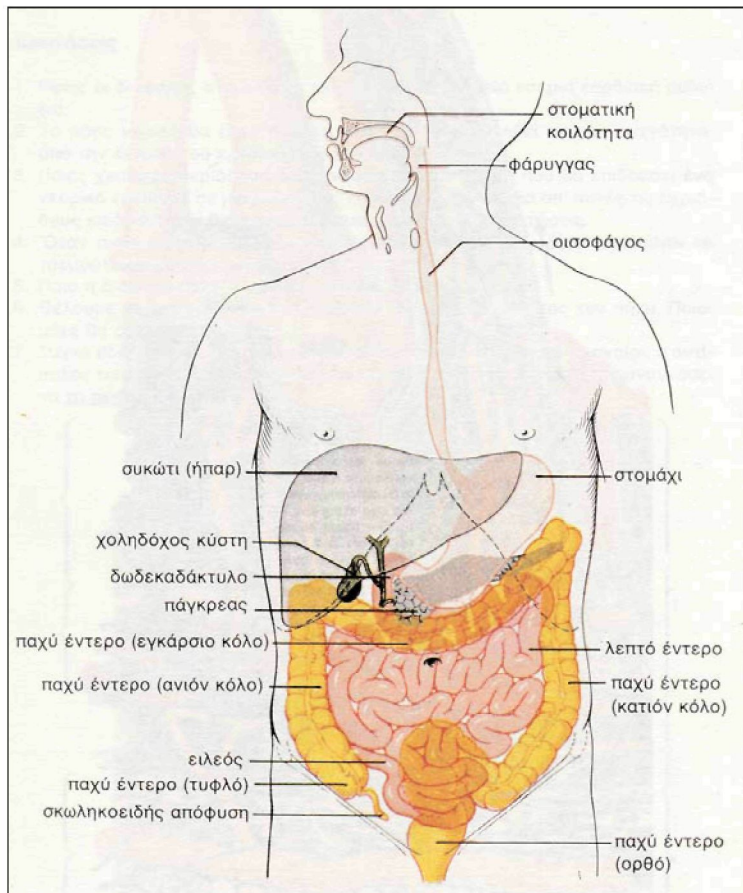
ΚΑΛΛΗ-ΡΑΠΗ ΠΟΥΛΞΕΝΗ
ΧΕΙΡ. ΟΔΟΝΤΙΑΤΡΟΣ
ΔΕΧΕΤΑΙ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΑ
9 π.μ.-130 μ.μ. & 5.30-9 μ.μ.
Σάββατο 10-1 π.μ.

- Περιγράψτε τις φωτογραφίες

Το σώμα μου

Τα μέλη του σώματος επιστημονικά!

1. Διαβάστε τους διαλόγους:

- Καλημέρα σας, ιατρείο κυρίου Παπαδόπουλου.
- + Καλημέρας σας. Ένα ραντεβού για τον γιο μου θα ήθελα.
- Μάλιστα. Τι ακριβώς έχει ο γιος σας;
- + Πονάει η κοιλιά του.
- Τότε να τον δει ο γιατρός σήμερα. Μπορείτε στις 12.15;
- + Ναι, ευχαριστώ. Θα είμαστε εκεί. Γεια σας.
- Γεια σας.

- Ιατρείο κας Σπανοπούλου, παρακαλώ!
- + Καλησπέρα. Είμαι άρρωστος και θα ήθελα να με δει η γιατρός.
- Μάλιστα. Τι ακριβώς έχετε;
- + Μάλλον γρίπη. Έχω και πυρετό.
- Τότε δεν είναι επείγον. Μπορείτε να έρθετε αύριο στις 5.30 το απόγευμα;
- + Τι αύριο μου λέτε! Σήμερα σας παρακαλώ! Εγώ καίγομαι στον πυρετό.
- Ναι, αλλά σήμερα είναι κλεισμένα όλα τα ραντεβού. Θέλετε να έρθετε αργά το βράδυ;
- + Ωραία. Δηλαδή κατά τις 9 η ώρα;
- Μάλιστα.
- + Θα είμαι εκεί. Γεια σας.
- Γεια σας.

Και τώρα η σειρά σου!

α) Σε ποιον γιατρό θα πας, εάν πονάει....

η αδερφή σου

ο θείος σου

εσύ

ο μπαμπάς σου

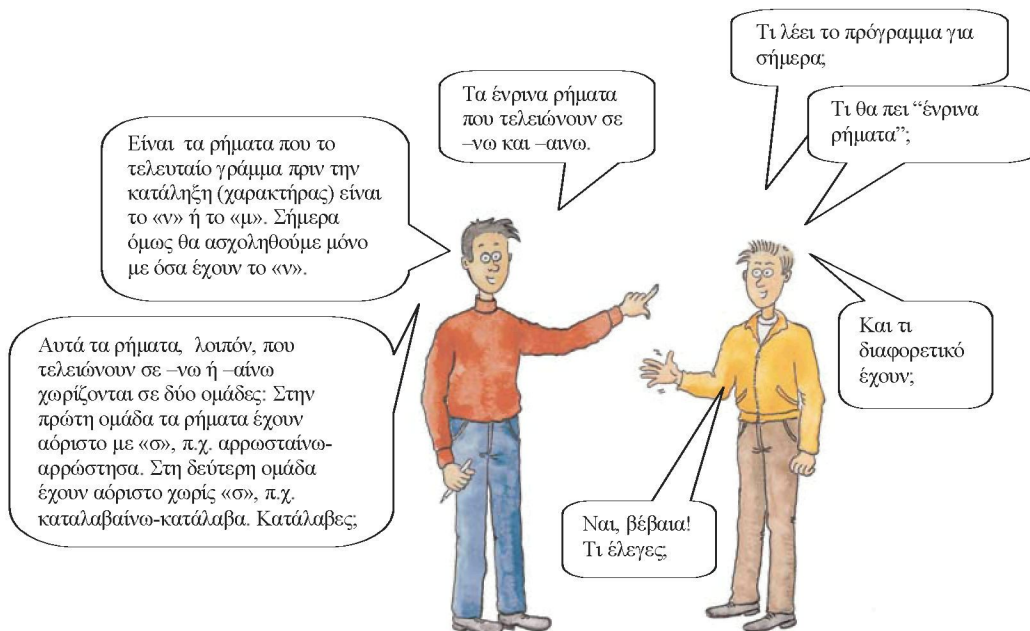

ο παππούς σου

η μαμά σου

β) Πάρε τώρα και εσύ τηλέφωνο στον (στην) γιατρό και κλείσε ραντεβού! Πρόσεχε να είσαι ευγενικός(-ή) και χρησιμοποίησε τις εκφράσεις από τους διαλόγους της προηγούμενης σελίδας.

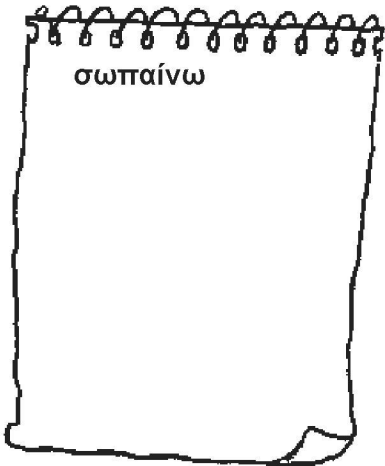

Σημείωση: Αν κλείσεις τη μύτη σου (μύτη ή ρίνα), δεν μπορείς να πεις ούτε νnn ούτε μμμ! Δοκίμασε!

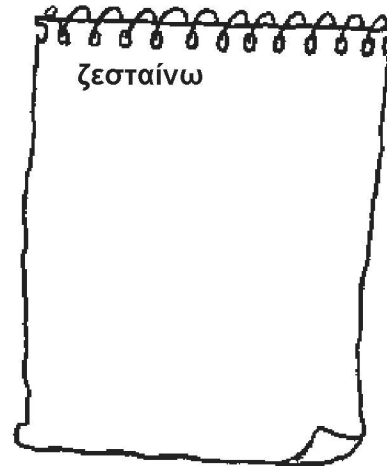
2. Προσπαθήστε να βάλετε τα παρακάτω έντρια στη σωστή κατηγορία. Αν συναντήσετε δυσκολίες, πηγαίnete στη σελ. 162 και συμβουλευτείτε τον πίνακα για τα έντρια ρήματα:

ζεσταίνω, σωπαίνω, φέρνω, φτάνω, πιάνω, απλώνω, παθαίνω, μένω, κρίνω, ανασαίνω, αφήνω, απλώνω, παχαίνω, χορταίνω, μαθαίνω

A. Έντρια με **σ** στον Αόριστο

B. Έντρια χωρίς **σ** στον Αόριστο

3. Γράψτε τον Αόριστο των ρημάτων:

ζεσταίνω → ζέστανα

φέρνω → .....

πιάνω → .....

αφήνω → .....

μένω → .....

κρίνω → .....

χορταίνω → .....

απλώνω → .....

φτάνω → .....

ανασαίνω → .....

4. Συμπληρώστε τις προτάσεις στον Αόριστο, χρησιμοποιώντας τα ρήματα που υπάρχουν στον κύκλο.

- Μαρία, ... τα ρούχα;
- Ο Βασίλης ..... Έβαλε 5 κιλά.
- Τα παιδιά ..... μόνα τους το φαγητό.
- ..... με, γιατί θα καλέσω την Αστυνομία.
- Τι ..... και φωνάζετε;

ζεσταίνω
αφήνω
παθαίνω
απλώνω
παχαίνω

Αρρώστησα, μάνα μ', αρρώστησα...

1. Διαβάστε τα κείμενα και συζητήστε μετά στην τάξη:

- Ποια διαδικασία ακολουθούμε, όταν πρέπει να πάμε στο νοσοκομείο;
- Τι είναι το γραφείο κίνησης;
- Τι είναι τα εξωτερικά ιατρεία; Πότε πάμε; Πρέπει να κλείσουμε ραντεβού;
- Τι είναι η κλινική;
- Γιατί πρέπει να έχουμε το βιβλιάριο υγείας μαζί μας;
- Τι είναι "εισαγωγή";
- Τι είναι εξιτήριο;

Στο νοσοκομείο:
Αν μια αρρώστια είναι σοβαρή, πρέπει να θεραπευτεί στο νοσοκομείο, όπου υπάρχουν γιατροί και νοσοκόμες πάντοτε έτοιμοι να βοηθήσουν τον άρρωστο κάνοντάς τον καλά.

Οι εγχειρήσεις:
Μερικές φορές πηγαίνει κανείς στο νοσοκομείο μόνο για λίγες μέρες, για μικρές εγχειρήσεις όπως αμυγδαλές, ή για γενικές εξετάσεις, για να ξέρει αν είναι καλή η υγεία του. Φεύγοντας εύχεται να μην ξαναπάει ποτέ.

Τρόπος	- Πώς περνάς τον ελεύθερο χρόνο σου. - Διαβάζοντας και ζωγραφίζοντας.	Πώς;
Χρόνος	- Πότε είδες την Άννα; - Φεύγοντας από το σχολείο;	Πότε;
Αιτία	- Γιατί πρέπει να πάμε στο γιατρό; - Μένοντας τόσες ώρες στον ήλιο, πάθατε ηλίαση	Γιατί;
Υπόθεση	- Δουλεύοντας από το πρωί ως το βράδυ, είναι ένας σίγουρος τρόπος για να αρρωστήσεις. (= Αν δουλεύεις...)	Αν
Εναντίωση	Διαβάζοντας και γράφοντας 15 ώρες τη μέρα και πάλι απέτυχα στις εξετάσεις. (= Αν και διάβαζα και έγραφα 15 ώρες....)	Αν και

2. Σχηματίστε τις μετοχές των παρακάτω ρημάτων:

παίζω	→	παίζοντας	βλέπω	→	.....
διαβάζω	→	.....	βάζω	→	.....
πίνω	→	.....	αρχίζω	→	.....
τρώ(γ)ω	→	.....	τελειώνω	→	.....
ταξιδεύω	→	.....	μαγειρεύω	→	.....
ξεσκονίζω	→	.....	πληρώνω	→	.....

3. Συμπληρώστε τα κενά στις προτάσεις με το σωστό ρήμα στη μετοχή του:

- ❖ ..... γλυκά δεν πρόκειται να αδυνατίσεις!
- ❖ Πέρασα όλη τη μέρα ..... δώρα για τα ανίψια μου.
- ❖ Μόνο ..... έχεις ελπίδες να περάσεις τις εξετάσεις.
- ❖ ..... θα ήθελα να ευχαριστήσω όσους στήριξαν αυτή την προσπάθεια.
- ❖ Η φωτιά δυνάμωσε ..... χιλιάδες στρέμματα δάσους.

- καί(γ)ω
- τρώ(γ)ω
- τελειώνω
- διαβάζω
- αγοράζω

4. Συνεχίστε όπως στο παράδειγμα:

- 1 Περνά τον ελεύθερο χρόνο της με τη **μαγειρική**.
- 1 Περνά τον ελεύθερο χρόνο της **μαγειρεύοντας**.
- 1 Σπαταλά το χρόνο του **χωρίς να κάνει** τίποτα.
- 1 Σπαταλά το χρόνο του μην .....
- 1 Βγάζει το ψωμί του με τη **ζωγραφική**.
- 1 .....
1 **Καθώς έφτανε** στο σπίτι, αντιλήφθηκε ότι είχε χάσει τα κλειδιά του.
- 1 .....
1 **Επειδή δεν δούλευε**, τον έδιωξαν από το εργοστάσιο.
- 1 .....
1 **Επειδή έβλεπε** επί ώρες τηλεόραση, κοκκίνησαν τα μάτια της.
- 1 .....
1 **Αν τους γράφεις** ένα γράμμα και τους εξηγήσεις, σίγουρα θα καταλάβουν.
- 1 .....
1 **Αν κάνεις** καθημερινά γυμναστική, θα βρεις σύντομα τη φόρμα σου.
- 1 .....
1 **Αν και ταξίδευαν** όλη τη νύχτα και πάλι δεν έφτασαν στον προορισμό τους εγκαίρως.
- 1 .....

1. Διαβάστε το κείμενο και συζητήστε τις δικές σας εμπειρίες:

Μια επίσκεψη στο νοσοκομείο

Μπαίνω, που λέτε, απ' τη μεγάλη πόρτα και τι νομίζετε ότι είδαν τα μάτια μου. Κόσμο! Πολύ κόσμος! Το κτίριο τεράστιο! Πού να πάω τώρα; Πώς θα βρω το δωμάτιό του; “Βοηθήστε με, κύριε...” λέω σε κάποιον. Μα ούτε αυτός ήξερε. Ξαφνικά ανακαλύπτω μια κυρία που καθόταν πίσω από μια θυρίδα. Το πρόσωπό της χωμένο μέσα σε κάτι πίνακες με αμέτρητα κουμπιά και τα χέρια της στο τηλέφωνο. Δίστασα. Θα μου μιλήσει; Παίρνω βαθιά ανάσα και τολμάω: “Συγγνώμη, θέλω να βρω έναν φίλο μου, που έκανε εγχείρηση...” Και ω του θαύματος! Με άκουσε! “Εξηγήστε μου, σας παρακαλώ...” . Και να 'μαι. Ο Γιάννης ήταν πάλι καλύτερα, αλλά πονούσε λίγο ακόμη. “Η κοιλίτσα μου!!” έσκουζε.

Αφού τον διασκέδασα κάμποσο, αφού είπαμε αρκετά αστεία κι όλα τα νέα της παρέας, σηκώθηκα να φύγω. “Περαστικά, σιδερένιος, καλή ανάρρωση”, του ευχήθηκα με μια ανάσα κι έφυγα...

Για την καλή μας υγεία

2. Αλήθεια, τι πρέπει να κάνουμε για να μην αρρωστήσουμε; Βάλτε τις έννοιες στο κουτάκι σε μια λογική κατά τη γνώμη σας σειρά και συζητήστε μετά στην τάξη, χρησιμοποιώντας τις συγκεκριμένες εκφράσεις. Αν θέλετε μπορείτε να φτιάξετε σε ένα χαρτόνι έναν πίνακα με τους “κανόνες για καλή υγεία” και να τον κρεμάσετε στην τάξη σας!

Εγώ πιστεύω ότι / πως...

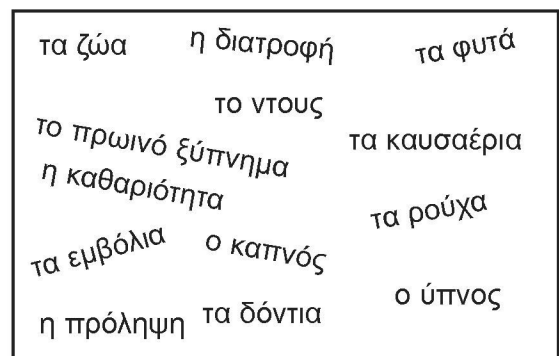
Υποστηρίζω ότι / πως...

Νομίζω ότι / πως

Γνωρίζω μεν ότι... / αλλά

Καταλαβαίνω βέβαια ότι... / μα από την άλλη πλευρά...

Υποθέτω πως (δεν)....

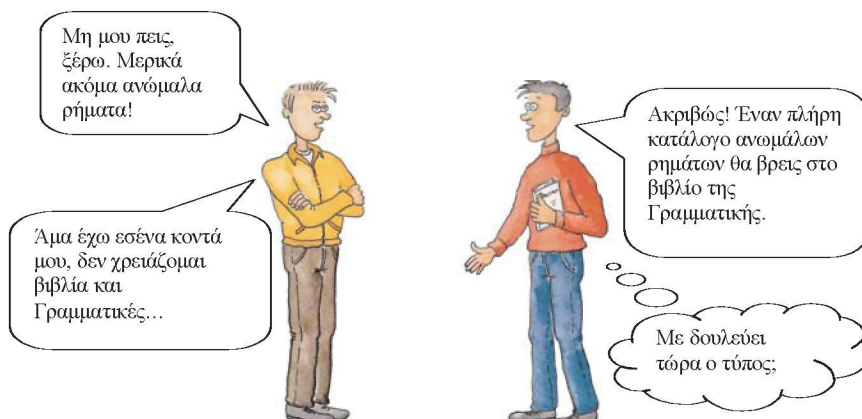

3. Προσπαθήστε να συμπληρώσετε τις προτάσεις:

- Χθες υποστήριζες ότι .....
- Νομίζω πως .....
- Όλοι ξέρετε πως .....
- Έλεγα ότι .....
- Πιστεύεις ότι .....
- Υποθέτω ότι .....
- Γνωρίζεις πως .....
- Είδαμε ότι .....
- Έχω την άποψη πως .....

ΑΝΩΜΑΛΑ ΡΗΜΑΤΑ

Ενεστώτας	Σημι. Μέλλοντας	Αόριστος	Παρακείμενος	Υπερσυντέλικος	Συντ. Μέλλοντας	Προστακτική
βλέπω	θα δω	είδα	έχω δει	είχα δει	θα έχω δει	δεσ / δείτε
παίρνω	θα πάρω	πήρα	έχω πάρει	είχα πάρει	θα έχω πάρει	πάρε / πάρτε
φεύγω	θα φύγω	έφυγα	έχω φύγει	είχα φύγει	θα έχω φύγει	φύγε / φύγετε
βρίσκω	θα βρω	βρήκα	έχω βρει	είχα βρει	θα έχω βρει	βρες / βρείτε
βάζω	θα βάλω	έβαλα	έχω βάλει	είχα βάλει	θα έχω βάλει	βάλε / βάλτε
πέφτω	θα πέσω	έπεσα	έχω πέσει	είχα πέσει	θα έχω πέσει	πέσε / πέστε

1. Βάλτε τα ρήματα στον Αόριστο:

- Βάζεις πολύ αλάτι στο φαγητό → ● .....
- Πέφτουν οι τιμές της βενζίνης. → ● .....
- Θα βρω τα κλειδιά. → ● .....
- Φεύγετε κιόλας; → ● .....
- Στο δημοτικό είχα πάρει αριστείο. → ● .....
- Αυτήν την ταινία την έχω δει. → ● .....

2. Συμπληρώστε το ημερολόγιο της Άνας με τα ρήματα που υπάρχουν στο κουτί στο σωστό χρόνο:

για το

Αγαπημένο μου ημερολόγιο!

Σήμερα ξύπνησα νωρίς. .... πρωινό και ....

..... στο σχολείο. Στο δρόμο ..... τη φίλη μου την Ελένη να κλαίει.

..... και είχε χτυπήσει άσχημα στο γόνατό της. "Πρέπει να

..... ένα φαρμακείο", πρότεινα, αφού την παρηγόρησα. Για καλή μας

τύχη είχε ένα εκεί κοντά. Ο φαρμακοποιός μόλις μας ....., μας

βοήθησε αμέσως. .... αντισηπτικό στην πληγή και την έδεσε με

επίδεσμο. Η Ελένη ένιωσε αμέσως καλύτερα και έτσι συνεχίσαμε το δρόμο μας για

το σχολείο, αφού ευχαριστήσαμε το φαρμακοποιό για την βοήθειά του.

βλέπω, παίρνω, πέφτω,
βάζω, φεύγω, βρίσκω

1. Ένρινα ρήματα με σ και ένρινα χωρίς σ

Α. Ένρινα με «σ»

Ενεστώτας	Αόριστος
απλώνω	άπλωσα
πιάνω	έπιασα
αφήνω	άφησα
αμαρτάνω	αμάρτησα
φτάνω	έφτασα
ανασταίνω	ανάστησα
αρρωσταίνω	αρρώστησα
χορταίνω	χόρτασα
σωπαίνω	σώπασα
προφταίνω	πρόφτασα

Β. Ένρινα χωρίς «σ»

Ενεστώτας	Αόριστος	Ενεστώτας	Αόριστος
μένω	έμεινα	ανασαίνω	ανάσανα
στέλνω	έστειλα	ζεσταίνω	ζέστανα
κρίνω	έκρινα	πεθαίνω	πέθανα
παχαίνω	πάχυνα	μαθαίνω	έμαθα
φτωχαίνω	φτώχυνα	παθαίνω	έπαθα
ακριβαίνω	ακρίβυνα	τυχαίνω	έτυχα
πλένω	έπλυνα	λαβαίνω	έλαβα
φέρνω	έφερα	καταλαβαίνω	κατάλαβα

2. Μετοχή Ενεστώτα ενεργητικής φωνής

Σχηματισμός: **παίζω** + **οντας** → **παίζοντας**

Σημασία: συνήθως **τρόπο** (πώς;) και σπανιότερα **χρόνο** (πότε;), **αιτία** (γιατί;), **υπόθεση** (αν), **εναντίωση** (αν και)

3. Μερικά ανώμαλα ρήματα

Ενεστώτας	Σημ. Μέλλοντας	Αόριστος	Παρακείμενος	Υπερσυντέλικος	Συντ. Μέλλοντας	Προστακτική
βλέπω	θα δω	είδα	έχω δει	είχα δει	θα έχω δει	δες / δείτε
παίρνω	θα πάρω	πήρα	έχω πάρει	είχα πάρει	θα έχω πάρει	πάρε / πάρτε
φεύγω	θα φύγω	έφυγα	έχω φύγει	είχα φύγει	θα έχω φύγει	φύγε / φύγετε
βρίσκω	θα βρω	βρήκα	έχω βρει	είχα βρει	θα έχω βρει	βρες / βρείτε
βάζω	θαβάλω	έβαλα	έχωβάλει	είχαβάλει	θα έχωβάλει	βάλε / βάλτε
πέφτω	θαπέσω	έπεσα	έχωπέσει	είχαπέσει	θα έχωπέσει	πέσε / πέστε

4. Ρήματα και εκφράσεις με “ότι... / πως...”

λέω	γνωρίζω	καταλαβαίνω
νομίζω	υποστηρίζω	έχω τη γνώμη
πιστεύω	υποθέτω	έχω την άποψη
ξέρω	βλέπω	

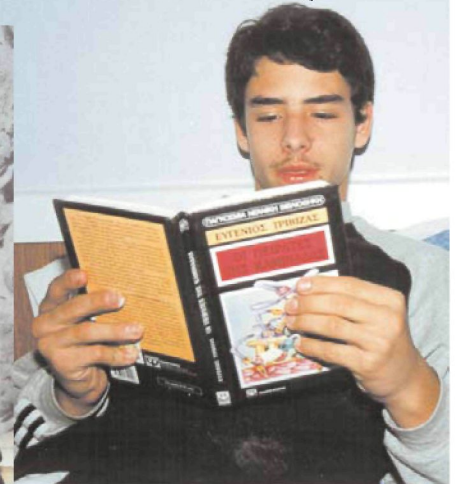
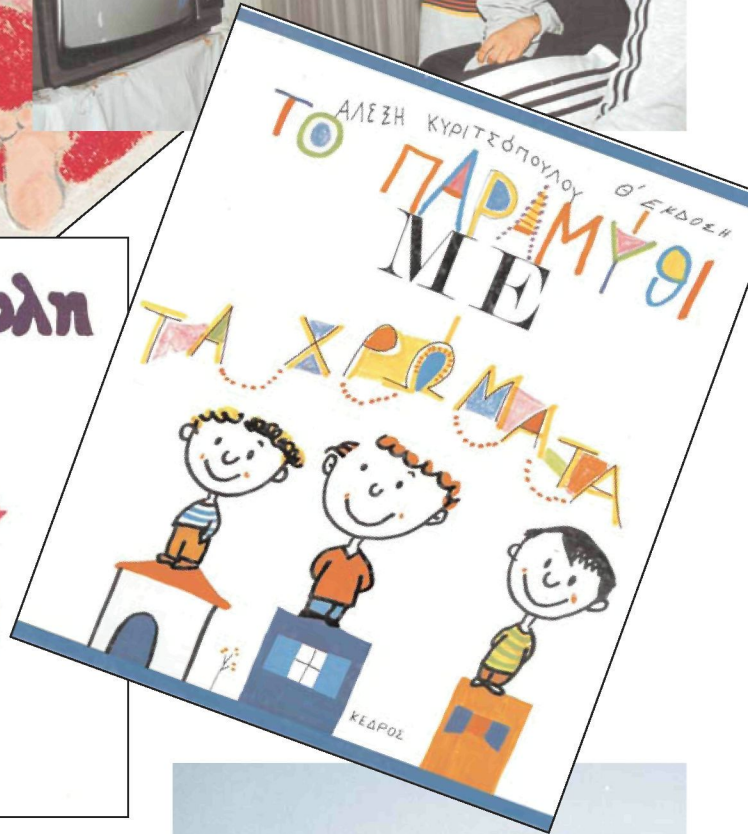
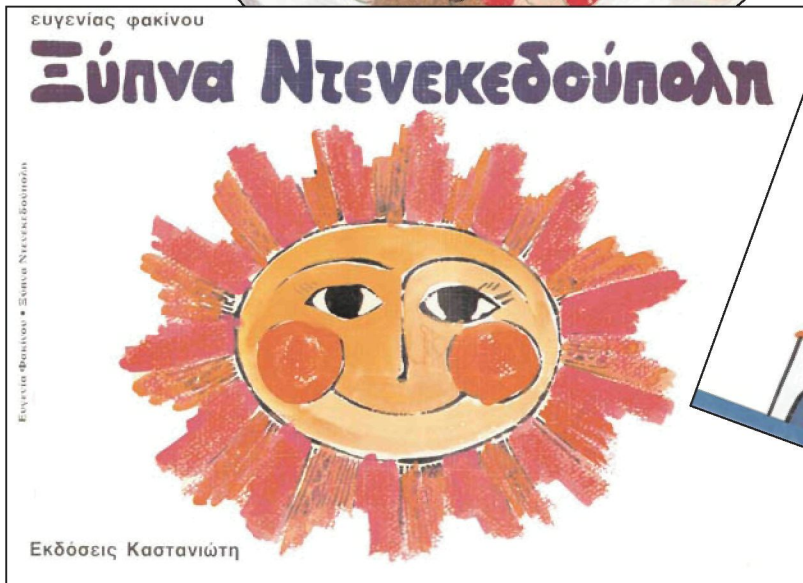
ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΑ

Λέξεις: υγεία, σώμα, χέρι, πόδι, καρπός, στομάχι, θώρακας, μηρός, γρίπη, πυρετός, νοσοκομείο, εγχείρηση, γιατρός, νοσοκόμα.

Φράσεις: Υγεία, το πολυτιμότερο αγαθό. Θέλω να κλείσω ένα ραντεβού με τον οδοντίατρο. Κάνω γενικές εξετάσεις. Πρέπει να έχουμε μαζί μας το βιβλιάριο υγείας. Πότε πάμε στα εξωτερικά ιατρεία;

Κεφάλαιο 17

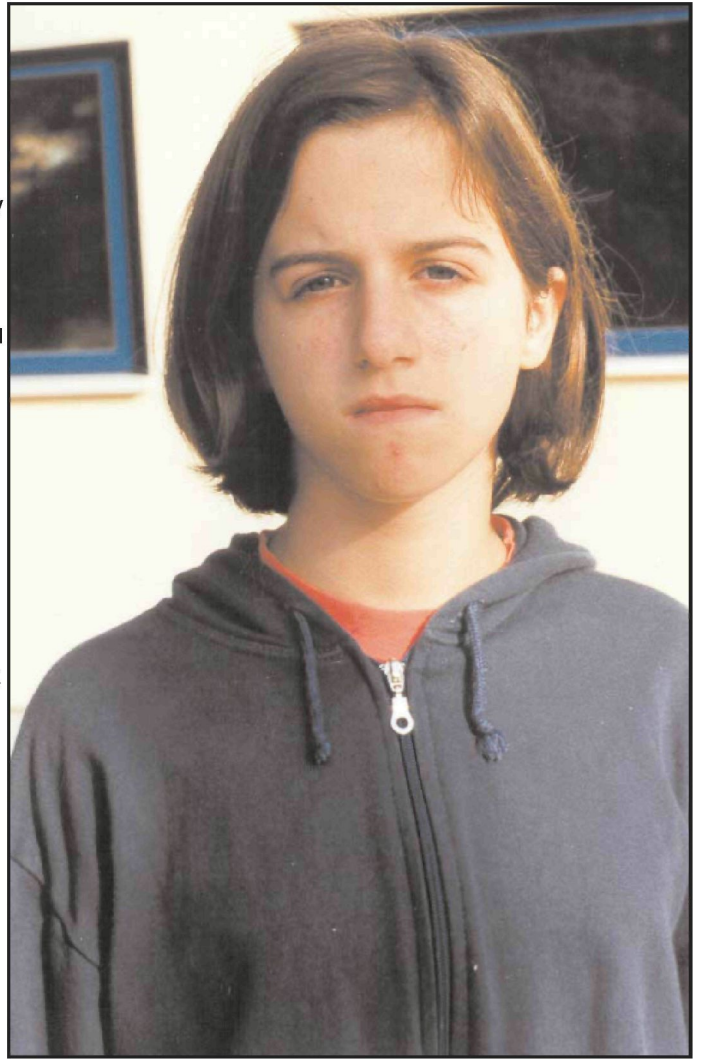
Βιβλία, θέατρο, αληθινές και φανταστικές ιστορίες...

Η Μαργαρίτα και η γιαγιά της

Γιατί αγαπώ τη γιαγιά μου; Μα ερώτηση είναι αυτή; Κατ' αρχήν: **Κοιταζόμαστε** στα μάτια και **συνεννούμαστε**. **Τσακωνόμαστε** και μετά από λίγο μου συμπεριφέρεται σα να μην έγινε τίποτα. Με τη γιαγιά μου **βλεπόμαστε** κάθε μέρα. Ευτυχώς μένει στο διπλανό διαμέρισμα. Μη νομίζετε όμως ότι με βοηθάει να πλυθώ και τα λοιπά. Μόνη μου **πλένομαι**, **χενίζομαι**, **ντύνομαι** και **ξεντύνομαι**.

Η αγαπημένη της ασχολία; Να μου διαβάσει! Όχι, όχι να με διαβάσει! Να μου διαβάσει! Με τα μαθήματα του σχολείου δεν ασχολείται καθόλου! Δεν της αρέσει, λέει. Τρελαίνεται απλώς να μου διαβάσει από διάφορα βιβλία. Να, χθες βράδυ μου διάβασε ένα κομματάκι ("απόσπασμα" το είπε- γιατί πρέπει να ξέρετε ότι η γιαγιάκα μου επιμένει να εκφράζεται σωστά) από ένα καινούριο βιβλίο, που μου χάρισαν στα γενέθλιά μου: "Η φάρμα των ζώων" ενός άγγλου συγγραφέα, του Τζόρτζ Όργουελ. Περίεργο βιβλίο. Έκαναν -λέει- επανάσταση τα ζώα μιας φάρμας και ήθελαν αυτά να είναι αφεντικά και οι άνθρωποι να είναι δούλοι! Το φαντάζεστε; Πλάκα θα είχε!! Λοιπόν, μισό λεπτό! Για να καταλάβετε, πρέπει να σας διαβάσω το χθεσινοβραδινό απόσπασμα:

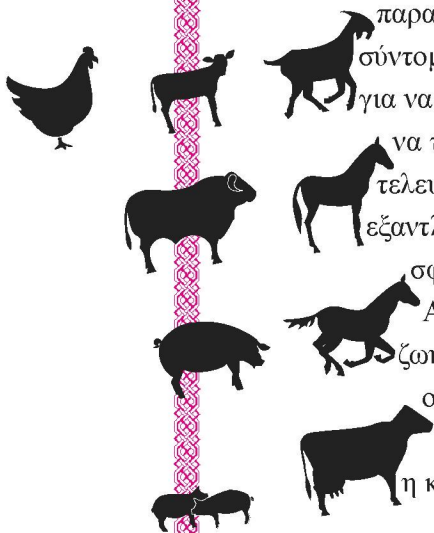

1. - Ποιος κοιτάζει ποιον;
- Ποιος συνεννοείται με ποιον;
- Ποιος τσακώνεται με ποιον;
- Ποιος βλέπεται με ποιον;

"Λοιπόν, σύντροφοι, ποια είναι η φύση της ζωής που ζούμε; Ας το παραδεχτούμε - η ζωή μας είναι άθλια, κουραστική και σύντομη. Γεννιόμαστε, μας δίνουν μόνο όση τροφή χρειάζεται για να μην ψοφήσουμε και, όσοι ανάμεσά μας είναι σε θέση να το κάνουν, αναγκάζονται να δουλέψουν μέχρι την τελευταία τους ρανίδα δύναμης. Και μόλις η δύναμή μας εξαντληθεί, μόλις πάψουμε να είμαστε χρήσιμοι, μας σφάζουν με φρικαλέα σκληρότητα. Σε ολόκληρη την Αγγλία, κανένα ζώο που έχει κλείσει τον πρώτο χρόνο ζωής δεν ξέρει τι σημαίνει ευτυχία ή ανάπαυση. Σε ολόκληρη την Αγγλία κανένα ζώο δεν είναι ελεύθερο. Η ζωή ενός ζώου είναι δυστυχία και σκλαβιά. Αυτή είναι η καθαρή αλήθεια.

2. Σωστό ή λάθος; Σημειώστε x στο αντίστοιχο κουτάκι:

- α) Η ζωή των ζώων είναι κουραστική.
β) Οι άνθρωποι τρέφουν τα ζώα με αγάπη.
γ) Ο άνθρωπος χρησιμοποιεί τα ζώα.
δ) Τα ζώα χρησιμοποιούν τον άνθρωπο.
ε) Όλα τα ζώα είναι ευτυχισμένα, γιατί είναι ελεύθερα.

Σωστό

Λάθος

3. Συμπληρώνουμε τις προτάσεις με το σωστό ρήμα στον Ενεστώτα όπως στο παράδειγμα:

- (εγώ) Το Σάββατο σηκώνομαι απ' το κρεβάτι στις 10 η ώρα.
- (εσύ) Τα καταφέρνεις και ..... μόνος σου;
- (αυτός) Ο πατέρας ..... να πάει στη δουλειά.
- (εμείς) Δεν ..... με κρύο νερό, για να μην κρυολογήσουμε.
- (εσείς) ..... με σαπούνι ή μόνο με νερό;
- (αυτοί) Δεν ..... μόνοι τους, γιατί έχουν μακρύ μαλλί.

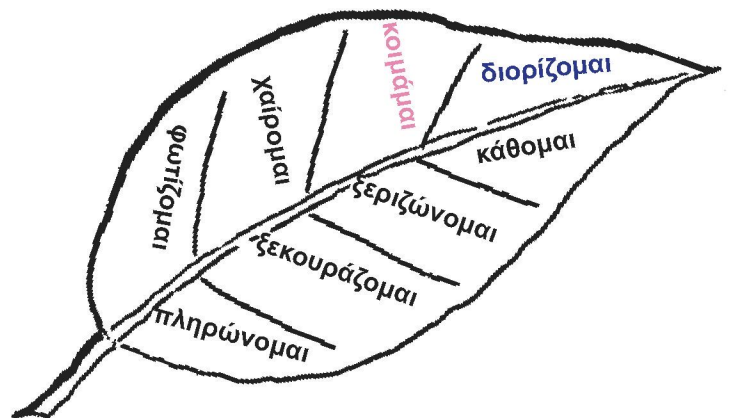
4. Τα ρήματα στην παρένθεση δείχνουν αλληλοπάθεια. Συμπληρώστε τις προτάσεις με το σωστό ρήμα (κοιτάζομαι, τσακώνομαι, βλέπομαι):

- Όταν μαλώνουμε ..... στα μάτια και μετά ξεσπάμε σε γέλια.
- Απ' τη μέρα που μετακόμισαν σε άλλη γειτονιά τα παιδιά δεν ..... παρά μόνο Σαββατοκύριακα.
- Τα γατάκια, όταν δεν κοιμούνται, παίζουν και ..... όλη μέρα.

5. Γράψτε στη σωστή στήλη τα ρήματα που είναι γραμμένα μέσα στο φύλλο.

Παθητικά	Ουδέτερα

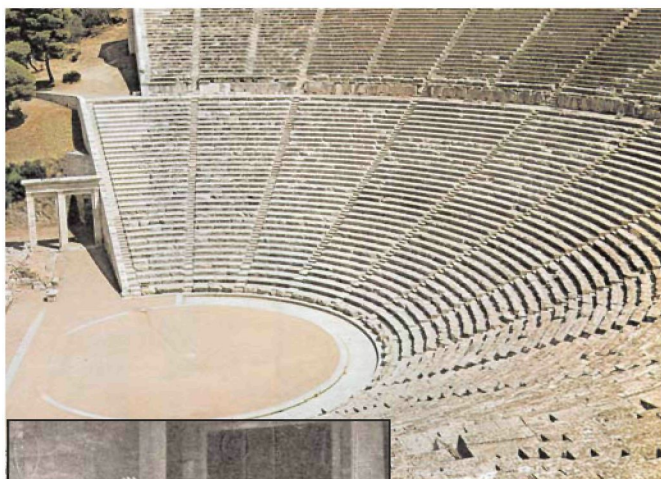
6. Σχηματίστε προτάσεις με τα ρήματα φωτίζομαι, ποτίζομαι, ξεριζώνομαι, κοιμάμαι και ξεκουράζομαι, όπως στο παράδειγμα:

- Το φεγγάρι φωτίζεται από τον ήλιο.
- Τα λουλούδια ..... το βράδυ.
- Τα φυτά ..... εύκολα, όταν το χώμα είναι βρεγμένο.
- Εγώ συνήθως .....
- Ο πατέρας .....

7. Τα ρήματα της πρώτης στήλης είναι ενεργητικά και τελειώνουν σε -ω. Μετατρέψτε τα σε μεσοπαθητικά και γράψτε τα δίπλα μέσα απλές προτάσεις.

- πλένω - Ο Νίκος πλένεται κάθε πρωί και κάθε βράδυ.
- ξηριζώ - Ο παππούς ..... μία φορά την εβδομάδα.
- γυμνάζω - Ο ..... δεν .....
- χτενίζω - .....

Πάμε θέατρο ή για μπάλα;

- Καλησπέρα, Γιάννη. Τι κάνεις;
- Γεια σου, Πέτρο! Άρχισα να ετοιμάζομαι για το θέατρο!
- Θέατρο; Γιατί;
- Α, μα μου αρέσει πολύ. Άρχισε την προηγούμενη βδομάδα να παίζεται μια τραγωδία και θέλω να την δω!
- Έλα, μωρέ, τώρα! Θέατρο! Δεν πάμε να παίξουμε λίγο μπάλα; Θα εφαρμόσουμε σήμερα και την καινούρια τακτική που μας έμαθε ο κύριος.
- Μπάλα; Όχι, όχι! Αυτό το κάνουμε κάθε

μέρα! Δεν έρχεσαι καλύτερα μαζί μου;

- Τι μου λες; Θα ετοιμάζομαι τώρα κάθε τόσο για να πηγαίνω στο θέατρο;

- Γιατί όχι σε παρακαλώ; Οι αρχαίες τραγωδίες είναι θαύμα! Έλα μια φορά και θα δεις! Αν σου αρέσει θα καθόμαστε μάλιστα στις πρώτες θέσεις.

- Εγώ και θέατρο; Δεν είμαστε καλά! Σου αρέσει να παραμυθιάζεσαι; Προτιμώ να γυμνάζομαι.

- Ουφ! Δεν με καταλαβαίνεις. Άσε τώρα! Θέλεις να πάμε αύριο για μπάλα;

- Ε, τι να κάνουμε; Αφού έτσι θες! Λοιπόν, θα τα πούμε αύριο! Γεια σου τώρα!

- Γεια σου, Πέτρο! Καλό παιχνίδι!

1. Συζητήστε στην τάξη:

- Εσένα τι σου αρέσει περισσότερο; Το Θέατρο ή το παιχνίδι; Γιατί;
- Γιατί άραγε αρέσουν στον Γιάννη οι αρχαίες τραγωδίες;
- “Σου αρέσει να παραμυθιάζεσαι;” Τι ακριβώς εννοεί ο Πέτρος;

2. Κάνε μια λίστα στο τετράδιό σου και γράψε τα προτερήματα του θεάτρου και του παιχνιδιού:

Υπέρ του θεάτρου

Υπέρ του παιχνιδιού

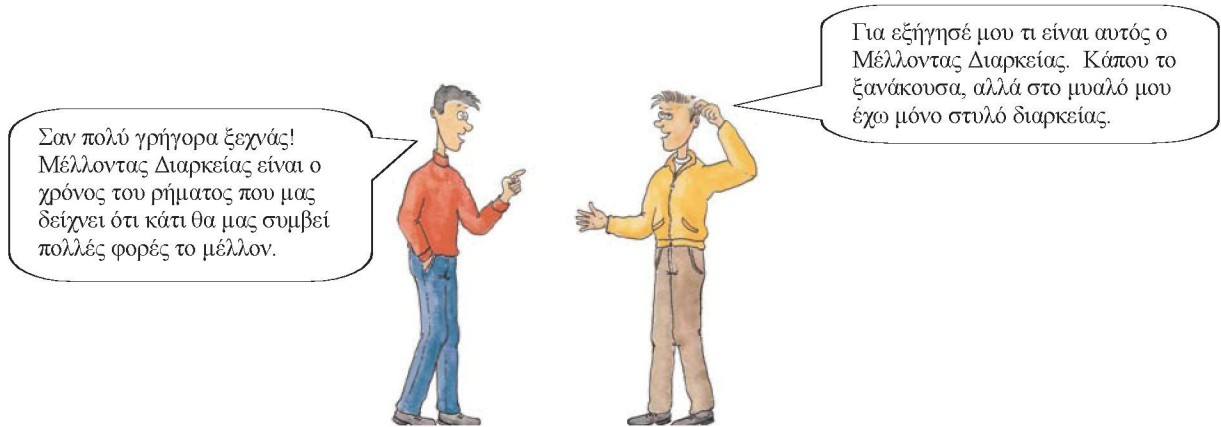
3. Στο κείμενο συναντήσαμε το ρήμα “ετοιμάζομαι” δύο φορές. Τη μία φορά “θα ετοιμάζομαι” και την άλλη “ετοιμάζομαι”. Συμπληρώστε τη λεξούλα που λείπει όπως στο παράδειγμα:

Μέλλοντας Διαρκείας

- θα καθόμαστε
- ..... σηκωνόμαστε
- ..... ετοιμάζομαι
- ..... γυμνάζομαι
- ..... παραμυθιάζομαι
- ..... παίζεται

Υποτακτική Ενεστώτα

- να καθόμαστε
- ..... σηκωνόμαστε
- ..... ετοιμάζομαι
- ..... γυμνάζομαι
- ..... παραμυθιάζομαι
- ..... παίζεται

4. Μετατρέψτε το ρήμα των προτάσεων από Ενεστώτα σε Μέλλοντα Διαρκείας όπως στο παράδειγμα:

- Τα βράδια κάθομαι στη βεράντα
- Τα βράδια θα κάθομαι στη βεράντα
- Τα Σάββατα σηκώνεσαι όπως κι εγώ στις 10 η ώρα;
- .....
- Η μητέρα γυμνάζεται τρεις φορές την εβδομάδα.
- .....
- Στο σχολείο διαμαρτυρόμαστε κάθε μέρα για τη μικρή αυλή.
- .....
- Τα απογεύματα μας επισκέπτεστε όποτε θέλετε.
- Τα απογεύματα θα μας.....
- Οι μαθητές ετοιμάζονται για την εκδρομή.
- .....

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Στην Υποτακτική πριν από το ρήμα χρησιμοποιούμε τα “να, ας, όταν, για να”

5. Μετατρέψτε το ρήμα από Ενεστώτα σε Μέλλοντα Διαρκείας και σε Υποτακτική Ενεστώτα όπως στο παράδειγμα:

Ενεστώτας	→	Μέλλοντας Διαρκείας	→	Υποτακτική Ενεστώτα
εργάζομαι	→	θα εργάζομαι	→	(θέλω) να εργάζομαι
πλένεσαι	→	.....	→	(πρέπει) .....
ξεντώνεται	→	.....	→	(έμαθε) .....
χτενιζόμαστε	→	.....	→	(δε θέλουμε) .....
έρχεστε	→	.....	→	(πρέπει) .....
υποδέχονται	→	.....	→	(άρχισαν) .....

Όταν διαβάζεις ιστορίες αισθάνεσαι ωραία

Να επισκέπτεσαι τις βιβλιοθήκες.

Να έρχεσαι και να δανείζεσαι βιβλία! Σου κάνουν καλό.

Να συμπεριφέρεσαι στα βιβλία με σεβασμό..

Μην ντρέπεσαι να διαβάζεις παραμύθια.
-Κάνουν καλό στη φαντασία!

Να αγωνίζεσαι για το δικαίωμα στην φαντασία.

1. Συζητήστε στην τάξη:

- Εσύ τι νομίζεις, αισθάνεσαι ωραία όταν διαβάζεις ιστορίες;
- Ποια βιβλία έχεις διαβάσει; Θυμάσαι τους τίτλους;
- Μπορείς να διηγηθείς με λίγα λόγια το περιεχόμενο;
- Πού μπορείς να βρεις βιβλία;

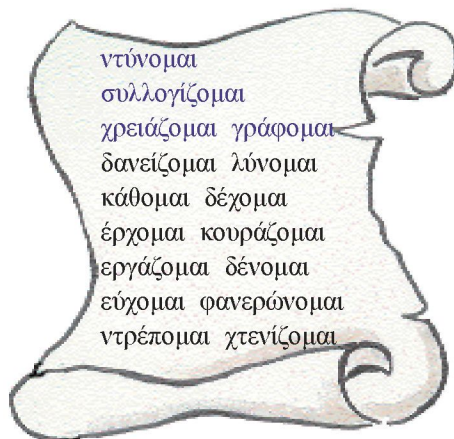
2. Ταξινομήστε τα ρήματα που είναι γραμμένα στον πάπυρο στη σωστή στήλη όπως στο παράδειγμα:

Έχουν και
Ενεργητική Φωνή

ντύνομαι (ντύνω)
γράφομαι (γράφω)

Έχουν μόνο
Μεσοπαθητική Φωνή
ΑΠΟΘΕΤΙΚΑ

συλλογίζομαι
χρειάζομαι

3. Συμπληρώστε στις προτάσεις την Προστακτική Ενεστώτα...

- (συνεργάζομαι) Σε συμβουλεύω ..... χωρίς να παραπονιέσαι.
- (κάθομαι) Παιδάκια, ... ήσυχα την ώρα του φαγητού.
- (εύχομαι) ..... να μη σε συναντήσω στο δρόμο μου.
- (ντύνομαι) Από τώρα και στο εξής ..... μόνος σου, Γιωργάκη.
- (ντρέπομαι) Δεν πρέπει ..... τους δασκάλους σας.
- (απομακρύνομαι) Για την ασφάλειά σας, ... από το δρομάκι.

4. Σχηματίστε την Προστακτική Ενεστώτα όπως στο παράδειγμα:

Ενεστώτας	κατάφαση	άρνηση
(εσύ) λύνεσαι	να λύνεσαι	μη λύνεσαι
(εσείς) λύνεστε		
(εσύ) κάθεται		
(εσείς) κάθεστε		
(εσύ) έρχεται		
(εσείς) έρχεστε		

1. Μεσοπαθητική Φωνή

α) Όλα τα ρήματα που στην Οριστική του Ενεστώτα τελειώνουν σε -ω (βλέπω, αγαπώ κτλ) βρίσκονται στην ενεργητική φωνή.

β) Όλα τα ρήματα που στην Οριστική του Ενεστώτα τελειώνουν σε -μαι (φωτίζομαι, χτενίζομαι κτλ) βρίσκονται στην μεσοπαθητική φωνή.

Οριστική Ενεστώτα	εγώ	θαμπώνομαι	λούζομαι	τσακώνομαι	κάθομαι
	εσύ	θαμπώνεσαι	λούζεσαι	τσακώνεσαι	κάθεσαι
	αυτός/-ή/-ό	θαμπώνεται	λούζεται	τσακώνεται	κάθεται
	εμείς	θαμπωνόμαστε	λουζόμαστε	τσακωνόμαστε	καθόμαστε
	εσείς	θαμπώνεστε	λούζεστε	τσακώνεστε	κάθεστε
	αυτοί/-ές/-ά	θαμπώνονται	λούζονται	τσακώνονται	κάθονται

Τα ρήματα που μας δείχνουν ότι το υποκείμενο κάτι παθαίνει από κάποιον άλλο έχουν παθητική διάθεση.

παθητικά

Τα ρήματα που μας δείχνουν ότι το υποκείμενο ενεργεί και η ενέργεια επιστρέφει σ' αυτό έχουν μέση διάθεση και φανερώνουν αυτοπάθεια.

αυτοπαθή

Η ομάδα των ρημάτων, που μας δείχνουν ότι το ρήμα έχει δύο υποκείμενα και έχουν μέση διάθεση, φανερώνουν όμως αλληλοπάθεια.

αλληλοπαθή

Τα ρήματα που μας δείχνουν ότι το υποκείμενο δεν κάνει τίποτε (ούτε ενεργεί, ούτε δέχεται ενέργεια) έχουν ουδέτερη διάθεση.

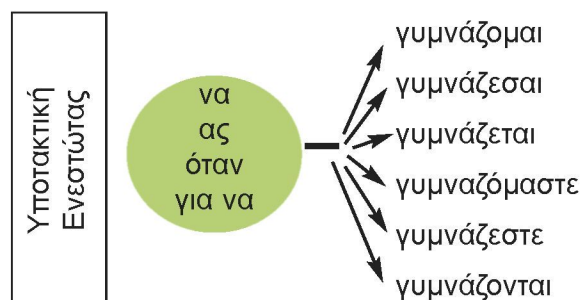
ουδέτερα

2. Μέλλοντας Διαρκείας και Υποτακτική Ενεστώτα

Ο Μέλλοντας Διαρκείας ή Εξακολουθητικός Μέλλοντας μας δείχνει ότι κάτι θα γίνεται στο μέλλον συνεχώς, δηλαδή θα επαναλαμβάνεται αδιάκοπα.

Οριστική Μέλλοντας	εγώ	θα πλένομαι
	εσύ	θα πλένεσαι
	αυτός/-ή/-ό	θα πλένεται
	εμείς	θα πλενόμαστε
	εσείς	θα πλένεστε
	αυτοί/-ές/-ά	θα πλένονται

Στην Υποτακτική έγκλιση το ρήμα φανερώνει αυτό που θέλουμε να γίνει ή αυτό που περιμένουμε να γίνει. Το ρήμα στην αρχή παίρνει τις λέξεις: να, ας, όταν, για να.

3. Αποθετικά Ρήματα

- Τα ρήματα συνήθως έχουν δύο φωνές και την ενεργητική και τη μεσοπαθητική φωνή:

λύνω	φωτίζω	εξοργίζω
λύνομαι	φωτίζομαι	εξοργίζομαι

- Μερικά ρήματα έχουν μόνο μία φωνή: τρέχω, έρχομαι.
- Όσα ρήματα όμως έχουν **μόνο μεσοπαθητική φωνή** ονομάζονται **αποθετικά**.

π.χ. εργάζομαι, εύχομαι, συλλογίζομαι κτλ.

4. Προστακτική

- Όταν το ρήμα δείχνει **προσταγή (διαταγή), επιθυμία ή ευχή** τότε λέμε ότι βρίσκεται στην **Προστακτική έγκλιση**.
- Μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε στην Προστακτική του Ενεστώτα κατάφαση ή άρνηση:
Μη κάθεστε στο τσιμέντο. Θα αρρωστήσετε! (**άρνηση**)
Να στέκεστε προσοχή, όταν ακούτε τον Εθνικό Ύμνο. (**κατάφαση**)

ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΑ

Δέξεις: τσακώνομαι, συμπεριφέρομαι, γεννιέμαι, δυστυχία, ζώο, αλήθεια, σηκώνομαι, κοιμάμαι, γυμνάζομαι, βιβλιοθήκη, αγωνίζομαι, δικαίωμα

Φράσεις: Αισθάνομαι ωραία. Η φάρμα των ζώων. Τα ζώα ήθελαν να είναι τα αφεντικά των ανθρώπων. Αυτή είναι η καθαρή αλήθεια. Όταν δεν κοιμούνται.

“Μα είναι της μόδας...!!”

Κεφάλαιο 18

1. Τι είναι “μόδα”;
2. Γιατί η καθαριότητα είναι πάντα της μόδας;

Τι προσέχεις, όταν αγοράζεις παπούτσια;

1. Ποιες επικεφαλίδες ταιριάζουν με ποια παράγραφο;

παράγραφος	A	B	Γ	Δ
επικεφαλίδα				

A. Πάντα οι άνθρωποι επηρεάζονταν από τη μόδα. Πάντα ήθελαν να "είναι στη μόδα". Κυρίως φυσικά αυτό ισχύει για τις γυναίκες.

B. Μα εδώ πρέπει να ξεχωρίσουμε την γυναίκα της πόλης από την γυναίκα της υπαίθρου. Στην πράξη φαίνεται ότι για τις γυναίκες των πόλεων είναι ευκολότερη υπόθεση να ακολουθούν τις "προσταγές" της μόδας. Πρώτα-πρώτα γιατί δεν χρειάζεται να παλεύουν -και ειδικά τα νέα παιδιά- με τόσες πολλές προκαταλήψεις. Πιο εύκολα ένα κορίτσι της μεγαλούπολης θα φορέσει τα καινούρια, μοντέρνα, ψηλοτάκουνα παπούτσια από ό,τι το κορίτσι του χωριού, που οι γονείς του είναι σίγουρα πιο συντηρητικοί. Παίζουν βέβαια και οι δρόμοι σπουδαίο ρόλο. χωριά δεν είναι όλοι ασφαλτοστρωμένοι...

Γ. Η απόφαση για ένα κορίτσι να φοράει πάντα "μοδάτα" ρούχα δεν είναι όμως μόνο δική της. Είναι φυσικά και το οικονομικό στην μέση. Δεν μπορούν όλες οι οικογένειες να αντέχουν οικονομικά καινούρια ρούχα δύο φορές τον χρόνο! Και φυσικά τα ρούχα της μόδας είναι πανάκριβα -ειδικά αν τα παιδιά της οικογένειας επιμένουν να φοράνε και "επώνυμα" ρούχα, μάρκες δηλαδή.

Δ. Αλλά είναι βέβαια και το άλλο σε σχέση με την μόδα. Πρέπει να την ακολουθούμε; Και αν δεν μας αρέσουν τα καινούρια σχέδια, τα νέα χρώματα, οι τρελές φόρμες των ρούχων; Και τι γίνεται με εκείνους τους ανθρώπους, που από την θρησκεία τους ή τις συνήθειες της φυλής τους δεν μπορούν ή δεν θέλουν να ακολουθήσουν την μόδα; Εμείς οι υπόλοιποι πώς τους αντιμετωπίζουμε; Το σκεφτήκαμε άραγε ποτέ;

Η μόδα και οι συνήθειες

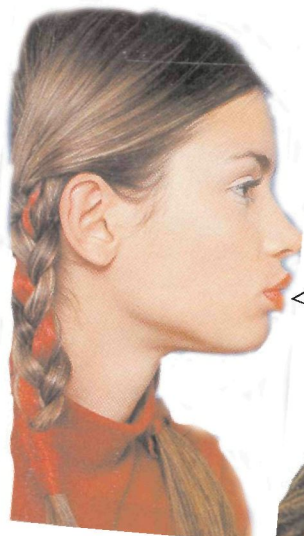
Το κοστολόγιο της μόδας

Οι άνθρωποι και η μόδα

Η μόδα στην πόλη.
Η μόδα στο χωριό

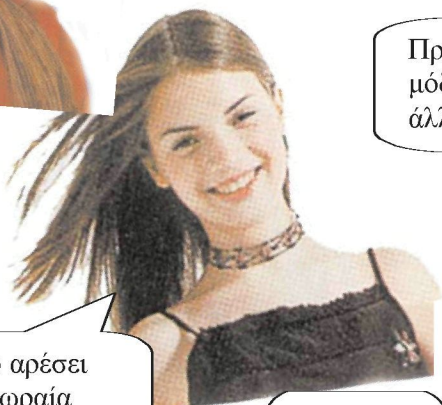
Μερικά παιδιά και οι απόψεις τους για τη μόδα

Δεν είναι πάντα ωραία τα ρούχα που είναι της μόδας!

Δεν μ' ενδιαφέρει η μόδα – με νοιάζει περισσότερο τι μου ταιριάζει.

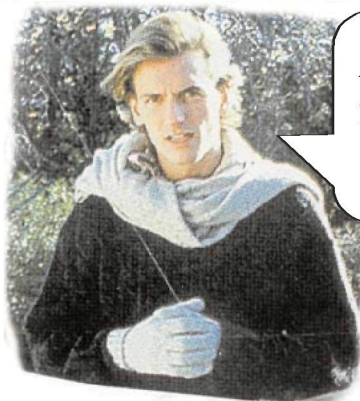
Πρέπει να πηγαίνεις με τη μόδα, για να σε αποδέχονται οι άλλοι!

Εμένα μου αρέσει να φοράω ωραία ρούχα!

Τη μόδα τη φτιάχνουν κάποιοι, αλλά την πληρώνω εγώ!

Γιατί; Δεν υπάρχει άλλη λύση; Ή ακολουθείς τη μόδα ή βγίσκες από το μεσαίωνα;

Δεν μπορείς να τριγυρνάς λες και βγίσκες από τον μεσαίωνα!!

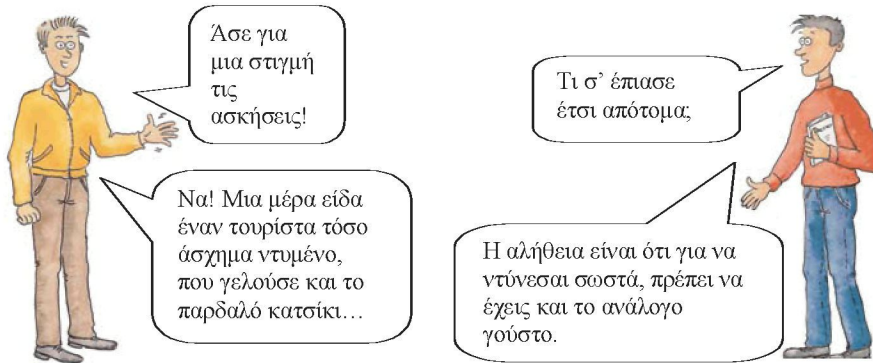
α) Ποιες απόψεις είναι υπέρ, ποιες κατά της μόδας; Κάνετε μια λίστα τετράδιό σας και γράψτε τα επιχειρήματα.

β) Η δική σου γνώμη ποια είναι; Συζητήστε στην τάξη!

γ) Γράψτε ένα γράμμα στην καλύτερή σας φίλη ή στον φίλο σας με τις σκέψεις σας για τη μόδα!

3. Γράψτε τις 6 υπογραμμισμένες λέξεις του κειμένου “Τι προσέχεις, όταν αγοράζεις παπούτσια” μέσα στην παρένθεση στην Ονομαστική του Ενικού:

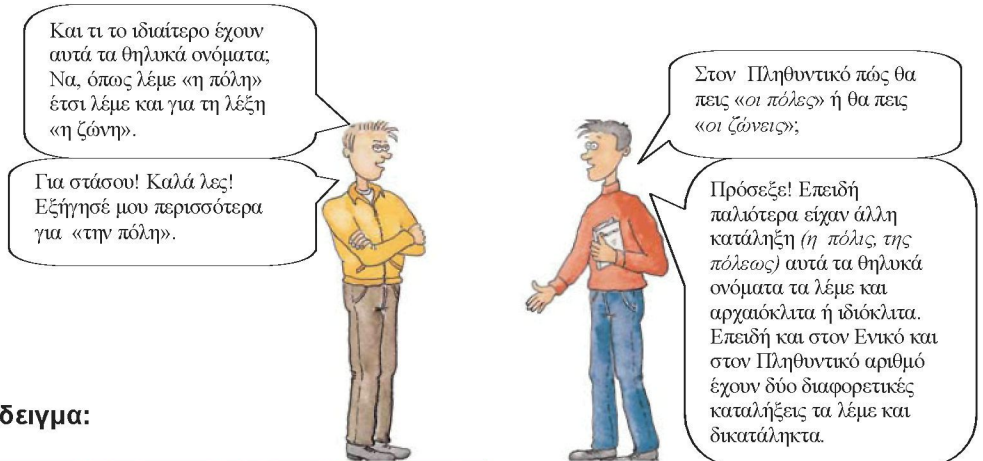
(η πόλη,

4. Συμπλήρωσε τα κενά των προτάσεων με τα θηλυκά ονόματα της παραπάνω άσκησης όπως στο παράδειγμα:

- Η πιο όμορφη πόλη είναι πάντοτε η δική μας.
- Η διαφορά μεταξύ θεωρίας και ..... είναι μεγάλη.
- ..... της ληστείας ανέλαβε η αστυνομία.
- ..... δημιουργούν προβλήματα στους ανθρώπους.
- Το κέντρο ..... πρέπει να είναι καλά ενημερωμένο.
- Τα δύο κράτη δεν θέλουν να χαλάσουν ..... τους.

5. Γράψτε όπως στο παράδειγμα:

Γενική Ενικού	Ονομαστική Πληθυντικού	Γενική Πληθυντικού
της πόλης	οι πόλεις	των πόλεων

1. Η Μαργαρίτα πήγε για ψώνια. Αυτός είναι ο διάλογος με την πωλήτρια. Ο τυπογράφος όμως τα μπερδέψε! Μπορείτε να βάλετε τον διάλογο στην λογική του σειρά; Αριθμήστε τον από το 1 έως το 17!

- 1 - Καλημέρα σας!
- Ευχαρίστως να σας το φέρω. Τι μέγεθος φοράτε;
- 2 - Καλημέρα. Σε τι μπορώ να σας εξυπηρετήσω;
- Αυτό το πέμπτο στην σειρά στην κρεμάστρα;
- Τελικά μάλλον μου είναι λίγο μικρό, δεν νομίζετε;
- Ορίστε. Δοκιμάστε το, αν θέλετε. Η δεύτερη καμπίνα εκεί πίσω είναι ελεύθερη.
- Θα ήθελα να δω από κοντά το τρίτο πουλόβερ αριστερά στη βιτρίνα. Μου άρεσε πολύ.
- Ποια καμπίνα είναι ελεύθερη; Η τρίτη;
- Ναι, πράγματι είναι ωραίο. Τα χρώματα, αλλά και το σχέδιό του! Θα ταιριάζει και με αυτό το παντελόνι ωραία. Τι λέτε;
- Συνήθως 44 ή "small"
- Για ποιο παντελόνι μιλάτε;
- Ναι, θα το ήθελα. Μου άρεσε πολύ αυτό το σιλ. Εγώ εντωμεταξύ θα προβάρω το παντελόνι.
- Α, ναι, τα χρώματα κάνουν ένα ωραίο σύνολο!
- Όχι, εκεί πίσω αριστερά. Η δεύτερη καμπίνα. Ελάτε.
- Πράγματι ωραίο σύνολο. Λοιπόν, θα τα πάρω και τα δύο. Ευχαριστώ πολύ!
- Πώς σας φαίνεται; Αυτό σας πέφτει πολύ ωραία! Και τα χρώματα ταιριάζουν απόλυτα!
- Ναι, ίσως... λίγο στενό στην πλάτη.... και τα μανίκια πέφτουν λίγο κοντά. Θέλετε να σας φέρω το ίδιο ένα νούμερο μεγαλύτερο;

2. Αντιγράψτε τον διάλογο -με τη σωστή σειρά φυσικά- στο τετράδιό σας!

3. Παίξτε τώρα στην τάξη με τον διπλανό σας έναν διάλογο στο μαγαζί! Χρησιμοποιήστε τα παρακάτω για βοήθεια:

φόρεμα / στενό και μακρύ

πουκάμισο / κοντό και στενό

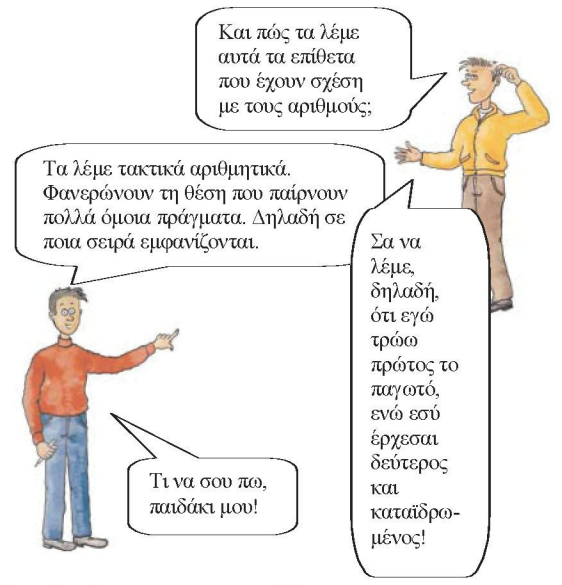
φούστα / φαρδιά στη μέση

παντελόνι / μικρό και στενό

4. Στο διάλογο με τη Μαργαρίτα συναντήσαμε μερικά επίθετα που έχουν σχέση με αριθμούς. Γράψτε δίπλα τους αριθμούς όπως στο παράδειγμα:

πρώτος	πρώτη	πρώτο	1
δεύτερος	δεύτερη	δεύτερο	2
τρίτος	τρίτη	τρίτο	
τέταρτος			
πέμπτος			
έκτος			
έβδομος			
όγδοος			
ένατος			
δέκατος			
ενδέκατος			
δωδέκατος			

5. Γράψτε τα τακτικά αριθμητικά επίθετα δίπλα από τους αριθμούς όπως στο παράδειγμα:

13	δέκατος τρίτος	δέκατη τρίτη	δέκατο τρίτο
14	δέκατος τέταρτος		
15	δέκατος πέμπτος		
20	εικοστός		
21	εικοστός πρώτος		
30	τριακοστός		
40	τεσσαρακοστός		
50	πεντηκοστός		
60	εξηκοστός		
70	εβδομηκοστός		
80	ογδοηκοστός		
90	ενενηκοστός		
100	εκατοστός		

6. Συμπληρώστε τα κενά με τα τακτικά αριθμητικά επίθετα που λείπουν:

- Στο άλμα εις ύψος ο Νίκος ήρθε ..... (2)
- Η Ελένη είναι ..... και καλύτερη στην ανάγνωση. (1)
- Οι Έλληνες έρχονται ..... στα τροχαία ατυχήματα. (1)
- Ο Δεκέμβριος είναι ο ..... μήνας του χρόνου. (12)
- Ο ..... αιώνας τελείωσε και ζούμε στον ..... (20, 21)
- Το ..... το λέμε και πόντο. (100)
- Ο ..... πλανήτης του ηλιακού μας συστήματος είναι η Γη. (3)

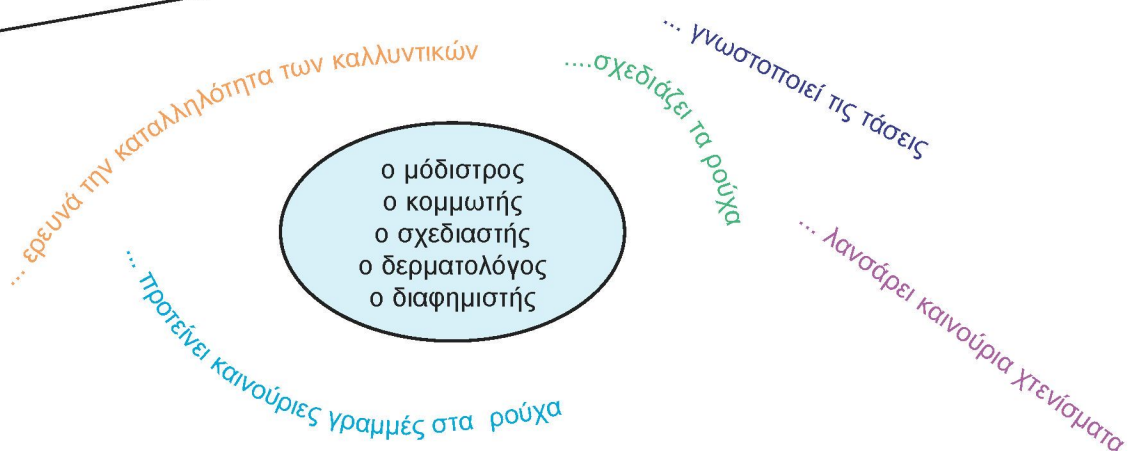
7. Αντιστοιχίστε τους αριθμούς με τα αριθμητικά επίθετα:

200 ●	● τετρακοσιοστός	100 ●	● πεντακοσιοστός
400 ●	● διακοσιοστός	300 ●	● εκατοστός
600 ●	● οχτακοσιοστός	500 ●	● τριακοσιοστός
800 ●	● χιλιοστός	700 ●	● εννιακοσιοστός
1000 ●	● εξακοσιοστός	900 ●	● εφτακοσιοστός

ΡΩΤΑΤΕ ΑΠΑΝΤΑΜΕ

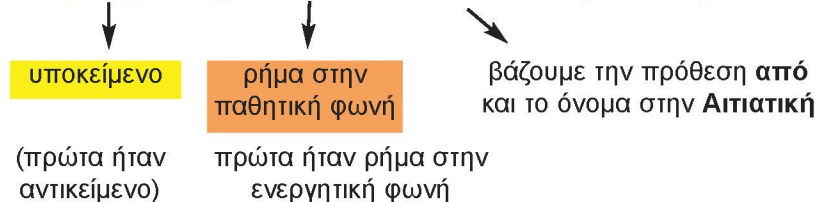
1. Ποιος κάνει τι στη βιομηχανία της μόδας:

2. Διαβάσαμε παραπάνω ότι:

Τα ρούχα σχεδιάζονται από τον μόδιστρο

3. Μετατρέψτε την ενεργητική σύνταξη σε παθητική ή αντίστροφα. Προσέξτε το παραπάνω παράδειγμα:

- Οι πυροσβέστες έσβησαν τη φωτιά.

- Το χιόνι σκέπασε την πόλη.

- Το σπίτι φωτίστηκε από τον ήλιο.

- Οι περίεργοι σπρώχνονται από το γιατρό.

- Ο πατέρας βόφει τον τοίχο.

1. Δικατάληκτα θηλυκά

Λέγονται δικατάληκτα γιατί έχουν μόνο δύο διαφορετικές καταλήξεις.

	Ενικός αριθμός	Πληθυντικός αριθμός
Ονομαστική	η πόλη	οι πόλεις
Γενική	της πόλης	των πόλεων
Αιτιατική	την πόλη	τις πόλεις

Λέγονται και αρχαιοκλιτα ή ιδιόκλιτα θηλυκά ουσιαστικά.

Σημείωση: Πολλοί χρησιμοποιούν την παλιά κλίση και λένε “η Ακρόπολις” αντί “η Ακρόπολη”, “η δύναμις” αντί “η δύναμη”, “η πόλις” αντί “η πόλη”. Αυτοί στη Γενική Ενικού λένε: “της Ακροπόλεως” αντί “της Ακρόπολης”, “της δυνάμεως” αντί “της δύναμης”, “της πόλεως” αντί “της πόλης”.

2. Τακτικά αριθμητικά

Τακτικά αριθμητικά λέμε τα επίθετα που φανερώνουν τη θέση που παίρνει κάποιος ή κάτι σε μια σειρά, που αποτελείται από όμοια πράγματα, πρόσωπα κτλ. Για παράδειγμα στο τρέξιμο οι αθλητές δεν τερματίζουν όλοι την ίδια στιγμή. Άλλος έρχεται **πρώτος**, άλλος **δεύτερος**, άλλος **τρίτος** κτλ.

3. Ενεργητική / Παθητική σύνταξη

- Στην ενεργητική σύνταξη το ρήμα βρίσκεται στην ενεργητική φωνή, ενώ στην παθητική σύνταξη το ρήμα βρίσκεται στη μεσοπαθητική φωνή.
- Προτιμούμε την ενεργητική σύνταξη, εκτός και αν αυτό δεν είναι δυνατό.

π.χ. “Αυτό δεν γίνεται με τίποτε”

ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΑ

Λέξεις: γυναίκα, ξεχωρίζω, οικονομικός, πανάκριβος, συνήθεια, φυλή, υπόλοιπο, χωριό, μεσαίωνας, δάχτυλο, ενημερώνω, πωλήτρια, ελεύθερος, καλλυντικά

Φράσεις: Αυτό είναι της μόδας. Οι γονείς είναι συντηρητικοί. Πρέπει να ακολουθούμε τη μόδα; Μου αρέσει να φοράω ωραία ρούχα. Ένας κακοντυμένος τουρίστας. Τα χρώματα κάνουν ένα ωραίο σύνολο.

Επαγγέλματα χθες και σήμερα

Κεφάλαιο 19

1. Ποια επαγγέλματα νομίζετε ότι δεν θα υπάρχουν σε 20 χρόνια;
2. Ποια επαγγέλματα νομίζετε ότι δεν είναι γυναικεία;
3. Ποια επαγγέλματα νομίζετε ότι δεν είναι αντρικά;

Ο Μανώλης ρωτά και προβληματίζεται...

- Παππού, τι δουλειά έκανες όταν ήσουν νέος;
- Αχ, παιδί μου, δεν ξέρεις ότι ήμουν εργάτης σε μια μεγάλη βιομηχανία;
- Και πώς ήταν η δουλειά; Ήταν ωραία;
- Τι ωραία, παιδί μου! Κάθε πρωί σηκωνόμουν στις πέντε, γιατί το εργοστάσιο ήταν μακριά και δουλειά πιάναμε στις 6.30 το πρωί. Και επειδή τότε η συγκοινωνία δεν ήταν όπως σήμερα, αναγκαζόμουν να πηγαίνω το μισό δρόμο με τα πόδια!
- Μα τι λες, παππού! Αυτό πρέπει να ήταν πολύ κουραστικό! Και πόσα χρήματα κέρδιζες, παππού;
- Ε, Μανωλάκη, τι νομίζεις; Ο εργάτης ποτέ δεν ήταν καλοπληρωμένος! Εργαζόμαστε 10 ώρες την ημέρα και πληρωνόμαστε για οκτώ! Αλλιώς μας απέλυαν! Γι' αυτό σου λέω πολλές φορές ότι πρέπει να διαβάζεις! Να διαβάζεις! Εγώ, αν μορφωνόμουν μικρός, δεν θα καθόμουν κακοπληρωμένος εργάτης. Μπορεί και να γινόμουν γιατρός! Μα τι τα θες, όταν ήμουν παιδί δεν σκεφτόμουν λογικά!

ΑΝΕΡΓΙΑ

Το μέλλον ανήκει στην τεχνολογία

Θέλετε να γίνετε...

1. Συζητήστε στην τάξη: Γιατί ο παππούς του Μανώλη δεν ήταν ευχαριστημένος από τη δουλειά του;
2. Εκτός από τα χρήματα, τι άλλο παίζει σημαντικό ρόλο, ώστε κάποιος να είναι ευχαριστημένος στη δουλειά του;
  - α) Κάντε μια δημοσκόπηση στην τάξη σας. Πρώτα όμως αποφασίστε εσείς για τον εαυτό σας. Βάλτε βαθμό προτεραιότητας από το 1 έως το 12 στις παρακάτω έννοιες (1 = το λιγότερο σημαντικό, 12 = το πιο σημαντικό).

☐ να έχει καθαρό περιβάλλον	☐ να πρέπει να ταξιδεύω πολύ
☐ να έχει κανονικές ώρες δουλειάς	☐ να είναι κοντά στο σπίτι μου
☐ να μην έχει υπερωρίες	☐ να προσφέρει καλές δυνατότητες καριέρας
☐ οι συνάδελφοι να είναι ευχάριστοι	☐ να μην έχει πολύ άγχος
☐ να είναι το χόμπι μου	☐ να μην έχει ρουτίνα
☐ να ταιριάζει στο χαρακτήρα μου	☐ να είναι μόνιμη

- Εγώ πληρωνόμουν 3.000 δρχ. την ώρα.
- Πού ξημερωνόσουν κάθε βράδυ;
- Το παιδί διπλωνόταν από τον πόνο.
- Η μητέρα σου και 'γω όταν ήμαστε νέοι σηκωνόμαστε κάθε πρωί στις πέντε.
- Πριν λίγες μέρες δεχόσαστε χωρίς ραντεβού.
- Κάθε λίγο και λιγάκι πιάνονταν στα χέρια.

3. Γράψτε τον Ενικό ή τον Πληθυντικό των ρημάτων στον Παρατατικό:

Εγώ σηκωνόμουν → Εμείς .....

Εσύ ..... → Εσείς καθόσαστε

Αυτός νοιαζόταν → Αυτοί .....

4. Γράψτε την παθητική φωνή των παρακάτω ρημάτων στον Παρατατικό:

● γράφω	γραφόμουν	● πιάνω	.....
● δροσίζω	.....	● στολίζω	.....
● γιατρεύω	.....	● λούζω	.....
● κυκλώνω	.....	● στεφανώνω	.....
● μπλέκω	.....	● ενώνω	.....

5. Συμπληρώστε τις προτάσεις στον Παρατατικό:

- Η Άννα ..... πίνοντας παγωμένη λεμονάδα.
- Ήμουν καθισμένος στη βεράντα και ..... τα γεγονότα της ημέρας.
- Οι δύο αντίπαλοι ..... στα μάτια.
- Όταν ήμαστε νέοι ..... μια υπέροχη ζωή.
- Όταν ήσαστε παιδιά ..... από ψεύτικα στολίδια.
- Παλιότερα ο κόσμος ..... με μια τέτοια συμπεριφορά.
- Πριν από μερικά χρόνια ..... γι' αυτά που κατακρίνεις σήμερα.

1. Διαβάστε τους διαλόγους:

ΜΑΡΙΑ: Εγώ θέλω να γίνω κομμώτρια! Μου αρέσει να μεταμορφώνω τον κόσμο!

ΝΙΚΟΣ: Ναι, αλλά σκέφτηκες ότι αποκλείεται να κάνεις καριέρα μ' αυτό;

ΝΤΙΝΟΣ: Εγώ θέλω να γίνω δικηγόρος! Είναι ωραίο επάγγελμα!

ΚΩΣΤΑΣ: Ναι, αλλά συμφέρει να σπουδάζεις για τόσα χρόνια!

ΚΑΤΕΡΙΝΑ: Εμένα μου αρέσουν πολύ οι ξένες γλώσσες! Θέλω να γίνω μεταφράστρια!

ΝΤΙΝΟΣ: Ναι, αλλά το ξέρεις ότι πρόκειται να δουλεύεις σε ακατάστατες ώρες;

ΝΙΚΟΣ: Εγώ δεν θέλω να κλειστώ σε γραφείο! Θα γίνω γεωργός!

ΝΤΙΝΟΣ: Καλό!!! Και όταν βρέχει, φυσάει και κάνει κρύο;

2. Και τώρα η σειρά σας! Διαλέξτε μερικά επαγγέλματα που θα θέλατε να κάνετε και βρείτε τα μειονεκτήματα και τα πλεονεκτήματά τους.

τραγουδιστής
κηπουρός
χρηματιστής
αστροναύτης
δάσκαλος
ηθοποιός
γιατρός

- κερδίζεις πολλά χρήματα
- έχει πολύ άγχος
- σε ξέρει όλος ο κόσμος
- είσαι στην φύση
- μπορείς να προσφέρεις
- μπορεί να περάσει η μόδα
- είναι ενδιαφέρον
- μακροχρόνιες σπουδές
- λίγα χρήματα

Και τώρα συνεχίζουμε με τα απρόσωπα ρήματα και τις απρόσωπες εκφράσεις.

Όχι, ακριβώς. Είναι ρήματα ή εκφράσεις που συνηθίζονται στο γ' ενικό πρόσωπο, αλλά δεν έχουν για υποκείμενο κάποιο πρόσωπο ή πράγμα. Επίσης υπάρχουν και κάποιες απρόσωπες εκφράσεις κυρίως για φυσικά φαινόμενα! π.χ. κάνει κρύο...

Τι είναι πάλι τούτο; Ρήματα χωρίς πρόσωπο;

A. Απρόσωπες εκφράσεις και ρήματα για φυσικά φαινόμενα

βρέχει	βραδιάζει
ψιχαλίζει	σκοτεινιάζει
χιονίζει	νυχτώνει
φυσάει	ξημερώνει
αστράφτει	σουρουπώνει
βροντά	κάνει κρύο
μπουμπουνίζει	κάνει ζέστη
καλοκαιριάζει	έχει συννεφιά
χειμωνιάζει	έχει ήλιο
	ρίχνει χαλάζει

Μερικά από τα απρόσωπα ρήματα και τις απρόσωπες εκφράσεις για φυσικά φαινόμενα.
π.χ. «Σήμερα κάνει κρύο και χιονίζει»

B. Απρόσωπες εκφράσεις και ρήματα + "να"

συμφέρει	είναι ευχάριστο
πρέπει	είναι δύσκολο
επιτρέπεται	είναι ντροπή
απαγορεύεται	είναι κακό
πρόκειται	είναι καλό
γίνεται	είναι δυνατόν
αποκλείεται	είναι εύκολο
μπορεί	είναι αδύνατον
πειράζει	

Μερικές απρόσωπες εκφράσεις και ρήματα που συντάσσονται με το «να» όταν ακολουθεί πρόταση.
π.χ. «**Είναι ντροπή να λες ψέματα**»

3. Συμπληρώστε τα κενά με το κατάλληλο απρόσωπο ρήμα ή έκφραση:

- Τώρα το χειμώνα ..... νωρίς.
- Είναι πέντε το πρωί. Όπου να 'ναι .....
- ..... πολύ ..... και κοντεύω να παγώσω.
- Όταν ..... και ..... φοβάμαι πολύ.
- Χθες ..... και καταστράφηκε η σοδειά.
- Σήμερα δεν μπορούμε να κάνουμε ηλιοθεραπεία, γιατί .....

4. Βρείτε το σωστό:

- Στα νοσοκομεία ..... το κάπνισμα.
α) επιτρέπεται   β) απαγορεύεται   γ) γίνεται
- Θα κάνω ό,τι ..... για να γίνω καλός μαθητής.
α) είναι δύσκολο   β) πειράζει   γ) είναι δυνατόν
- ..... να κατηγορείς τους άλλους για δικά σου λάθη.
α) είναι εύκολο   β) είναι καλό   γ) πρέπει
- ..... πάρα πολύ ..... να τελειώσω τη δουλειά ως το βράδυ.
α) είναι δύσκολο   β) αποκλείεται   γ) είναι ντροπή
- Σ' αυτήν την αίθουσα του μουσείου δεν ..... η φωτογράφιση.
α) αποκλείεται   β) επιτρέπεται   γ) είναι αδύνατον
- Μετά απ' αυτήν την άσχημη συμπεριφορά του δεν ..... να του ξαναμιλήσω.
α) πρέπει   β) αποκλείεται   γ) πρόκειται

5. Προσπαθήστε να βάλετε το απρόσωπο ρήμα ή απρόσωπη έκφραση στη θέση που ταιριάζει. Αν δυσκολευτείτε συμβουλευτείτε τους πίνακες με τις απρόσωπες εκφράσεις και ρήματα στην προηγούμενη σελίδα:

- Όταν ..... ανάβουν τα φώτα στους δρόμους.
- Κλείσε την πόρτα, γιατί ..... και θα κρυώσω.
- Κοντά σε στρατόπεδα ..... να βγάζουμε φωτογραφίες.
- ..... να περάσω αύριο αντί σήμερα το απόγευμα;
- Κάθε φορά που φεύγετε από το σπίτι ..... να κλειδώνετε την πόρτα.
- ..... να μην περάσεις τις εξετάσεις. Είσαι πολύ καλά προετοιμασμένη, γι' αυτό μην αγχώνεσαι.

Καλά τα όνειρα και τα “θα ήθελα να γίνω...”, ας δούμε όμως και την πραγματικότητα!

Τρία κορίτσια - τρεις ζωές

Υπάρχουν κορίτσια και γυναίκες που δεν πρόκειται να συναντηθούν ποτέ μεταξύ τους, όπως η Φαίη, η Κατερίνα και η Μαρία. Ο λόγος... Δείτε τον παρακάτω. Γιατί μπορεί να ζουν στην ίδια πόλη, αλλά ο τρόπος ζωής τους είναι τόσο διαφορετικός που οι δρόμοι τους, δε διασταυρώνονται ποτέ. Απλά, είναι συνομήλικες...

Ζωή σημαίνει Ζαπόλαυση

Φαίη

Φτάχνει με κέφι αυτά τα τσουλουφάκια, που πετούν ατίθασα από το μαύρο καπελάκι της. Η Felly (η Φιλιππινέζα εσωτερική βοηθός) της κρατάει το παλτό, αφού πάλι η Φαίη έχει αργήσει για το μάθημα Αγγλικών. Λίγα λεπτά αργότερα η Φαίη ακούει διαπασών μουσική, πηγαίνοντας για το μάθημα. Οι γονείς της στην αρχή δεν ήθελαν καν να ακούσουν πως η μοναχοκόρη τους θα πήγαινε εκείνη στο σπίτι του καθηγητή. Φυσικά όπως τόσες φορές κέρδισε η Φαίη.

"Ευτυχώς δε μου χαλάνε χατίρι ποτέ" σκέφτεται γελώντας. Έτσι κι αλλιώς το καλοκαίρι αφήνει οριστικά την Ελλάδα για σπουδές στην Αμερική! Για τη Φαίη η ζωή είναι εύκολη και απλή. Το μόνο που έχει να κάνει είναι απλά να ξοδεύει τα λεφτά του μπαμπά της και να την εξυπηρετούν κορίτσια σαν την Κατερίνα....

Ζωή σημαίνει προσπάθεια

Κατερίνα

Δίνει τα ρέστα σε εκείνον τον θυμωμένο κύριο, που βρίσκεται μπροστά από το γκισέ της. Πριν λίγο άκουσε αδιαμαρτύρητα την τόση γκρίνια του, ότι "αργεί πολύ και να κουνήσει πιο γρήγορα τα χέρια της". Κόρη μέσης οικογένειας αυτή, έχει μάθει από μικρή να χαμογελάει στο "όχι" του άλλου. Ακόμα και σε εκείνο το "όχι" του πατέρα της, όταν εκείνος της είπε ότι δεν μπορούσε να πάει για σπουδές στη Θεσσαλονίκη, στη σχολή που είχε περάσει, λόγω των τόσων οικονομικών δυσχερειών. Δεν έχει σκεφτεί ποτέ, αν θα αντέξει να πουλάει μια ζωή γραμματόσημα και να παραδίδει δέματα. Νιώθει απλά τυχερή που είναι δημόσιος υπάλληλος κι ευτυχισμένη που έχει μια δουλειά, για να πληρώνει το νοίκι της, να ψωνίζει ρούχα στις εκπτώσεις και να γνωρίζει πως υπάρχουν κάποια κορίτσια, που ονειρεύονται να βρίσκονται στη θέση της. Κορίτσια σαν τη Μαρία...

Άρχισε να τρέχει, για να προλάβει την κυρία Γιάννα σπίτι της, ώστε να κάνει τη δουλειά της: "Να καθαρίσει τη σκάλα της πολυκατοικίας εκείνου του δωδεκαώροφου οικήματος". Η Μαρία έχει άλλα 6 αδέρφια. Οι γονείς τους κάνουν ό,τι και η Μαρία: αναζητούν καθημερινά το μεροκάματο. Η ζωή της είναι ένας διαρκής αγώνας. Ξέρει πως το μόνο όνειρο που της επιτρέπεται να κάνει, είναι κάποτε να παντρευτεί, για να γλιτώσει από αυτήν την κατάσταση. Ως τότε θα κοιτάει με πικρία αστραφτερά αμάξια σαν της Φαίης, θα θαυμάζει κορίτσια σαν την Κατερίνα και θα μένει εγκλωβισμένη στη δύσκολη καθημερινότητά της.

(Από το τεύχος "Σούπερ"
Μάρτιος 2000)

Ζωή σημαίνει επιβίωση

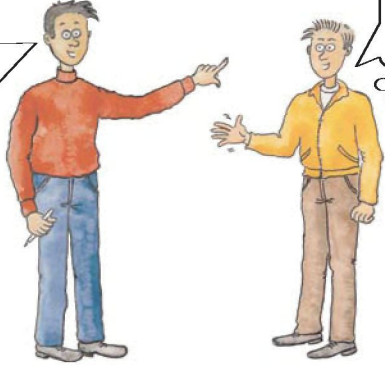
Μαρία

Από το φτωχόσπιτο των δυτικών συνοικιών η Μαρία βγαίνει, χτυπώντας με δύναμη την πόρτα. Περπατά γρήγορα, για να προλάβει το λεωφορείο.

1. Γράψτε ένα γράμμα σε ένα από τα κορίτσια του κειμένου. Τι θα τους γράφατε; Πώς θα μπορούσαν να καλυτερέψουν ή να αλλάξουν τη ζωή τους;

Οι δεικτικές αντωνυμίες που τις χρησιμοποιούμε όταν θέλουμε να δείξουμε κάτι ή κάποιον.

Ωραία, ξεμπερδέγαμε και με τα απρόσωπα ρήματα. Τώρα τι έχει σειρά;

Σιγά, σιγά θα αρχίσω να σου δείχνω τα δόντια μου....

- Όταν θέλουμε να δείξουμε κάτι που είναι **κοντά**:
αυτός - αυτή - αυτό και (ε)τούτος - (ε)τούτη - (ε)τούτο
π.χ. Θα αγοράσω αυτήν εδώ την μπλούζα.
Τούτη τη στιγμή θα ήθελα να ήμουν με την οικογένειά μου.
- Όταν θέλουμε να δείξουμε κάτι που είναι **μακριά**:
εκείνος - εκείνη - εκείνο
π.χ. Εκείνο το κτίριο στο βάθος είναι το Δημαρχείο.
- Όταν θέλουμε να δείξουμε την **ποιότητα**:
τέτοιος - τέτοια - τέτοιο
π.χ. Τέτοιο μουςακά δεν έχεις ξαναφάει! Η Ελένη κάνει τον καλύτερο στην περιοχή!
- Όταν θέλουμε να δείξουμε **ποσότητα**:
τόσος - τόση - τόσο
π.χ. Τόση κακία από τον Αντώνη δεν την περίμενα!

Οι αντωνυμίες αυτές κλίνονται όπως και τα επίθετα που έχουν καταλήξεις -ος, -η/-α, -ο.

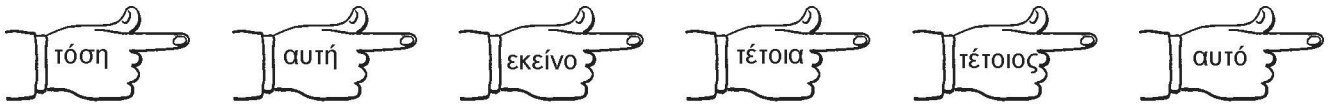

2. Συμπληρώστε τα κενά:

Ενικός Αριθμός			Πληθυντικός Αριθμός		
αυτός				αυτές	αυτά
	αυτής				
αυτόν	αυτήν	αυτό	αυτοί		
εκείνος	εκείνη	εκείνο			
		εκείνου		εκείνων	
					εκείνα

3. Συμπληρώστε τις προτάσεις με τη σωστή δεικτική αντωνυμία όπως στο παράδειγμα:

- ..... τη μέρα θα τη θυμάμαι σ' όλη μου τη ζωή.
- ..... το αστέρι είναι στην πραγματικότητα ο πλανήτης Δίας.
- **Τόση** ήταν η φτώχεια του, που δεν είχε λεφτά ούτε για ψωμί.
- ..... φίλος, που σ' εγκαταλείπει στη δύσκολη στιγμή, να μου λείπει.
- ..... τα χρόνια τα παλιά οι άνθρωποι είχαν άλλες συνήθειες.
- ..... εδώ το κόσμημα κοστίζει 200.000 δρχ.
- ..... ντροπή δεν ξανάνωσα ποτέ.
- ..... μπλούζα έχω. Δείξτε μου κάτι διαφορετικό.

4. Βρείτε το σωστό:

- Είναι πιασμένη ..... η θέση;
  - α) τόση   β) αυτή   γ) εκείνη
- ..... ποιότητα δεν θα βρείτε πουθενά.
  - α) τέτοια   β) τούτη   γ) αυτή
- ..... τη στιγμή πάγωσα και δεν μπόρεσα να αντιδράσω.
  - α) τόση   β) εκείνη   γ) τέτοια
- ..... ο διάλογος δεν θα μας βγάλει πουθενά.
  - α) αυτός   β) εκείνος   γ) τέτοιος
- Δεν είχα ξαναδεί ..... λουδούδια.
  - α) αυτά   β) τόσα   γ) εκείνα
- ..... ακριβώς ήταν το ρολόι που έχασα.
  - α) τόσο   β) τέτοιο   γ) εκείνο

5. Να κλίνετε τις δεικτικές αντωνυμίες τούτος, τέτοια και τόσο.

Ενικός Αριθμός

τούτος	τέτοια	τόσο

Πληθυντικός Αριθμός

1. Παθητική Φωνή: Παρατατικός

εγώ	πληρωνόμουν
εσύ	πληρωνόσουν
αυτός/-ή/-ό	πληρωνόταν
εμείς	πληρωνόμαστε
εσείς	πληρωνόσαστε
αυτοί/-ές/-ά	πληρώνονταν

ΚΑΤΑΛΗΞΕΙΣ

-όμουν
-όσουν
-όταν
-όμαστε
-όσαστε
-ονταν

2. Απρόσωπα ρήματα και απρόσωπες εκφράσεις

Απρόσωπα λέμε τα ρήματα που συνηθίζονται στο γ' ενικό πρόσωπο και δεν έχουν υποκείμενο πρόσωπο ή πράγμα.

Απρόσωπα ρήματα

πρέπει
επιτρέπεται
απαγορεύεται
πρόκειται
συμφέρει
αποκλείεται
μπορεί
πειράζει κτλ.

+ να

Απρόσωπες εκφράσεις

είναι ευχάριστο
είναι δύσκολο
είναι δυνατόν
είναι αδύνατον
κτλ.

+ να

για φυσικά
φαινόμενα

βρέχει	αστράφτει	κάνει κρύο	έχει ήλιο
χιονίζει	σκοτεινιάζει	κάνει ζέστη	ρίχνει χαλάζι
φυσάει	ξημερώνει	έχει συννεφιά	κτλ.

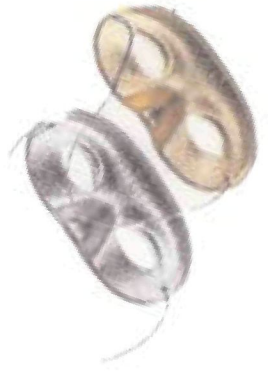
3. Δεικτικές αντωνυμίες

κοντά	αυτός - αυτή - αυτό	(ε)τούτος - (ε)τούτη - (ε)τούτο
μακριά	εκείνος - εκείνη - εκείνο	
ποιότητα	τέτοιος - τέτοια - τέτοιο	
ποσότητα	τόσος - τόση - τόσο	

ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΑ

Λέξεις: εργασία, ανεργία, επάγγελμα, συνάδελφος, άγχος, σπουδές, γραφείο, εργοστάσιο, επαγγελματικός χώρος, χρήματα, υπερωρίες.

Φράσεις: Με τι ασχολείσαι; Τι δουλειά κάνεις; Πού εργάζεσαι; Πόσες ώρες εργάζεσαι; Κακοπληρωμένος εργάτης. Μου αρέσουν πολύ οι ξένες γλώσσες.

μασκέ εμφανίσεις!

Το τριώδιο άνοιξε και οι προσκλήσεις για αποκριάτικα πάρτι πέφτουν βροχή.... Προμηθεύσου τα απαραίτητα αξεσουάρ, άσε τη φαντασία σου να οργιάσει, σπλίσου με κέφι και κλέψε την παράσταση με μια πετυχημένη εμφάνιση. Καλή διασκέδαση...

Ο κάθε τόπος κινεί το δικό του παραδοσιακό νήμα στις αποκριάτικες εκδηλώσεις, ανάλογα με τις αρχέγονες συνήθειες του λαού. Το παιχνίδι της μεταμφίεσης, το κρασί που ρέει άφθονο, η σάτιρα και τα πονηρά τραγούδια, ο χαρτοπόλεμος και το κέφι συμβολίζουν τη χαρά, τη γονιμότητα και την άνοιξη-ελπίδα, που βγαίνει από το μακρύ χειμώνα.

Η Ελλάδα χορεύει

Στη Θήβα:

“Ελάτε στον πιο τρελό γάμο που πήγατε ποτέ” γράφει η πρόσκληση για το πανηγύρι της Θήβας, που ξεκινά την Τσικνοπέμπτη και κορυφώνεται την Καθαρή Δευτέρα. Το παζάρεμα της νύφης, η επίδειξη της προίκας, το ζύρισμα του γαμπρού και ο απαραίτητος... καβγάς των συμπεθερών, έθιμα του **βλάχικου γάμου**, που αναβιώνει εκεί, θα σας διασκεδάσουν αφάνταστα, αλλά και θα σας κάνουν να θέλετε να.... ζορκίσετε το γάμο και τις σκοτούρες του!

Στο Γαλαξίδι: Θα περάσετε υπέροχα, μόνο αν είστε αποφασισμένοι για γερό και ανελέητο... αλευροπόλεμο! Απαραίτητα... αξεσουάρ και εφόδια της πάλης: το παλιό σας τζιν, ένας σκούφος, μπόλικο αλεύρι, λουλάκι, στάχτη και χρώματα. Σας υπόσχομαι πως θα αποκτήσετε την πιο πρωτότυπη εμπριμέ καρναβαλίστικη στολή, έτσι όπως θα σας έχουν καταντήσει οι νεαροί της πόλης, που έχουν πείρα στα διασκεδαστικά... **αλευρομουντζουρώματα!** Αφεθείτε στην ατελείωτη διασκέδαση και περιμένετε ως την Καθαρή Δευτέρα, για να καθαριστείτε!

Στον Τόρναβο: Το ονομαστό καρναβάλι στην πόλη είναι αφιερωμένο στη λατρεία της γονιμότητας και κρατά πολλές από τις αρχαίες τελετές. Οι εκδηλώσεις που αρχίζουν την Τρίτη, πριν την τελευταία αποκριά, κορυφώνονται την Καθαρή Δευτέρα με το “**Μπουρανί**”, τη χορτόσουπα που προσφέρεται σε όλους. Αν βρεθείτε εκεί, προετοιμαστείτε να ανακατέψετε την αχνιστή σούπα, που βράζει σε μεγάλα καζάνια στην πλατεία και δεχτείτε με καλή διάθεση τα πειράγματα.

Στην Πάτρα: Βασίλισσα, ωστόσο της Αποκριάς παραμένει η Πάτρα, με ένα από τα κορυφαία καρναβάλια στον κόσμο. Το πατρινό καρναβάλι με τη μεγαλειώδη παρέλαση των 100.000 μασκαράδων, τις φανταχτερές στολές, τη φαντασία και την διασκέδαση, θα σας κρατήσει το κέφι στα ουράνια. Ενωθείτε με τις παρέες της πατρινης νεολαίας και ξεσκάστε στις λαμπηδοφορίες του **Σαββάτου**, στα **Μπουρμπούλια** (χορός με μαύρα ντόμινα) στο κυνήγι του θησαυρού και στην τελική αποθέωση, το κάψιμο του Καρνάβαλου.

1. Βρείτε τον Αόριστο των ρημάτων:

- **Ενεστώτας**   **Αόριστος**
αφήνω   .....   α) άφησα   β) άφηνα   γ) άφεισα
- **Ενεστώτας**   **Αόριστος**
καταλαβαίνω   .....   α) καταλάβαινα   β) κατάλαβα   γ) κατέλαβα
- **Ενεστώτας**   **Αόριστος**
πεθαίνω   .....   α) πέθανα   β) έπαθα   γ) πέθαινα
- **Ενεστώτας**   **Αόριστος**
στέλνω   .....   α) έστειλα   β) έστηλα   γ) έστελνα

2. Συμπληρώστε τα ρήματα στο σωστό τύπο:

- α) Χθες τη νύχτα ..... ένα άσχημο όνειρο. (εγώ/βλέπω)
- β) Μην έρθεις το απόγευμα, γιατί ..... ήδη ..... . (εγώ/φεύγω)
- γ) Δεχόμαστε επίθεση! ..... όλοι κάτω! (εσείς/πέφτω)
- δ) Μα πού ..... τα κλειδιά; (εσύ/βάζω)
- ε) Ευχαριστώ, γλυκό δεν ..... . Κάνω δίαιτα. (εγώ/παίρνω)
- στ) ..... μια πολύ ωραία ταβέρνα. Θέλετε να πάμε; (εμείς/βρίσκω)

3. Γράψτε τη μετοχή Ενεστώτα των ρημάτων:

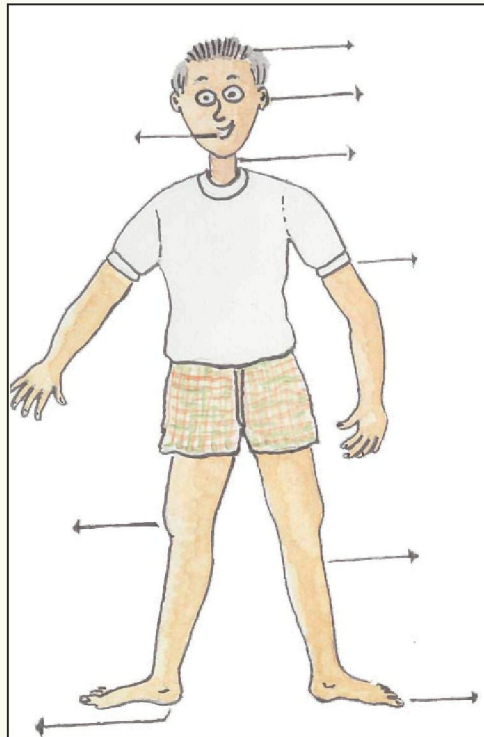
πίνω	→	πίνοντας	δουλεύω	→
νομίζω	→		κοιτάζω	→
ξέρω	→		αλλάζω	→
λύνω	→		πλένω	→
κάνω	→		δείχνω	→
χάνω	→		γιατρεύω	→

3. Συμπληρώστε τις προτάσεις:

- Έχω τη γνώμη .....
- Όλοι γνωρίζουμε βέβαια .....
- Λέτε .....
- Νομίζεις..... ;
- Καταλαβαίνω φυσικά .....
- Πάντοτε είχα τη γνώμη .....

5. Γράψτε τα μέρη του σώματος:

6. Μετατρέψτε τα παρακάτω ενεργητικά ρήματα σε μεσοπαθητικά:

πληρώνω	→	πληρώνομαι	φωτίζω	→
ελέγχω	→		δροσίζω	→
βλέπω	→		μπλέκω	→
σηκώνω	→		ζημιώνω	→
ετοιμάζω	→		βασανίζω	→

7. Υπογραμμίστε τα αποθετικά ρήματα:

ντρέπομαι	κοιτάζομαι	υπόσχομαι	διορθώνομαι
διπλώνομαι	κάθομαι	γίνομαι	γιατρεύομαι
δοξάζομαι	σκέφτομαι	αγωνίζομαι	έρχομαι
κρύβομαι	χρειάζομαι	στολίζομαι	δέχομαι

8. Συμπληρώστε τις προτάσεις:

- Οι ..... στην Ελλάδα έχουν μειωθεί δραματικά.
- Πρέπει να πάρεις μια πολύ σοβαρή .....
- Τη νύχτα της ..... μερικοί ρίχνουν βεγγαλικά.
- Η κυβέρνηση υποσχέθηκε αύξηση των .....
- Βάζοντας τις ..... σου σε σειρά, θα βρεις τη λύση του προβλήματος.
- Η ..... στο κέντρο της πόλης είναι μεγάλη.

κίνηση	γέννηση	Ανάσταση
απόφαση	σκέψη	σύνταξη

9. Γράψτε τα τακτικά αριθμητικά δίπλα από τους αριθμούς:

12	_____	39	_____
16	_____	44	_____
17	_____	68	_____
18	_____	72	_____
21	_____	99	_____

10. Γράψτε δίπλα από τα αριθμητικά τους αντίστοιχους αριθμούς:

τριακοστή	_____	εννιακοσιοστός ένατος	_____
τετρακοσιοστός	_____	χιλιοστή	_____
πεντακοσιοστό	_____	οχτακοσιοστό όγδοο	_____
εκατοστό πρώτο	_____	επτακοσιοστή εικοστή τρίτη	_____

11. Συμπληρώστε τις προτάσεις, βάζοντας στον Παρατατικό τα ρήματα που υπάρχουν στην παρένθεση:

- Πέρυσι, επειδή δούλευα μακριά, ... να σηκώνομαι από τις έξι. (αναγκάζομαι)
- Πόσο ..... την ώρα, όταν έκανες ιδιαίτερα μαθήματα; (πληρώνομαι)
- Ο Μιχάλης ..... να γίνει κάποτε γιατρός. (ονειρεύομαι)
- Παλιότερα ..... για ιδανικά και όχι για χρήματα. (εμείς / αγωνίζομαι)
- Όταν ..... τα χρήματα, που είχατε το μυαλό σας; (δανείζομαι)
- Μέχρι χθες ..... μόνο το παιχνίδι και σήμερα κοιτάξε τα πώς σοβάρεψαν! (σκέφτομαι)

12. Βάλτε το κατάλληλο απρόσωπο ρήμα ή απρόσωπη έκφραση:

- Πριν το φαγητό ..... να πλένεις τα χέρια σου.
- ..... να φτάσεις έγκαιρα, έχεις αργήσει ήδη μισή ώρα.
- Περισσότερο ..... να αγοράσεις τη δερμάτινη τσάντα κι ας είναι πιο ακριβή, γιατί θα την έχεις για χρόνια.
- ..... να συγκεντρωθώ στη μελέτη, όταν έχει τόσο ωραίο καιρό.
- Όταν ..... με πιάνει μελαγχολία.
- Ντύσου καλά, έξω .....

κάνει κρύο	είναι αδύνατον	πρέπει
αποκλείεται	συμφέρει	βρέχει

13. Γράψτε την κατάλληλη δεικτική αντωνυμία:

- ..... τον καιρό οι άνθρωποι δούλευαν περισσότερο.
- ..... εδώ είναι το πατρικό μου σπίτι.
- ..... πίκρα και ..... πόνος δεν αντέχεται.
- ..... γλέντι δεν ξανάγινε.

14. Προσπαθήστε να κατατάξετε τα παρακάτω επαγγέλματα, ανάλογα με την εκπαίδευση που απαιτείται:

γιατρός	δικηγόρος	τραπεζικός υπάλληλος	πιλότος
υδραυλικός	δάσκαλος	κρεοπώλης	οδοντοτεχνίτης
εργάτης	ηλεκτρολόγος	καθηγητής	οδοντίατρος
δημοσιογράφος	χειριστής Η/Υ	έμπορος	αγρότης
κλειδαράς	ψυκτικός	ράφτης	φαρμακοποιός
βοσκός	καθαρίστρια	ταξιτζής	ηθοποιός

**Δημοτικό
- Γυμνάσιο**

Λύκειο

**Τεχνική
-Επαγγελματική
Σχολή**

**ΤΕΙ
- Πανεπιστήμιο**

Πάμε διακοπές;

Κεφάλαιο 21

1. Ποιο μέσο χρησιμοποιείς όταν ταξιδεύεις:

οδικώς; .....

αεροπορικώς; .....

σιδηροδρομικώς; .....

ακτοπλοϊκώς; .....

οδικώς; .....

2. Σε ποια φωτογραφία ταιριάζουν οι παρακάτω λέξεις; Κάνετε μια λίστα στο τετράδιό σας και κατατάξτε τες:

το οχηματαγωγό, η αμαξοστοιχία, το βαγόνι, το όχημα, ο οδηγός, ο κυβερνήτης, ο σταθμάρχης, το διαβατήριο, ο καπετάνιος, το πλήρωμα, το υπερωκεάνιο, η άφιξη, η αναχώρηση.

1. Ποιες φωτογραφίες αντιστοιχούν σε ποιον διάλογο;

Α. Στο ταξιδιωτικό γραφείο

- Καλησπέρα σας!
- Καλησπέρα! Πώς μπορώ να σας εξυπηρετήσω;
- Θα ήθελα δύο εισιτήρια για Αθήνα παρακαλώ!
- Μάλιστα. Και πότε θέλετε να ταξιδέψετε;
- Την ερχόμενη Κυριακή. Νομίζω πως ο μήνας έχει 12 την Κυριακή!
- Σωστά! Με ποια πτήση θα θέλατε να πετάξετε; Την Κυριακή έχουμε 4 πτήσεις.
- Τι ώρα πετάει η πρωινή; Μας ενδιαφέρει να είμαστε στην Αθήνα στις 12 η ώρα το μεσημέρι.
- Λοιπόν.... η πρωινή πτήση είναι στις 10.30. Νομίζω πως σας κάνει. Μισό λεπτό να δω εάν υπάρχουν κενές θέσεις. Δύο εισιτήρια μου είπατε;
- Μάλιστα. Δύο εισιτήρια για την Κυριακή, στις 12 του μηνός.
- Λοιπόν, είστε τυχερή! Έχει δύο θέσεις κενές. Θέλετε να κάνω την κράτηση;
- Μα και βέβαια! Πότε να περάσω να πάρω τα εισιτήρια;
- Μην ανησυχείτε! Μπορείτε να έρθετε δύο μέρες πριν από το ταξίδι σας και να σας εκδώσουμε τα εισιτήριά σας!
- Ευχαριστώ πολύ. Για σας.
- Εμείς ευχαριστούμε. Αντίο σας.

1.

2.

Β. Στον σταθμό των τρένων

- Χαίρετε. Δύο εισιτήρια για Αλεξανδρούπολη.
- Καλημέρα. Μάλιστα. Θέλετε βαγόني καπνιστών ή μη;
- Μη καπνιστών, παρακαλώ! Και θα ήθελα επίσης θέσεις στο βαγόνο με κρεβάτια!
- Μάλιστα. Λοιπόν, ορίστε τα εισιτήριά σας. 35.000 δρχ., παρακαλώ!
- Ορίστε. Ευχαριστώ!

3.

ΥΠΕΡΑΣΤΙΚΟ ΚΤΕΛ ΝΟΜΟΥ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ Τηλεφώνο: 011 5129363 ΑΘΗΝΩΝ: (031) 5129363 ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ: (0651) 26286, 27442, 26211, 25014		ΕΙΣΙΤΗΡΙΟ TICKET	
ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ Αβέρωφ 12 • 452 21 ΙΩΑΝΝΙΝΑ Τηλ.: (0651) 30520, 21497, 31440		ΔΡΟΜΟΛΟΓΙΟ ΑΘΗΝΑ-ΙΩΑΝΝΙΝΑ	
ΠΡΟΟΡΙΣΜΟΣ ΕΠΙΒΑΤΗ ΙΩΑΝΝΙΝΑ			
ΣΤΟΙΒΑ ΕΠΙΒΑΤΗ 03	ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΙΣΙΤΗΡΙΟΥ 04/058384	ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ / DATE 13/06/2000	ΩΡΑ / HOUR 17:00
ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΠΙΒΑΤΗ		ΕΙΔΟΣ ΕΙΣΙΤΗΡΙΟΥ 12	ΤΙΜΗ / PRICE 12

5.

OLYMPIC WAREHOUSES OF FLTS ONLY 05-00H-00 15-003072	SITIHARINE TOURS LTD PATRAS-BREECE 27 29703-4/SK/SKATE
THESSALONIKI 0A 973Y 11JUN 1555 OKY/CH33	15K
590010A 0A SKB 15.73HUC15.73END K0E376.4140A	
05 EXHPT 5900 357 706592034	050 3991080280 5

6.

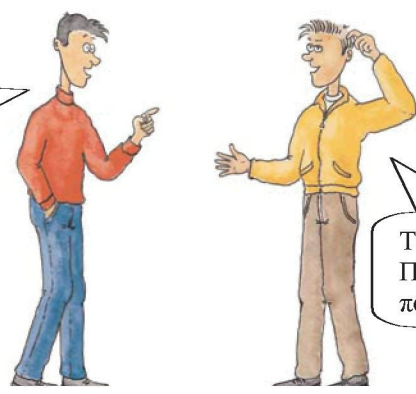
4.

Γ. Στο ΚΤΕΛ

- Ένα εισιτήριο για Γιάννενα, παρακαλώ!
- Με ποιο λεωφορείο θέλετε;
- Με το πρωινό! Θα ήθελα μια θέση μπροστά και με παράθυρο!
- Μάλιστα! Ορίστε! 7.500 δρχ., παρακαλώ.
- Αμέσως... Ευχαριστώ! Για σας.
- Για.

2. Συζητήστε στην τάξη: Γιατί δεν παίρνει το αεροπορικό εισιτήριο αμέσως; Γιατί δε βγάζει το εισιτήριο λεωφορείου στο ταξιδιωτικό γραφείο; Ποιο είναι το πιο γρήγορο μέσο μεταφοράς; Ποιο είναι το πιο ακριβό;

Έχεις παρατηρήσει ότι στο θηλυκό κυρίως άρθρο και στην προσωπική αντωνυμία «την» άλλες φορές μένει κι άλλες φεύγει το «ν»; Λέμε, δηλαδή, **την** κατσαρόλα αλλά **τη** βρύση.

Τώρα που το λες... Πότε φεύγει και πότε μένει το «ν»;

ΤΕΛΙΚΟ “ν”	
Μένει όταν η λέξη που ακολουθεί αρχίζει από φωνήεν ή από κ, π, τ, ξ, ψ, γκ, μπ, ντ.	Φεύγει όταν η λέξη που ακολουθεί αρχίζει τα υπόλοιπα σύμφωνα: β, γ, δ, ζ, θ, λ, μ, ν, ρ, σ, φ, χ.
την Αθήνα	τη βρήκα
την κατσαρόλα	τη γη
την πέταξα	τη δένω
την Τρίτη	τη ζωή
την ξήλωσα	τη θαυμάζω
την ψάχνω	τη λάμπα
την γκαζιέρα	τη μισώ
την μπάλα	τη νίκη
την ντουλάπα	τη ρόδα
	τη στήριξα
	τη φούστα
	τη χάντρα

3. Την ή τη;

..... θυμάμαι	..... βολή
..... λάμψη	..... γριά
..... κιμωλία	..... πείρα
..... ψείρα	..... περιμένω
..... ζώνη	..... ξένη
..... φτώχεια	..... ντροπή

4. Βάλτε “ν” όπου χρειάζεται:

- Είμαι στη..... Θεσσαλονίκη από χθές.
- Να έρθω τη..... Τετάρτη ή τη..... Πέμπτη;
- Στη..... ζωή πρέπει όλα να τα υπομένεις.
- Οι φίλαθλοι έφυγαν πριν τη..... λήξη του αγώνα.
- Αλέκο, γιατί χτύπησες τη..... Μαρία;
- Στη..... Καστοριά περάσαμε υπέροχα.
- Άντε, μπες στη..... βάρκα.
- Για να ανοίξει η πόρτα, πρέπει να σηκώσεις τη..... μπάρα.

Αχ, αυτές οι προετοιμασίες!

- Γεια σου, Μαρία! Τι γίνεται; Πότε φεύγετε;
- Έλα, γεια σου, Μαργαρίτα! Αυτή είναι μια καλή ερώτηση. Ξέρω και 'γω πότε θα φύγουμε; Μόλις καταφέρουμε να μαζέψουμε τα πράγματα!
- Έλα, μωρέ, τόσο δύσκολο είναι; Για ένα τριήμερο θα φύγετε! Πόσα πράγματα πια χρειάζεστε;
- Ααα, άμα είσαι έξω από τον χορό... Λοιπόν άκου σκηνή μεταξύ μάνας μου και εμένα: "Μαρίαααα", μου φωνάζει. "Μην κλείσεις τη βαλίτσα χωρίς το αντιηλιακό σου!". "Καλά, μαμά", της απαντώ γλυκά "για χαζή με πέρασες;" -"Πρόσεχε Μαρία!" μου φωνάζει "αντί για την μπλε φούστα, δεν παίρνεις καλύτερα ένα μακρύ παντελόνι! Μπορεί να κάνει ψύχρα!" -"Ναι, μαμά μου", της ματαξανααπαντάω γλυκά. "Δεν φεύγω χωρίς να πάρω μακρύ παντελόνι!"
- Ουφ, άσε κατάλαβα! Με λίγα λόγια δεν πρόκειται να φύγετε ούτε προς το βράδυ!
- Μα κάτσε, δεν σου τέλειωσα την περιγραφή! "Γυναίκααα", φωνάζει ο μπαμπάς "πού έβαλες τα διαβατήρια;" -"Ούφ", απαντάει η μαμά, λίγο πριν το νευρικό κλονισμό.... "ως πότε θα περνούν όλα από τα χέρια μου; Στο συρτάρι του γραφείου σου είναι, καλέ μου!"
- Έλα, σταμάτα, με πόνεσε η κοιλιά μου! Δεν μπορώ να γελάσω άλλο! Λοιπόν, γεια και θα τα πούμε την Τρίτη στο σχολείο! Καλά να περάσεις και καλό ταξίδι!

1. Από πού καταλαβαίνετε ότι η Μαρία:

- πηγαίνει στο εξωτερικό;
- πηγαίνει σε κάποιο μέρος με πολύ ήλιο;
- πηγαίνει ένα ολιγοήμερο ταξιδάκι;
- η εποχή που ταξιδεύει είναι μάλλον Ιούνιος;

Βρείτε στον διάλογο τα σημεία που αφήνουν να εννοηθούν τα παραπάνω γεγονότα και υπογραμμίστε τα.

2) Αχ, αυτά τα ταξίδια! Όσο ωραία και να είναι θέλουν την προετοιμασία τους! Εσείς πώς προετοιμάζετε ένα ταξίδι στο:

εξωτερικό	εσωτερικό

διαβάζω τουριστικούς οδηγούς

βγάζω εισιτήρια

βγάζω διαβατήριο

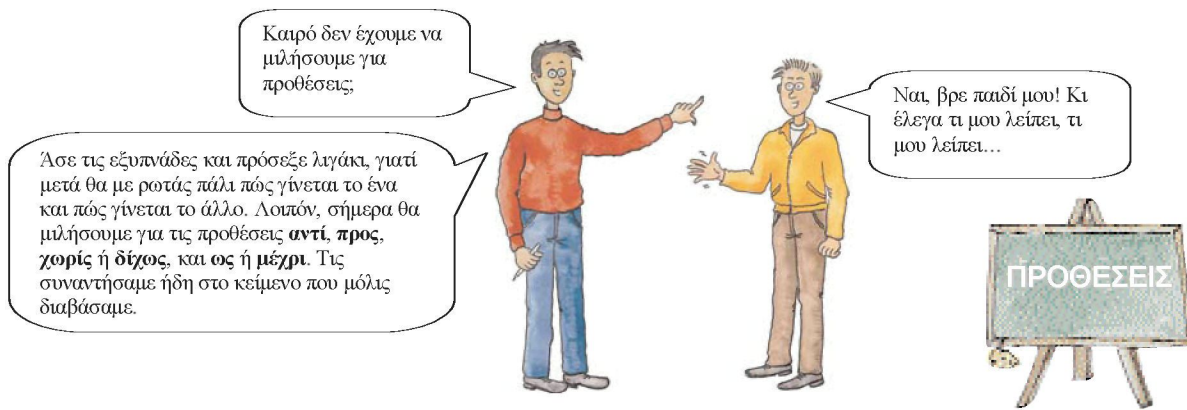
ρωτάω γνωστούς που επισκέφτηκαν το μέρος

κλειδώνω το σπίτι μου

κάνω κράτηση σε ξενοδοχείο

φτάχνω τις βαλίτσες μου

ενημερώνομαι για της καιρικές συνθήκες

Προθέσεις	Σύνταξη	Σημασία
αντί για αντί	+ Αιτιατική + Συμπληρωματική πρόταση (να + ... + ρήμα)	Αντικατάσταση: Όταν θέλουμε να δείξουμε ότι κάτι είναι ή κάτι γίνεται στη θέση κάποιου άλλου.
π.χ.	<ul style="list-style-type: none"> • Αντί για αλάτι πήρα τη ζάχαρη • Αντί να βλέπεις τηλεόραση θα μπορούσες να με βοηθήσεις. 	
προς	+ Αιτιατική	Κατεύθυνση: Όταν θέλουμε να δείξουμε ότι κάτι πηγαινει προς μία κατεύθυνση είτε τοπικά (προς το δρόμο), είτε χρονικά (προς το βράδυ).
π.χ.	<ul style="list-style-type: none"> • Το παιδί τρέχει προς το δρόμο. • Προς το βράδυ θα έρθουν οι γονείς μου. 	
χωρίς / δίχως	+ Αιτιατική + Συμπληρωματική πρόταση (να + ... + ρήμα)	Στέρηση: Όταν θέλουμε να δείξουμε ότι κάτι είναι ή γίνεται χωρίς κάτι άλλο.
π.χ.	<ul style="list-style-type: none"> • Θα ήθελα έναν ελληνικό καφέ χωρίς ζάχαρη • Σε πλήγωσα χωρίς να το θέλω. 	
ως / μέχρι	+ Αιτιατική	Τόπος-Χρόνος: Όταν θέλουμε να δείξουμε ένα χρονικό ή τοπικό όριο.
π.χ.	<ul style="list-style-type: none"> • Μέχρι τη Θεσσαλονίκη είναι 300 χιλιόμετρα. • Ως τις τέσσερις έχω Αγγλικά. 	

3. Συμπληρώστε τις προτάσεις με **αντί να** ή **αντί για** και **χωρίς** ή **χωρίς να**:

- ..... κάθεται να κλαίει τη μοίρα σου, πρέπει να δράσεις.
- Βάλε καλύτερα λεμόνι ..... ξίδι, το προτιμώ.
- Δεν έπρεπε να πας σινεμά ..... με ρωτήσεις.
- ..... νερό θα πεθαίναμε.
- ..... ακούς μουσική θα μπορούσες να κάνεις τα μαθήματά σου.

4. Βάλτε τη σωστή πρόθεση:

- ..... το βράδυ θα έχουμε γυρίσει.
- Ζει μόνος του ..... οικογένεια.
- Το βιβλίο άρχισε να γίνεται ενδιαφέρον μόνο ..... το τέλος.
- ..... σπάσεις αυγά δεν γίνεται ομελέτα.
- ..... μαλώσουμε καλύτερα να το συζητήσουμε.
- ..... την πλατεία είναι 3 λεπτά με τα πόδια.
- Όταν ξανακοίταξα ..... την είσοδο είχε φύγει.

Ας απολαύσουμε ένα απόσπασμα από το βιβλίο της Άλκης Ζέη “Το καπλάνι της βιτρίνας”:

Η εξοχή που πηγαίνουμε είναι απέναντι στη χώρα, στην άλλη μεριά της θάλασσας. Τη νύχτα μπορούμε να βλέπουμε από κει όλα τα φώτα της χώρας κι άμα έχει γαλήνη ακούγονται απόμακρα οι φωνές. Η εξοχή μας λεγόταν Λαμαγάρι, δεν είναι όμως καθαυτό χωριό. Εκεί ζούνε μονάχα όσοι δουλεύουνε σε κάτι στενόμακρα κτίρια, που τα λένε "αποθήκες", και φυλάγουν εκεί μέσα τα βαρέλια με τα κρασιά. Μένουνε σε κάτι μικρά χαμηλοτάβανα σπιτάκια, άλλα φτιαγμένα από πλίθες κι άλλα από πέτρα, που τα λένε "τσαρδάκια".

Είναι και μερικά πέτρινα δίπατα σπίτια, με βεράντες και αυλές, που τα λένε "Πύργους" κι ας έχουνε τρία δωμάτια μονάχα, όπως το δικό μας. Εκεί παραθερίζουνε όσοι έχουνε δικές τους τις αποθήκες. Εκτός από μας, που δεν έχουμε μήτε ένα βαρέλι, που να μπορούμε σαν παλιώσει να το βάλουμε στη θάλασσα και να πλεύουμε μέσα σ' αυτό, σαν σε αληθινή βάρκα. Έχουμε όμως τον Πύργο μας στο Λαμαγάρι, γιατί κάποτε, πριν πολλά χρόνια, ο μπαμπάς του παππού είχα αποθήκες, μα τις πούλησε για να σπουδάσει ο παππούς και ν' αγοράσει τους "αρχαίους" του.

Μισή ώρα με τη βάρκα από τη χώρα και φτάναμε στο Λαμαγάρι. Κάθε χρόνο μηνούμε του κυρ Αντώνη, του βαρκάρη κι έρχεται να μας πάρει με την "Κρυσταλλία" του. Έτσι λένε τη βάρκα του -μ' αυτό το παράξενο όνομα. Σαν τη γυναίκα του που πνίγηκε στη θάλασσα. Πολλές φορές, ο κυρ Αντώνης, σαν ερχότανε να μας πάρει, έφερνε μαζί και την κόρη του την Άρτεμη, που είναι η καλύτερη φιλενάδα μας στο Λαμαγάρι.

Φεύγουμε τη θεία Δέσποινα και τον παππού. Ο μπαμπάς κι η μαμά έρχονται μόνο τα Σαββατοκύριακα. Ευτυχώς δηλαδή. Γιατί ο μπαμπάς, που δεν έχει γεννηθεί σε νησί, φοβάται τόσο πολύ τη θάλασσα, που δε μας αφήνει βήμα να κάνουμε μόνες μας. Και μας νομίζει τόσο κουτές, να πάμε να γλιστρήσουμε από το μουράγιο και να πέσουμε κατευθείαν με το κεφάλι στη θάλασσα, να πνιγούμε.

Η θεία Δέσποινα, πάλι, φτάνει να μη γεμίζουμε άμμους το σπίτι, να πλένουμε κάθε βράδυ τα πόδια μας πριν κοιμηθούμε -κι όσο για θάλασσα... "Καλό κάνει να ψηθεί

το πετσί σας στο αλάτι." Κι ο παππούς το μόνο που ζητάει από μας είναι να θυμόμαστε το βράδυ το αρχαίο ρητό που μας μαθαίνει κάθε πρωί, την ώρα που τρώμε.

Ήμασταν πια έτοιμοι να ξεκινήσουμε για το Λαμαγάρι και την παραμονή το βράδυ ο μπαμπάς μάς φώναξε να μας πει τις "δέκα εντολές", όπως λέγαμε με τη Μυρτώ. Κάθε χρόνο μας έλεγε τα ίδια και τα είχαμε μάθει πια απέξω.

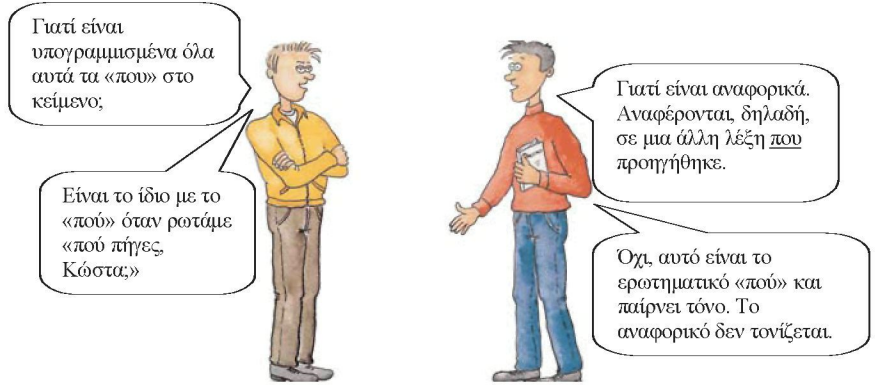

1. Μπορείτε να γράψετε εσείς τις “δέκα εντολές” του μπαμπά; Τι νομίζετε ότι ο φοβητσιάρης και αυστηρός μπαμπάς θα απαγόρευε στα κορίτσια του;

2. Πώς φαντάζεστε ότι περνούσαν τις διακοπές τους τα δύο κορίτσια στο εξοχικό; Θα θέλατε και εσείς να περνάτε έτσι τις διακοπές σας ή θα προτιμούσατε να πηγαίνετε κάθε χρόνο για λίγες μέρες κάπου αλλού;

3. Χωρίστε τις προτάσεις σε δύο κατηγορίες. Σ' αυτές που έχουν αναφορικό "που" και σ' αυτές που έχουν ερωτηματικό.

- Αναρωτιέμαι πού να πήγε τέτοια ώρα.
- Το βιβλίο, που μου έκανες δώρο, μου άρεσε πολύ.
- Από πού έρχεσαι;

Αναφορικό "που"

.....

.....

.....

- Το φαγητό που κάηκε, το πέταξα.
- Τα πουλιά που έφυγαν μακριά.
- Μα, πού έβαλες τα κλειδιά του σπιτιού;

Ερωτηματικό "πού"

.....

.....

.....

4. Συνδέστε τις προτάσεις όπως στο παράδειγμα:

- Το γιαούρτι έχει λήξει. Αγόρασες το γιαούρτι.
- Το γιαούρτι που αγόρασες, έχει λήξει.
- Τα πουλιά είναι αποδημητικά. Τα πουλιά φεύγουν.
- .....
- Οι φίλοι μας θα μείνουν μία βδομάδα. Ήρθαν από το εξωτερικό.
- .....
- Η κοπέλα είναι φίλη της αδερφής μου. Κάθεται μόνη της στο τραπέζακι στη γωνία.
- .....
- Το φόρεμα μου άρεσε περισσότερο. Δοκίμασες το φόρεμα προηγουμένως.
- .....

5. Συνεχίστε όπως στο παράδειγμα:

- Υδραυλικός είναι κάποιος που επισκευάζει τις υδραυλικές εγκαταστάσεις.
- Ηλεκτρολόγος ..... τις ηλεκτρικές εγκαταστάσεις.
- Κρεοπώλης ..... πουλάει .....
- Μανάβης ..... φρούτα και λαχανικά.
- Τραπεζικός υπάλληλος ..... δουλεύει σε .....
- Επιπλοποιός ..... φτιάχνει .....
- Δάσκαλος ..... διδάσκει σε .....
- Μουσικός ..... παίζει .....
- Εκατομμυριούχος ..... έχει πολλά .....
- Αγρότης ..... δουλεύει στα .....

Ένα ταξίδι γεμάτο κινδύνους

Λάθος μου να μην το καταλάβω. Δεν έπρεπε να κάνω αυτό το ταξίδι. Εντάξει, ήθελα να ενημερωθώ, να μάθω, να περιηγηθώ στην ιστορία. Αλλά έπρεπε να το φανταστώ! Αφού ήξερα ότι σε αυτά τα μέρη υπάρχει πολιτική αστάθεια! Ήξερα, το άκουγα στις ειδήσεις, το διάβαζα στον τύπο. Δύσκολο όμως να αποφασίσω να συμμετέχω.

Ήταν και σχεδόν όλοι οι συνάδελφοι... Το γραφείο ήταν αξιόπιστο... Ήθελα και να τα δω! μνημεία, τα τεράστια πανάρχαια τείχη! Και τι δάση, Θεέ μου! Ολόκληρες εκτάσεις, απέραντες, ζούγκλα! Και μας το 'λεγε ο ξεναγός! Μην πηγαίνετε μόνοι σας και ασυνόδευτοι σε μέρη όπου μαζεύεται πολύ πλήθος. Αλλά εγώ τίποτα! Εκεί... μέσα στην τύφλα μου και στον ενθουσιασμό μου... Ήθελα να περιηγηθώ, να δω τις αγορές και τα παζάρια... και φυσικά μου συνέβη. Το ζεύγος που με πλησίασε φαινόταν συνηθισμένο. Μια φωτογραφία ήθελαν να τους τραβήξω... Έλα όμως που εγώ ήμουν η πρόφαση! Ακόμη δεν μπορώ να το πιστέψω, πώς κατάφερα να ξεφύγω! Ένοπλος αγώνας! Ε, αυτοί που τον κάνουν κάτι θα ξέρουν... Την ελευθερία του έθνους τους ζητάνε... Αλλά κι εγώ, να την πατήσω σαν ο πρώτος τυχαίος χαζοτουρίστας, δεν το περίμενα.

Έπεσαν πιστολιές, έπεσαν χειροβομβίδες, σκοτώθηκε κόσμος... Αυτό ήταν. Και 'γω ξέφυγα από του χάρου τα

1. Συνήθως όταν ταξιδεύει κανείς του συμβαίνουν και απρόοπτα! Διηγηθείτε κάτι, μια περιπέτεια, κάτι αναπάντεχο που σας συνέβη σε κάποιο ταξίδι που κάνατε.

Θα πρόσεξες ότι το κείμενο που μόλις διαβάσαμε βρίθει δικατάληκτων ουσιαστικών ουδετέρου γένους σε -ος.

Λέω ότι το κείμενο είναι γεμάτο με λέξεις όπως: μέρος, τείχος, δάσος, πλήθος, τέλος κτλ. Αυτές είναι ουδέτερα με κατάληξη σε -ος.

Ρίξε και τη μετάφραση τώρα, γιατί δεν σε βλέπω καλά, εξυπνάκια!

Έτσι μπράβο! Να καταλαβανόμαστε! Μα για πες μου πάλι, γιατί τα λέμε δικατάληκτα;

Γιατί έχουν 2 μόνο διαφορετικές καταλήξεις στον ενικό και 2 στην πληθυντικό αριθμό. Λέμε π.χ.:

Ενικός αριθμός	Πληθυντικός αριθμός
το έθνος (1)	τα έθνη (1)
του έθνους (2)	των εθνών (2)
το έθνος (1)	τα έθνη (1)

2. Γράψτε την ίδια πτώση στον άλλο αριθμό:

το πάχος _____
των λαθών _____
τα ύψη _____
του χρέους _____

το πέλαγος _____
τα στελέχη _____
το έλεος _____
του μεγέθους _____

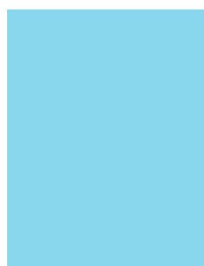
3. Συμπληρώστε τις προτάσεις:

- Το ..... της καταστροφής είναι ανυπολόγιστο. (κόστος)
- Η ηλικία του ..... είναι μόλις 4 μηνών. (βρέφος)
- Σήμερα υπογράφεται η συμφωνία μεταξύ των 2 γειτονικών ..... (κράτος)
- Για την εξέλιξη των ..... υπάρχουν πολλές θεωρίες. (είδος)
- Η είδηση έφτασε σ' όλα τα ..... και τα ..... της γης. (μήκος, πλάτος)
- Ο Άρης έκανε χτες πάλι επίδειξη ..... (θάρρος)
- Οι συνέπειες του ..... στην υγεία είναι σοβαρές. (πάχος)
- Η αμοιβή ενός υψηλόβαθμου ..... στην εταιρεία μας είναι μεγάλη. (στέλεχος)

4. Ξεχωρίστε σε γένη:

έξοδος, άνθρωπος, ύψος, λεωφόρος, χρέος, κράτος, έθνος, δρόμος, ψήφος, φίλος, έλεος, μέγεθος, οδός, είσοδος, ουρανός, άγγελος, βέλος, σεισμός, άλσος, πρόοδος, κίνδυνος, γένος

Αρσενικά

Θηλυκά

Ουδέτερα

1. Τελικό “ν”

Μένει όταν ακολουθεί λέξη που αρχίζει από: κ, π, τ, γκ, μπ, ντ, ξ, ψ π.χ. την κατσαρόλα τη ρόδα

Λέμε ότι αυτό συμβαίνει κυρίως με το θηλυκό άρθρο και την θηλυκή προσωπική αντωνυμία “την”, γιατί στην περίπτωση του αρσενικού “τον”, αν τηρήσουμε τον κανόνα υπάρχει φόβος σύγχυσης με το ουδέτερο. Παρόλα αυτά στην καθομιλουμένη αλλά και σε γραπτά κείμενα παρατηρούμε την εφαρμογή του κανόνα και στα αρσενικά.

π.χ. τον δάσκαλο → το δάσκαλο
στον δρόμο → στο δρόμο

2. Προθέσεις

αντί για	+ Αιτιατική	αντικατάσταση
αντί	+ συμπληρωματική πρόταση (να + ... + ρήμα)	
προς	+ Αιτιατική	κατεύθυνση
χωρίς / δίχως	+ Αιτιατική	στέριση
	+ συμπληρωματική πρόταση (να + ... + ρήμα)	
ως / μέχρι	+ Αιτιατική	χρονικό ή τοπικό όριο

3. Αναφορικό “που”

που = ο οποίος, η οποία, το οποίο

π.χ. Το φαγητό **που** κάηκε, το πέταξα. = Το φαγητό, **το οποίο** κάηκε, το πέταξα

4. Δικατάληκτα Ουδέτερα σε -ος

Ενικός αριθμός	Ενικός αριθμός
Ονομαστική το έτος	Ονομαστική το στέλεχος
Γενική του έτους	Γενική του στελέχους
Αιτιατική το έτος	Αιτιατική το στέλεχος
Πληθυντικός αριθμός	Πληθυντικός αριθμός
Ονομαστική τα έτη	Ονομαστική τα στελέχη
Γενική των ετών	Γενική των στελεχών
Αιτιατική τα έτη	Αιτιατική τα στελέχη

Ενικός
-ος
-ους
-ος
Πληθυντικός
-η
-ων
-η

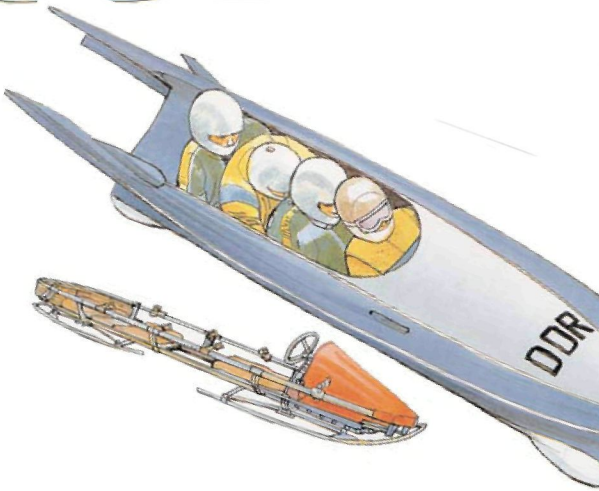
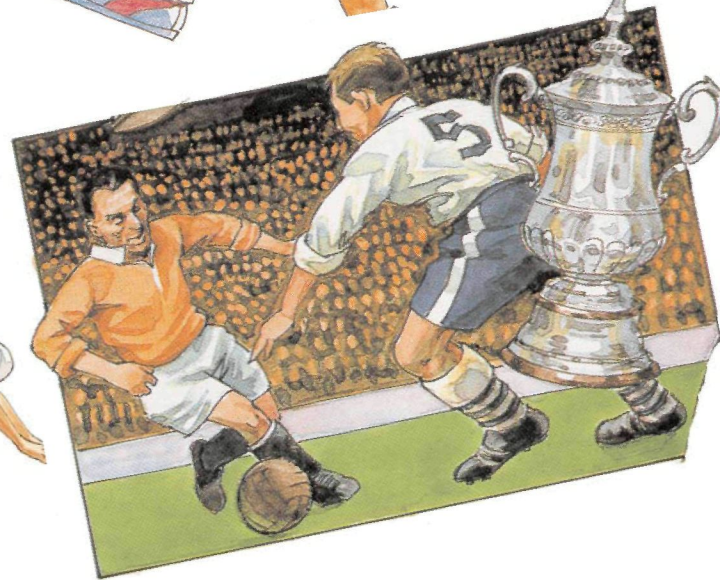
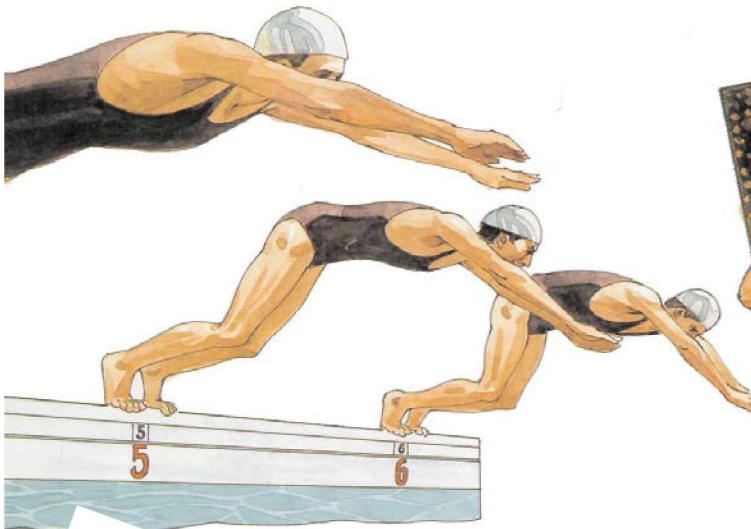
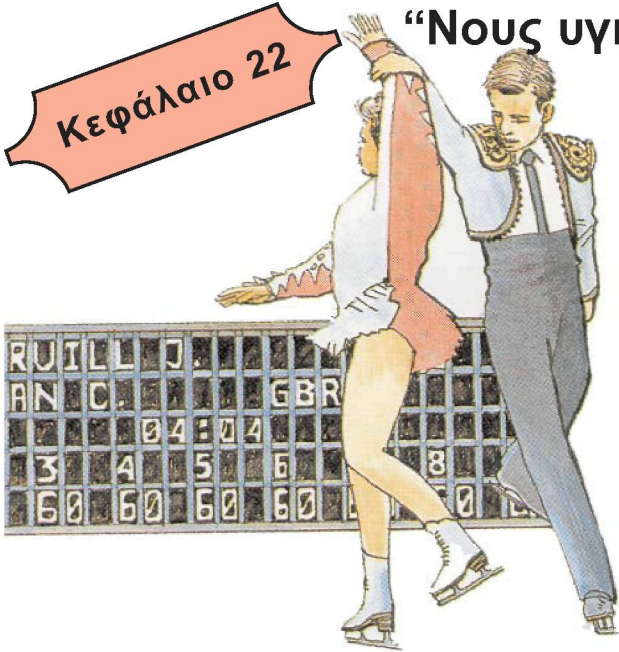
ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΑ

Λέξεις: οδικώς, ακτοπλοϊκώς, αεροπορικώς, οδικώς, διαβατήριο, εισιτήριο, αναχώρηση, άφιξη, επιστροφή, πλήρωμα, αεροπλάνο, πλοίο, τρένο, λεωφορείο, εξωτερικό, εσωτερικό.

Φράσεις: Θα ήθελα δύο εισιτήρια για Αθήνα. Με ποια πτήση θα θέλατε να πετάξετε; Υπάρχουν κενές θέσεις στο πρωινό λεωφορείο για Θεσσαλονίκη; Τα ταξίδια θέλουν την προετοιμασία τους.

Κεφάλαιο 22

“Νους υγιής εν σώματι υγιεί”

1. Συζητήστε στη τάξη: Ποια από τα αθλήματα είναι ομαδικά; Ποια άλλα ομαδικά αθλήματα γνωρίζεις; Ποια αθλήματα είναι χειμερινά; Ποια αθλήματα είναι πολύ ακριβά; Γιατί το ποδόσφαιρο και το μπάσκετ είναι τα “εθνικά” μας σπορ;

Τις τελευταίες μέρες η γυμνάστρια του σχολείου μάς ζήτησε να πούμε τις απόψεις μας για τον αθλητισμό και για το πώς θα θέλαμε να οργανωθεί αυτός στην πόλη μας. Να μερικές απόψεις που ακούστηκαν:

Εγώ θα ήθελα να διδάσκομαι πιο πολλά αθλήματα στο σχολείο. Νομίζω πως οι δύο ώρες γυμναστικής την εβδομάδα δεν είναι αρκετές για να μας μάθουν πραγματικά να αγαπάμε τον αθλητισμό.

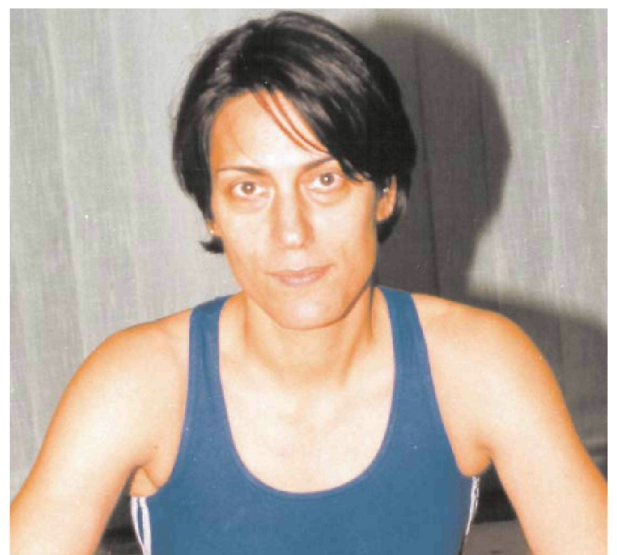
Εμένα πάλι μου φτάνουν οι δύο ώρες. Για άλλα πράγματα ενδιαφέρομαι εγώ. Να ανοίξουν παντού γυμναστήρια, να έχουμε σε κάθε γειτονιά και ένα γήπεδο, μια αλάνα να παίζουμε, να αθλούμαστε και να χαιρόμαστε.

Καλές είναι οι αλάνες, δε λέω, αλλά άμα δεν γίνουν πολλοί οργανωμένοι σύλλογοι, πού θα προπονούνται τα παιδιά; Πώς θα μάθουν να οργανώνονται και να συναγωνίζονται; Από πού θα ξεπηδήσουν οι αυριανοί επαγγελματίες αθλητές, να μας εκπροσωπήσουν στα παγκόσμια πρωταθλήματα και στις Ολυμπιάδες;

Παιδιά, σωστά είναι αυτά που λέτε. Σκεφτήκατε όμως ότι μερικοί απ' τους καλούς αθλητές μας ρίχτηκαν στη δουλειά και προετοιμάστηκαν για τα παγκόσμια πρωταθλήματα ή για τους Ολυμπιακούς αγώνες χωρίς την υποστήριξη του κράτους; Μέχρι τώρα χάθηκαν πολλές ευκαιρίες να χειροκροτήσουμε περισσότερους πρωταθλητές στη χώρα μας. Ξέρετε υπάρχουν κρυμμένα στην ανωνυμία πολλά αγόρια και κορίτσια, που έχουν και την όρεξη και το ταλέντο να γίνουν πρώτοι σε κάποιο άθλημα....

1. Συζητήστε και σεις στην τάξη τις απόψεις σας για τον σχολικό αθλητισμό και για τα πλεονεκτήματά του.

2. Γράψτε κάτω από τον Ενεστώτα τον Αόριστο όπως στο παράδειγμα:

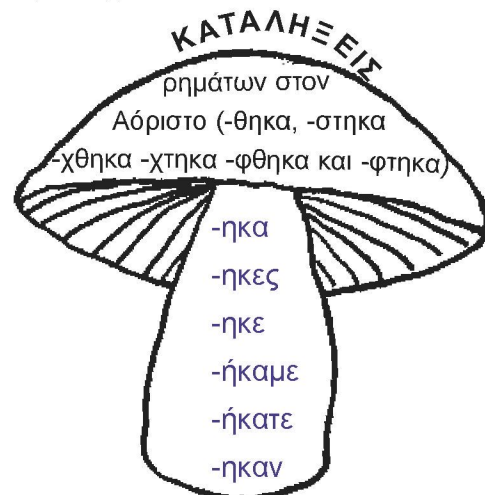
διδάσκομαι	αισθάνομαι	ενδιαφέρομαι	οργανώνομαι
<u>διδάχτηκα</u>			
αγωνίζομαι	χτενίζομαι	σκέφτομαι	μπλέκομαι

3. Συμπληρώστε τον Αόριστο στις παρακάτω προτάσεις με τα παραπάνω ρήματα όπως στο παράδειγμα:

- Αν και δεν διδάχτηκε μουσική, παίζει ωραίο κλαρίνο.
- Μόλις άνοιξα το παράθυρο, ... το δροσερό αεράκι.
- Στην αρχή δεν ..... κανείς για το φτωχό παιδάκι.
- Οι μαθητικοί αγώνες φέτος δεν ..... και τόσο καλά.
- Οι δύο μαθητικές ομάδες ..... για την τρίτη θέση.
- “Γιατί δεν ..... πριν βγεις από το σπίτι;”
- ..... να βάλουν αντιηλιακή κρέμα, όταν ήταν πια αργά.
- Τα δίχτυα του ψαρά ..... στα βράχια του βυθού.

4. Ενώστε σωστά τους Ενεστώτες με τους Αόριστους όπως στο παράδειγμα:

αποκλείομαι	●	● ιδρύθηκα
απορρίπτομαι	●	● αποκλείστηκα
ιδρύομαι	●	● εγκαταλείφθηκα
εγκαταλείπομαι	●	● απορρίφθηκα
στρατεύομαι	●	● αναπτύχθηκα
αναπτύσσομαι	●	● στρατεύθηκα
ελίσσομαι	●	● κουράστηκα
κουράζομαι	●	● ελίχθηκα
μεταμορφώνομαι	●	● γνωρίστηκα
γνωρίζομαι	●	● μεταμορφώθηκα

1. Σίγουρα γνωρίζετε τον Λεωνίδα Σαμπάνη, τον αρσιβαρίστα έλληνα πρωταθλητή. Διαβάστε την συνέντευξη που ακολουθεί, αλλά πρώτα πρέπει να βάλετε τα κομμάτια της στη σειρά!

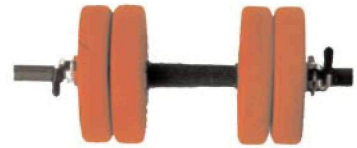
Β Για την υπομονή του πάντως, σας διαβεβαιώνουμε εμείς: Δύο ολόκληρες ώρες(!) διήρκεσε η φωτογράφιση για τις ανάγκες της συνέντευξης και, όμως, ο 27χρονος "Ατλάντας" δεν έχασε ούτε το χιούμορ ούτε το χαμόγελό του.

Γ "Δεν έχει νόημα να μιλάμε για το πώς ήρθαμε στην Ελλάδα, για το παρελθόν. Ο κόσμος έχει βαρεθεί να ακούει πράγματα έτσι κι αλλιώς χιλιοειπωμένα. Καλό είναι να ασχολούμαστε με το παρόν και το μέλλον. Ήρθαμε στην Ελλάδα γιατί τη θεωρούσαμε πατρίδα μας, αλλά έτσι κι αλλιώς ήμασταν αποφασισμένοι να δουλέψουμε, να αγωνιστούμε.

Α Δεν μας χαρίστηκε τίποτα. Στην αρχή ακούσαμε πολλά υπονοούμενα για τη σύνθεση της ομάδας που ξεκίνησε τότε και έγινε αυτή που σαρώνει τα μετάλλια τα τελευταία χρόνια. Όμως, όταν ο Ιακώβου άρχισε να δουλεύει για να "χτίσει" την Εθνική, ξεκίνησε με 60 παιδιά. Εμείς, όμως, έχοντας ζήσει στα δύσκολα και ξέροντας τι θα πει σκληρή δουλειά στην πράξη, μείναμε γιατί είχαμε το μυαλό μας μόνο στην προπόνηση. Και τον ακολουθήσαμε. Σου λέω, τίποτα δεν είναι τυχαίο!"

Ζ "Η πιο μεγάλη ώρα" ήρθε για σένα στη Φινλανδία;

Αν και υπάρχει πάντα το μέλλον, πιστεύω πως ναι. Περισσότερο χάρηκα για το παγκόσμιο ρεκόρ, ήταν το πρώτο μου άλλωστε. Έκανα, όμως, και τον καλύτερό μου αγώνα. Ήμουν αλάνθαστος από την πρώτη μέχρι την τελευταία προσπάθεια. Το χάρηκα, λοιπόν, περισσότερο από κάθε άλλη φορά. Ήταν και πιο δύσκολα τα πράγματα εξαιτίας της αλλαγής των κατηγοριών, οπότε, όπως καταλαβαίνεις, ανησυχούσα αρκετά....

Η Στο μόνο που δυσανασχέτησε -και με το δίκιο του- ήταν όταν η κουβέντα γύρισε στα πρώτα χρόνια στην Ελλάδα. Και όταν μας εξήγησε το γιατί, καταλάβαμε.

Ε Γιατί άρση βαρών και όχι ποδόσφαιρο ή άλλο άθλημα;

Είχα ξεκινήσει με ποδόσφαιρο γιατί μου άρεσε από όταν ήμουν πολύ μικρός και το παρακολουθούσα συνεχώς. Έπαιξα ένα χρόνο, αλλά με είδαν κάποιοι προπονητές, με δοκίμασαν στα βάρη και το συμπέρασμα ήταν ότι διέθετα περισσότερο ταλέντο γι' αυτό. Και όπως διαπιστώνετε, μάλλον είχαν δίκιο!

Το μεγαλύτερο προτέρημα ενός αθλητή -εκτός από το ταλέντο και τη σκληρή δουλειά- είναι η υπομονή. Στην περίπτωση του Λεωνίδα Σαμπάνη, γνωρίζαμε ότι ο αργυρός Ολυμπιονίκης της Ατλάντα και χρυσός παγκόσμιος πρωταθλητής διαθέτει όλα τα παραπάνω σε.... τεράστιες ποσότητες. Έχοντας κανείς παρακολουθήσει την πορεία του από την προ Ατλάντα εποχή, δεν ήταν δύσκολο να διαπιστώσει ότι ο "λέων" -όπως τον αποκάλεσαν οι εφημερίδες μετά τα τρία χρυσά μετάλλια και το παγκόσμιο ρεκόρ στην Φινλανδία- είχε τη στόφα του μεγάλου αθλητή. Το μόνο που έμενε ήταν να μάθουμε το πότε θα έδειχνε τις ικανότητές του.

1	2	3	4	5	6	7
Δ						

Η Συνέντευξη δημοσιεύτηκε στο περιοδικό "Τριφύλλι", Φεβρουάριος 1999

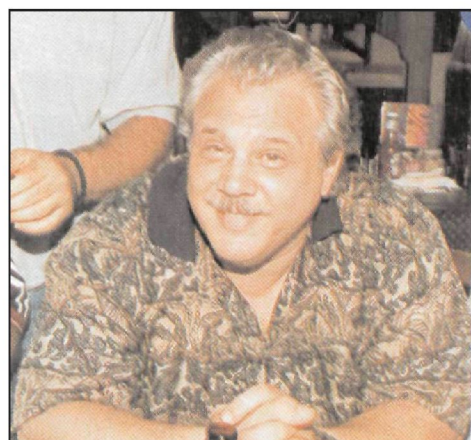
2. Ζητήστε τη βοήθεια του δασκάλου σας για τις παρακάτω ερωτήσεις:

1. Τι είναι η Ατλάντα; Τι είχε γίνει εκεί και πότε;
2. Πού είναι η Φινλανδία; Τι είχε γίνει εκεί;
3. Τι σημαίνει η έκφραση “είχε την στόφα του μεγάλου αθλητή”;
4. Τι σημαίνει “δυσανασχετώ”;
5. Τι σημαίνει “υπονοούμενο”; Γιατί ο Σαμπάνης άκουγε στην αρχή πολλά υπονοούμενα;
6. Τι κατηγορίες υπάρχουν στην άρση βαρών;
8. Γιατί λέμε τους αρσιβαρίστες “Ατλαντες”;

3. Για να δούμε αν ο/η διπλανός/ή σου διάβασε προσεκτικά την συνέντευξη. Υπόβαλέ του/της τις παρακάτω ερωτήσεις:

1. Ποια είναι τα μεγαλύτερα προτερήματα του κάθε αθλητή;
2. Τι μετάλλια κέρδισε ο Σαμπάνης στην Ατλάντα και πόσα; Τι μετάλλια και πόσα κέρδισε στην Φινλανδία;
3. Πώς λένε τον προπονητή της εθνικής ομάδας άρσης βαρών;
4. Γιατί ο Σαμπάνης δεν έγινε ποδοσφαιριστής;

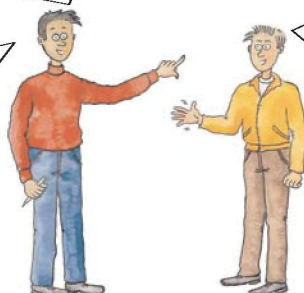

4. Μια τυπική μέρα ενός παγκόσμιου πρωταθλητή. Μπορείς να σκεφτείς πώς θα την περάσει; Τι πρέπει να κάνει; Γράψε ένα κείμενο, χρησιμοποιώντας τις λέξεις και τις φράσεις που είναι γραμμένες παρακάτω:

προπονούμαι   διορθώνω τη φυσική μου κατάσταση
σηκώνομαι νωρίς   σκέφτομαι την προπόνηση
ασχολούμαι με τη διατροφή μου   αγωνίζομαι σκληρά

Για να μην καθυστερούμε, σου θυμίζω ότι Στιγμαίο Μέλλοντα λέμε τον χρόνο που μας φανερώνει ότι αυτό που θα συμβεί θα γίνει μόνο μία φορά στο μέλλον.

Σε πληροφορώ ότι ήδη χρησιμοποίησες Στιγμαίο Μέλλοντα όταν είπες «θα σε ρωτήσω» και «θα αρχίσεις». Μόνο που τα ρήματα αυτά είναι στην ενεργητική φωνή και εμείς εδώ θα μιλήσουμε για Στιγμαίο Μέλλοντα στη Μεσοπαθητική φωνή. Πρόσεξε!

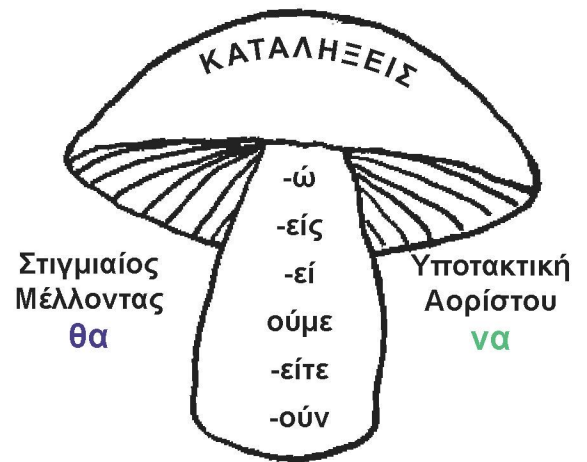

Και ποιος σου είπε ότι θα σε ρωτήσω, τη στιγμή που ξέρω ότι και πάλι θα αρχίσεις να με σφυροκοπάς με ακαταλαβίστικες λέξεις απ' τη Γραμματική!

Θα προσέξω, αλλά να ξέρεις ότι δεν θέλω να ξοδέψω όλη μου την προσοχή εδώ... Την περισσότερη τη χρειάζομαι για να παρακολουθήσω στην τηλεόραση έναν ποδοσφαιρικό αγώνα!

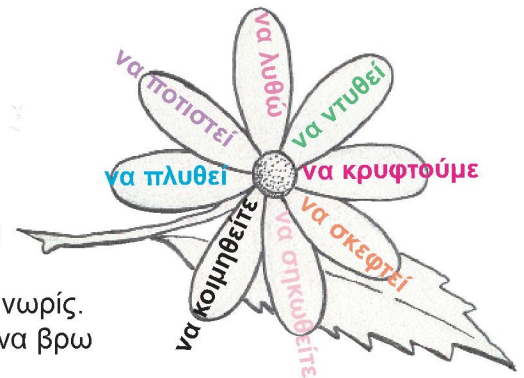
5. Γράψτε δίπλα απ' τον Ενεστώτα τον Στιγμαίο Μέλλοντα όπως στο παράδειγμα. Προσέχουμε να ταιριάζουν τα πρόσωπα:

- λύνομαι → θα λυθώ
 ντύνεσαι →
 κρύβεται →
 σκέφτεται →
 χαίρεται →
 λουζόμαστε →
 κρυβόσαστε →
 διδάσκονται →
 γυμνάζονται →
 σκεπάζονται →

6. Συμπληρώστε τα κενά των προτάσεων με την Υποτακτική Αορίστου όπως στο παράδειγμα:

- Ο Νίκος σήμερα θέλει να ντυθεί μόνος του.
- Η Μαρία το πρωί δεν ήθελε .....
- μόνη της.
- Απαντάει αμέσως σε όλες τις ερωτήσεις .....
- Ο κήπος πρέπει ..... οπωσδήποτε.
- Όλοι μας πρέπει ..... πίσω από τα δέντρα.
- Για να ..... νωρίς, πρέπει ..... νωρίς.
- "Μπορώ ..... και μόνος μου, αρκεί να βρω την άκρη του σχοιγιού"

7. Συμπληρώστε τις στήλες με τα ρήματα που λείπουν όπως στο παράδειγμα. Προσέξτε να έχουν το ίδιο πρόσωπο!

Ενεστώτας (Οριστική)	Αόριστος (Οριστική)	Στιγμαίος Μέλλοντας (Οριστική)	Αόριστος (Υποτακτική)
		θα δεθώ	
κουράζεσαι			
	καλοδέχτηκε		
			να επισκεφτούμε
επισκέπτεστε			
	κουρεύτηκαν		

1. Διαβάστε τον διάλογο:

- Σηκωθείτε, παιδιά! Ντύσου, Νίκο! Πάμε! Θα αρχίσει το παιχνίδι!
- Για πού το βάλανε, καλέ; Τελειώσατε τα μαθήματά σας;
- Ωχ, μωρέ μάνα! Τι μαθήματα λες τώρα! Εδώ ο κόσμος χάνεται κι εσύ μιλάς για σχολείο;
- Μα γιατί; Τι γίνεται δηλαδή;
- Αρχίζει το ματς, βρε μαμά! Ξαναμιλήσαμε γι' αυτό. Θυμήσου! Η ομάδα μας πάει για αναβάθμιση! Σήκω, Κώστα! Ετοιμάσου!
- Καλά, καλά! Πηγαίνετε στο καλό και με τη νίκη. Αλλά, παιδιά μου, σας θερμοπαρακαλώ να προσέχετε τους χούλιγκανς! Μακριά απ' αυτούς!
- Εντάξει! Εμείς πάμε να δούμε καλή μπάλα κι όχι να μαλώσουμε. Μην ανησυχείς για μας.

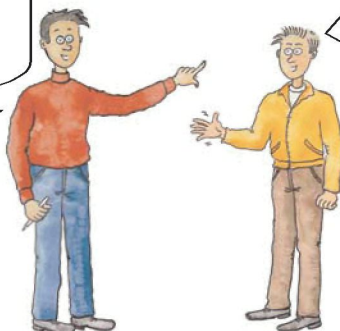

**“Οπαδοί
Γ’ κατηγορίας”**
Για το Euro 2000 η λέξη χούλιγκαν
ξυπνάει μνήμες τρόμου από τα
γεγονότα του Χέιζελ το '85 και του
Άμστερνταμ το '89. Πανικόβλητες
οι αρχές, βλέπουν τους χούλιγκαν
ως... τρομοκράτες!

2. Γνωστός ο παραπάνω διάλογος, γνωστοί και οι φόβοι της μαμάς για την κυριακάτικη επίσκεψη στο γήπεδο. Εσύ τι γνώμη έχεις για τους χούλιγκανς; Τι γνωρίζεις γι' αυτό το φαινόμενο; Έχει θέση η βία στον αθλητισμό;

Όχι και ακαταλαβίστικο... Εγώ χρησιμοποιώ λέξεις που έχουν σχέση με τη γλώσσα. Όπως με την παρακάτω άσκηση, που ασχολείται με την Προστακτική Αορίστου.

Ελα τώρα. Όταν θέλεις, παιδάκι μου, τα καταφέρνεις μια χαρά!

Αν ρωτάς εμένα, εγώ κλείνω τα αυτιά μου, όταν οι οπαδοί νομίζουν ότι ο διαιτητής αδίκησε την ομάδα τους. Προτιμώ να μάθω το δικό σου ακαταλαβίστικο λεξιλόγιο, παρά εκείνο των θυμωμένων οπαδών στο γήπεδο.

Εδώ το πήγες, εκεί το πήγες, πάλι με στρίμωξες να κάνω κι άλλες ασκήσεις.

3. Τα υπογραμμισμένα ρήματα στον διάλογο που διαβάσατε βρίσκονται στην Προστακτική Αορίστου. Συμπληρώστε τα κενά στις στήλες:

Ενεστώτας Οριστική	Αόριστος Οριστική	Αόριστος Προστακτική	
ντύνομαι	ντύθηκα	ντύσου	ντυθείτε
σηκώνομαι	σηκώθηκα	σήκω	σηκωθείτε
ετοιμάζομαι	ετοιμάστηκα	ετοιμάσου	ετοιμαστείτε
σκέφτομαι		σκέψου	
στέκομαι			σταθείτε
	παραδέχτηκα		
φυλάγομαι			

4. Όταν όμως χρησιμοποιούμε το “μην”, δηλαδή την άρνηση, αλλάζει η κατάληξη στον Ενικό. Προσέξτε το παράδειγμα και συνεχίστε:

κατάφαση	άρνηση	κατάφαση	άρνηση
ντύσου	μη ντυθείς	ντυθείτε	μη ντυθείτε
σήκω	μη σηκωθείς	σηκωθείτε	μη σηκωθείτε
ετοιμάσου	μην ετοιμαστείς	ετοιμαστείτε	μην ετοιμαστείτε
σκέψου			
στάσου			
παραδέξου			
φυλάξου			

Ποδόσφαιρο δίχως σύνορα

Αυτό ήταν το σύνθημα της ΟΥΕΦΑ, της Ευρωπαϊκής Ποδοσφαιρικής Ομοσπονδίας για το Ευρωπαϊκό Πρωτάθλημα 2000 (EURO 2000). Και ταίριαζε "γάντι" στη συγκεκριμένη διοργάνωση, αφού, για πρώτη φορά στην ιστορία του, το Ευρωπαϊκό Πρωτάθλημα διεξήχθη σε δύο χώρες αντί της μιας όπως συνέβαινε στο παρελθόν.

Η κορυφαία ευρωπαϊκή ποδοσφαιρική διοργάνωση -σε επίπεδο εθνικών χωρών- ξεκίνησε στις 10 Ιουνίου στα γήπεδα 8 πόλεων της Ολλανδίας και του Βελγίου. **Δεκαέξι** εθνικές ποδοσφαιρικές ομάδες έδωσαν μάχη για την κατάκτηση του 10ου Ευρωπαϊκού Πρωταθλήματος. Η διοργάνωση ξεκίνησε το 1960 και διεξάγεται κάθε τέσσερα χρόνια. Στην τελική φάση παίρνουν μέρος οι δεκαέξι ομάδες που προκρίθηκαν από τους ομίλους, στους οποίους συμμετείχαν όλες οι ευρωπαϊκές χώρες και οι αγώνες των οποίων πραγματοποιήθηκαν την προηγούμενη

τετραετία. Στους αγώνες αυτούς συμμετείχε και η χώρα μας, η οποία δεν κατάφερε να **προκριθεί**.

Οι ομάδες χωρίστηκαν σε τέσσερις ομίλους: Τον πρώτο αποτέλεσαν η Αγγλία, το Βέλγιο, η Γαλλία και η Γερμανία. Στον δεύτερο έπαιζαν η Δανία, η Ισπανία, η Ιταλία και η Γιουγκοσλαβία. Στον τρίτο **συμμετείχαν** η Νορβηγία, η Ολλανδία, η Πορτογαλία και η Ρουμανία. Τέλος, στον τέταρτο αντιπαρατέθηκαν η Σλοβενία, η Σουηδία, η Τουρκία και η Τσεχία. Κατόπιν οι δύο πρώτοι κάθε ομίλου έπαιξαν σε νοκ άουτ αγώνες στην **προημιτελική** φάση για να φτάσουμε στους **ημιτελικούς** ανάμεσα στις τέσσερις ομάδες και στον μεγάλο τελικό που διεξήχθη στις 2 Ιουλίου στο Άμστερνταμ.

Ποδοσφαιρική πανδαισία λοιπόν με τα μεγαλύτερα αστέρια της γηραιάς ηπείρου να δίνουν σκληρές μάχες μέσα στο γήπεδο για την κατάκτηση του **πολύτιμου** τροπαίου.

1. Σχεδιάστε τις σημαίες των χωρών που συμμετείχαν στο EURO 2000.

2. Μπορείτε να βρείτε στον χάρτη της Ευρώπης τις χώρες που συμμετείχαν στο EURO 2000; Μήπως μπορείτε να βρείτε και τις πρωτεύουσες;

Εγώ ξέρω πολλές τέτοιες που αποτελούνται από τρεις απλές: σκουληκομυρμηγκότρυπα, αντισυνταγματάρχης, τιμοκατάλογος, ωτορινολαρυγγολόγος....

Ο γνωστός μας Ω-Ρι-Λα, τραλαλί και τραλαλά....

Οι υπογραμμισμένες λέξεις στο κείμενο δεν είναι απλές, αλλά σύνθετες, γιατί αποτελούνται από δύο και σπανιότερα από τρεις λέξεις, όπως η λέξη «προ-ημι-τελική»

Μπράβο, θηρίο! Εσύ βρήκες σύνθετες λέξεις που αποτελούνται μάλιστα από τέσσερα συνθετικά: ώτα, ρίνα, λάρυγγας, λόγος.

Σοβαρέψου τώρα και προσπάθησε να συμπληρώσεις τα κενά των παρακάτω ασκήσεων.

3. Συμπληρώστε τα κενά όπως στο παράδειγμα:

- Ο Νίκος παίζει στην ομάδα **ποδοσφαίρου** του σχολείου.
- Στην τελική φάση παίρνουν μέρος ..... ομάδες που προκρίθηκαν.
- Τους μαλώνει ο δάσκαλος γιατί ..... την ώρα του μαθήματος.
- Το ..... θα πάμε για μπάνια στη θάλασσα.
- Ο Βασίλης εξασκείται με τα βάρη κι έγινε .....
- Το λάδι τελείωσε και η φλόγα του καντηλιού άρχισε να .....

<p>πόδι + σφαίρα τρέμω + σβήνω κρυφά + μιλώ</p>	<p>χέρι + δύναμη δέκα + έξι καλός +καιρός</p>
--	--

4. Συνδυάστε λέξεις (συνθετικά) που είναι γραμμένες δίπλα και γράψτε τις σύνθετες λέξεις που θα βρείτε:

ανεμόβροχο

καντήλι _____

_____

_____

_____

_____

_____

5. Γράψτε δίπλα απ' την πρόταση τη σύνθετη λέξη:

- Η πόρτα που είναι έξω. → **εξώπορτα**
- Αυτός που παίζει όργανα. → .....
- Αυτή η πόλη είναι του Κωνσταντίνου. → .....
- Το μάθημα που γράφει για τη γη. → **γεω** .....
- Αυτός που χάνει άσκοπα τη μέρα του. → .....
- Έτσι λέγεται αυτός που τρώει μόνο χορταρικά. → .....
- Δώδεκα νησιά του Αιγαίου λέγονται.... → **Δω** .....
- Τα επτά νησιά του Ιονίου λέγονται... → **Ε** .....

6. Ενώστε τα μόρια “δυσ-” και “ευ” (καλός) με τις λέξεις και σχηματίστε άλλες όπως στο παράδειγμα:

		νέες λέξεις αντίθετες μεταξύ τους	
δυσ- + ευ-	τύχη	→	δυστυχία ευ τυχία
	κίνηση	→	δυσκίνητος ευ .....
	οσμή	→	δύσ..... εύ .....
	πέψη	→	.....
	αρεστός	→	.....
	κοιλιά	→	.....
	πίστη	→	.....

1. Μεσοπαθητικός Αόριστος

Ο Μεσοπαθητικός Αόριστος μπορεί να έχει τις εξής καταλήξεις: ζεστάθηκα, πιάστηκα, αρπάχτηκα, σκάφτηκα κ.α.

ΚΑΤΑΛΗΞΕΙΣ

-ηκα	-ήκαμε
-ηκες	-ήκατε
-ηκε	-ηκαν

2. Στιγμαίος Μέλλοντας και Υποτακτική Αορίστου Μεσοπαθητικής Φωνής

Ο Στιγμαίος Μέλλοντας και η Μεσοπαθητική Υποτακτική Αορίστου έχουν τις ίδιες καταλήξεις (θα λυθώ, να λυθώ)

Στιγμαίος Μέλλοντας → θα
Υποτακτική Αορίστου → να -ώ, -είς, -εί, -ούμε, -είτε, -ούν

3. Μεσοπαθητική Προστακτική Αορίστου

κατάφαση

φυλάξου, φυλαχτείτε
νοικοκυρέψου, νοικοκυρευτείτε
νίψου, νιφτείτε
ετοιμάσου, ετοιμαστείτε
στάσου, σταθείτε

άρνηση

μη φυλαχτείς, μη φυλαχτείτε
μη νοικοκυρευτείς, μη νοικοκυρευτείτε
μη νιφτείς, μη νιφτείτε
μην ετοιμαστείς, μην ετοιμαστείτε
μη σταθείς, μη σταθείτε

4. Σύνθεση λέξεων

Σύνθετες λέξεις λέμε τις λέξεις που αποτελούνται από δύο το λιγότερο λέξεις (από μόριο και λέξη, ή πρόθεση και λέξη κ.α.). Οι λέξεις αυτές λέγονται συνθετικά. Υπάρχουν σύνθετες λέξεις που ανάλογα με τη σημασία που έχουν χωρίζονται σε:

α) **Παρατακτικά σύνθετα:** Σημαίνουν ότι ανάμεσα στα συνθετικά απ' τα οποία αποτελούνται, μπορεί να μπει το "και".

π.χ. χιονόβροχο, γαλανόλευκος, μπαινοβγαίνω, νοτιοδυτικά κτλ.

β) **Προσδιοριστικά σύνθετα:** Είναι αυτά στα οποία το πρώτο συνθετικό της λέξης προσδιορίζει το δεύτερο.

π.χ. υπνοδωμάτιο, πλουσιόπαιδο, χαμοκέρασο, κατακόκκινος.

γ) **Κτητικά σύνθετα:** Αναφέρονται σ' αυτόν που έχει κάτι δικό του, είναι κτήμα του δηλαδή.

π.χ. ξανθομαλλούσα, κακόγουστος, καλόκαρδος

δ) **Αντικειμενικά σύνθετα:** Φανερώνουν ότι το ένα συνθετικό της λέξης γίνεται αντικείμενο του άλλου.

π.χ. σαρκοφάγος, πτηνοτρόφος, ζαχαροπλάστης.

ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΑ

Λέξεις: άθλημα, έλκυθρο, χειμερινός, ομαδικός, τελευταίος, προπονούμαι, υποστηρίζω, βυθός, μεταξοσκώληκας, Ελλάδα, Άτλαντας, δυσανασχετώ, προπονητής, πρωταθλητής.

Φράσεις: Οι αθλητές ρίχτηκαν στη δουλειά. Παίζει ωραίο κλαρίνο. Η θερμοκρασία μειώθηκε αισθητά. Είχαμε στο μυαλό μας μόνο την προπόνηση. Κρυφομιλούν των ώρα του μαθήματος.

Μάθημα μετά μουσικής

Κεφάλαιο 23

1

2

3

4

5

6

7

8

1. Ποιος είναι:
Ο αριθμός 1 είναι ο Σοπέν.
Ο αριθμός 2 είναι .....

Πετρολούκας-Χαλκιάς, Μάνος Χατζιδάκις, Γιάννης Βαρδής, Άννα Βίσση, Βασίλης Τσιτσάνης, Μπετόβεν, Μίκης Θεοδωράκης, Σοπέν

2. Ποιος κάνει τι;
Ο Σοπέν και ο Μπετόβεν είναι μουσικοσυνθέτες κλασικής μουσικής.

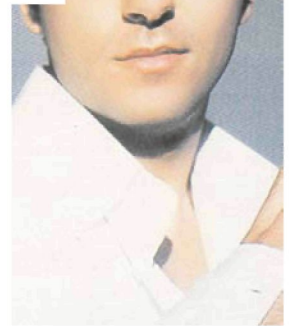
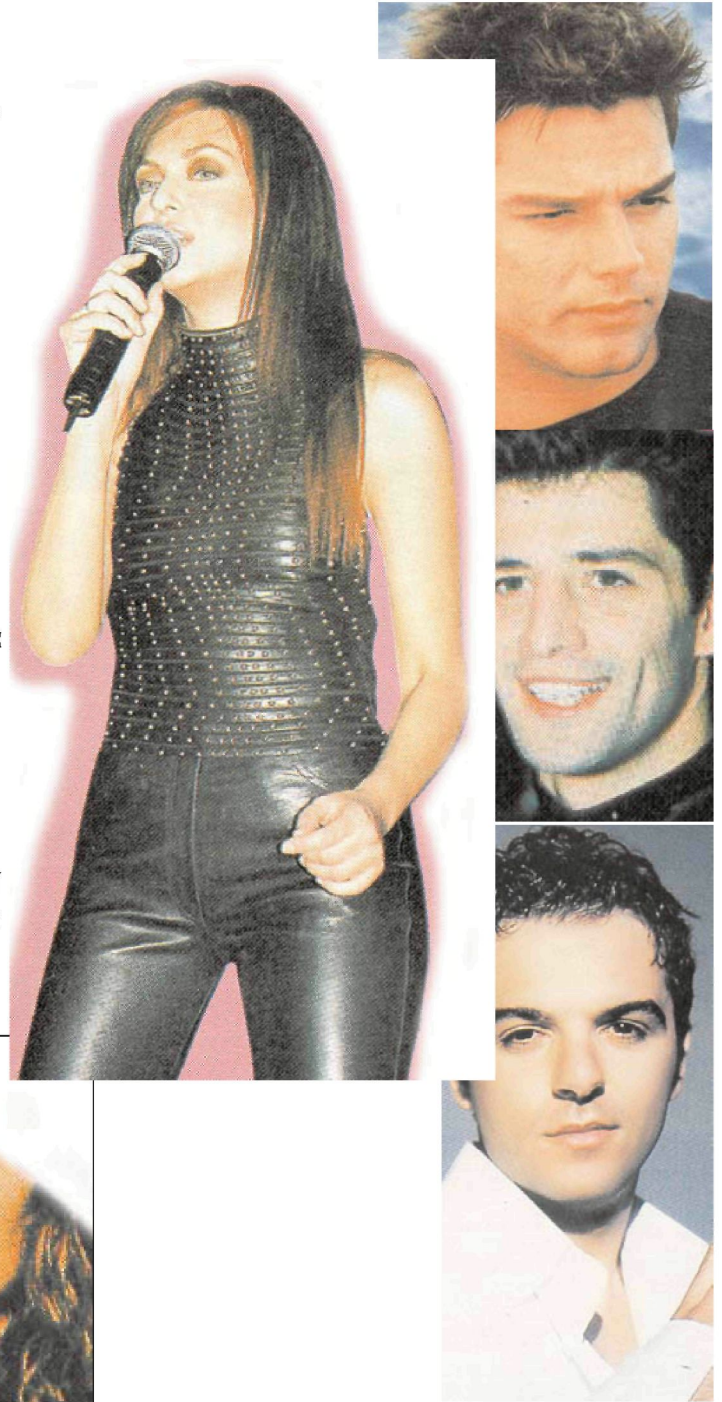
δημοτικά έντεχνη μουσική λαϊκά
ρεμπέτικα συνθέτης τραγουδιστής

3. Ποιο από τα παραπάνω όργανα είναι κρουστό, πνευστό ή έγχορδο;

Ο μονόλογος της Μαργαρίτας

Σας άρεσε το καινούργιο τραγούδι του Ρίκι Μάρτιν; Και η Γαρμπή μια χαρά είναι. Μήπως ο Μητροπάνος δεν είναι **ήρωας**; Για δες που τις προάλλες την καταβρήκα με 'κείνη την άρια από την Κάρμεν του Μπιζέ! Τι είναι άρια; Έλα, μωρέ, σίγουρα έχεις ακούσει για την όπερα! Όχι ότι μου αρέσει πάντα. Καμιά φορά όμως τρελαίνομαι! Α, μα σαν ακούω κλαρίνο παθαίνω! Σου λέω, ξεχνώ την **πραγματικότητα**, βρε παιδί μου, ανεβαίνω στα ουράνια! Ε, δεν θα σου πω βέβαια για σμυρνάϊκα! Αυτά που έφεραν οι **πρόσφυγες** μαζί τους! Τι ήχος! Τι μελωδία! Τι ρυθμός!

Ναι, δεν λέω, και τα ξένα καλά είναι, ειδικά η τζαζ, τα μπλουζ και οι μπαλάντες! Αλλά να, πώς να το πω: Μου αρέσουν και τα ακούω και τα χορεύω, αλλά δεν με αγγίζουν. Άλλο πράγμα τα δικά μας! Έχουν **προσωπικότητα**! Ακούς μπουζούκι και χάνεσαι! Ακούς λύρα κρητική και παθαίνεις! Σε μπέρδεψα ε, Μα και μένα να μου αρέσουν λίγο πολύ όλα: Ε, τι να κάνουμε: Αυτά έχει η μουσική. Οι **επιστήμονες** λένε πως είναι γλώσσα διεθνής, είναι παγκόσμια! Με τους επιστήμονες θα τα βάλω εγώ τώρα; Αφού αυτοί λένε πως μιλάει στ' αφτιά και στην ψυχή μας με τρόπους πολλούς και διαφορετικούς.

1. Και τώρα η σειρά σας! Αφού διαβάσετε το κείμενο, πάρτε μια συνέντευξη από τον διπλανό ή τη διπλανή σας. Κάντε του/της τις παρακάτω ερωτήσεις.

- Ποια μουσική σας αρέσει;
- Με ποια όργανα παίζεται;
- Τι ρυθμοί σας αρέσουν; Γρήγοροι ή αργοί; Γιατί;
- Τι γνώμη έχετε για την ξένη μουσική; Αν ακούτε, ποιο είδος σας αρέσει;
- Οι γονείς σας ή τα αδέρφια σας ακούν την ίδια μουσική με σας; Αν όχι, γιατί;
- Ακούνε οι νέοι την ίδια μουσική με τους μεγάλους;
- Τι ρόλο παίζει η μουσική στη ζωή σας;

2. Γράψτε τις απαντήσεις στο τετράδιό σας και προσπαθήστε μετά να συντάξετε ένα κείμενο με τις απαντήσεις.

3. Να κλίνετε το όνομα “ήρωας” μέσα στις προτάσεις:

- Ονομαστική - Ο πιο γεροδεμένος ..... της Ελλάδας είναι ο Ηρακλής.
- Ενικός** Γενική - Η καρδιά του ..... είναι γεμάτη θάρρος και αγάπη.
- Αιτιατική - Ο Βασίλης κένει τον ..... στη μικρή του αδερφή.
- Πληθυντικός** Ονομαστική - Οι ..... είναι άνθρωποι σαν κι εμάς.
- Γενική - Στις εθνικές γιορτές τιμάμε τη μνήμη των ..... της πατρίδας.
- Αιτιατική - Κάθε τόπος έχει τους δικούς του .....

ΚΑΤΑΛΗΞΕΙΣ
Δικατάληκτων
αρσενικών σε -ας

-ας
 -α
 -α
 -ες
 -ων
 -ες

4. Τώρα συμπληρώστε τα κενά με θηλυκά ονομάτα:

- Ονομαστική - Η ..... δεν κάνει την ποιότητα.
- Ενικός** Γενική - Ο άνθρωπος επηρεάζει το μέλλον της .....
- Αιτιατική - Όταν κάνεις ανάληψη χρημάτων στην τράπεζα δείχνεις την .....
- Πληθυντικός** Ονομαστική Οι ..... των υπουργών είναι πολλές.
- Γενική - Μία των ..... που διαθέτει ο άνθρωπος είναι η ομιλία.
- Αιτιατική - Σκέφτηκε όλες τις ..... για να κερδίσει το λαχείο.

ΚΑΤΑΛΗΞΕΙΣ
Δικατάληκτων
θηλυκών σε -α

-α
 -ας
 -α
 -ες
 -ων
 -ες

η ποσότητα οι αρμοδιότητες την ταυτότητα των ικανοτήτων της ανθρωπότητας τις πιθανότητες

5. Ο τόνος στη Γενική Πληθυντικού κατεβαίνει στην παραλήγουσα. Προσέξτε το παράδειγμα και συνεχίστε:

- η μνήμη του ήρωα → η μνήμη των ηρώων
- το λυόμενο του πρόσφυγα → το λυόμενο .....
- τα στοιχεία της ταυτότητας → τα στοιχεία .....
- το κιβώτιο της ταχύτητας → το κιβώτιο .....
- τα δικαιώματα της μειονότητας → τα δικαιώματα .....

6. Γράψτε κάτω από κάθε λέξη τη Γενική Πληθυντικού όπως στο παράδειγμα:

οι ταχύτητες	οι πιθανότητες	οι δυνατότητες	οι αρμοδιότητες
των ταχυτήτων			
οι νυχτοφύλακες	οι άρχοντες	οι πίνακες	οι κόρακες
των			

Σίγουρα όλοι σας κάποτε ονειρευτήκατε να γίνετε τραγουδιστές! Δεν είναι και άσχημη η εικόνα που βλέπουμε στην τηλεόραση! Λαμπερές εικόνες, πολλά φώτα, πολυτέλεια... Τι κρύβεται όμως πίσω από όλα αυτά; Πόσο εύκολο είναι να κάνει κάποιος καριέρα; Διαβάστε μια συνέντευξη της γνωστής τραγουδίστριας Κωνσταντίντας και... βγάλτε μόνοι σας τα συμπεράσματά σας...

ΑΠΟΤΟΜΗ ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ στην εφηβεία...

Η Κωνσταντίνα γεννήθηκε στη Λευκωσία και ήρθε στην Αθήνα ακριβώς στα 16 της. Έπειτα από μια τρομερή εμπειρία απ' την εισβολή των Τούρκων στην Κύπρο και την απώλεια του πατέρα της, αποφάσισε να πάρει την τύχη στα χέρια της. Μαζί με τον αδελφό της κάνουν το ντεμπούτο τους και αρχίζουν μια λαμπρή καριέρα.

Κωνσταντίνα, γιατί ήρθες στην Αθήνα;
Για να τελειώσω το σχολείο μου και να δουλέψω. Είχα στόχο περισσότερο να βοηθήσω την οικογένειά μου που είχε μείνει πίσω και λιγότερο για ν' ασχοληθώ επαγγελματικά και να γίνω τραγουδίστρια.
Και το σχολείο;
Πήγα σε οικονομικό σχολείο στην Αθήνα, όπου παρακολουθούσα κανονικά καθημερινά τα μαθήματά μου. Τ' απογεύματα πήγαινα στη σχολή Κλάβα για να ολοκληρώσω τις μουσικές σπουδές μου.
Και τα βράδια σου;
Τα βράδια τραγουδούσα μαζί με τον αδελφό μου σε μια μπουάτ.
Ποιοί άλλοι τραγουδούσαν στην μπουάτ;
Ο Νταλάρας και η Αλεξίου...
Πρέπει να ένιωθες πίεση και άγχος, δουλεύοντας με τέτοια ονόματα και για πρώτη, μάλιστα, φορά.
Φαντάζεστε το στρίμωγμα...
Έπρεπε να προσαρμοστώ και στο σχολείο. Η γλώσσα με παίδευε. Μπορεί να 'ναι

ελληνικά, αλλά είναι κυπριακά ελληνικά. Ντρεπόμενοι να μιλήσω. Πολλές φορές οι καθηγητές δεν καταλάβαιναν τι έλεγα και χρειάζοταν να το επαναλάβω. Δύσκολα χρόνια. Ήσουν όμως αποφασισμένη...
Ναι, ήθελα να τα βγάλω πέρα. Ήταν θέμα επιβίωσης. Έπρεπε να βοηθήσω την οικογένειά μου. Αργότερα, όταν κατάφερα να ορθοποδήσω, το συνέχισα και σαν επάγγελμα.
Και από ελεύθερο χρόνο;
Παρέα με τους φίλους, αλλά μόνο μέσα στο σχολείο. Δεν υπήρχε χρόνος για βόλτες και εκδρομές. Ήταν άπιαστα όνειρα. Θυμάμαι ότι παρακαλούσα να πάμε εκδρομή με το σχολείο, μήπως και κοιμηθώ λίγο παραπάνω.
Και πότε διάβαζες;
Στα καμαρίνια. Όταν οι άλλοι μαζεύονταν και έκαναν πλάκες και αστεία ή κουβένταζαν σε παρέες, εγώ διάβαζα ιστορία και αρχαία. Αυτές τις ώρες είχα ελεύθερες για διάβασμα. Απ' τα 16 μέχρι τα 18 αυτή ήταν η ζωή

μου.
Και ο έρωτας;
Φυσικά, σαφώς και σαν φυσιολογικό παιδί ήμουν ερωτευμένη με τον έρωτα! Γενικά ήμουν μαζεμένη και δύσπιστη και δεν ανοιγόμουν εύκολα... και μην ξεχνάμε ότι είχα συνηθίσει στη ζωή της Κύπρου, που τα πράγματα είναι πιο κλειστά -κάτι σαν τη δική σας επαρχία.
Πού μένατε στην Αθήνα;
Είχαμε νοικιάσει με τον αδελφό μου ένα σπίτι.
Και έπρεπε να' ασχολείσαι και με τα οικοκυρικά;
Ε, δε γινόταν αλλιώς... Όσο γινόταν τα έφτιαχνα μόνη μου. Για ένα διάστημα έμενε μαζί μας και η αρραβωνιαστικιά του αδελφού μου, οπότε μοιραζόμασταν τη λάντζα.
Πόσα αδέρφια είστε;
Πέντε! Ο Πανίκος - ο μεγάλος μας-, η Χριστίνα, η Χαρά κι ο Άντρος. Όλοι μας τραγουδάμε, εκτός από τη Χριστίνα που ξέφυγε....

1. Δύσκολα χρόνια πέρασε η Κωνσταντίνα!

- Ποια ήταν η πιο τρομακτική εμπειρία της ζωής της;
- Μπορείς να υπολογίσεις πότε ήρθε η Κωνσταντίνα στην Ελλάδα; (Πότε έγινε η εισβολή των Τούρκων στην Κύπρο;)
- Μήπως μπορείς να υπολογίσεις πόσο χρονών περίπου είναι;

2. Μπορείς να βρεις τα στοιχεία που λείπουν από το βιογραφικό της Κωνσταντίνας;

Γεννήθηκε περίπου το .....

Πήγε σχολείο στην .....

Όταν ήταν ..... χρονών ήρθε .....

Έχει ..... αδέρφια. Όλα εκτός από την..... ασχολούνται με το .....

Ο πατέρας της σκοτώθηκε περίπου το .....

Συνέχισε το σχολείο στην ..... και παράλληλα εργαζόταν σαν .....

3. Γράψε τώρα και εσύ το δικό σου βιογραφικό και συμπλήρωσε με στοιχεία που θεωρείς ιδιαίτερα ενδιαφέροντα:

- Με λένε .....

- Γεννήθηκα στις ..... στο/στη .....

- Έχω ..... αδέρφια. Τα ονόματά τους είναι .....

- Πήγα σχολείο το ..... στο/στη .....

Θα θυμάσαι, πιστεύω, τα άρθρα «ο, η, το, του, της, τον, οι, τα, των, τους, τις» που βάζουμε πριν απ' τα ονόματα. Αυτά τα λέμε οριστικά άρθρα. Το οριστικό άρθρο το χρησιμοποιούμε όταν μιλάμε για ένα γνωστό πράγμα, ένα ορισμένο πρόσωπο. Υπάρχει όμως κι ένα άλλο, το αόριστο άρθρο, το οποίο....

Οχι άριστο, «α-ό-ρι-στο» είπα και μη μου γυρίζεις τις λέξεις ανάποδα. Αόριστο άρθρο είναι τα «ένας, μία, ένα»

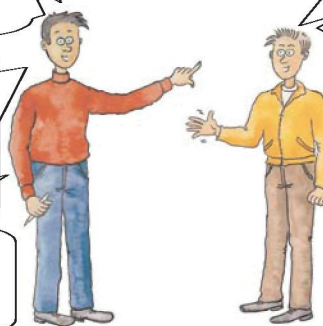
Καλά τα λες. Αν πεις για παράδειγμα «ένα βουνό» μας δείχνει ότι εδώ μιλάμε για ένα κι όχι για δύο βουνά. Επειδή όμως δεν μας λέει για πιο βουνό πρόκειται, δηλαδή μιλάει αόριστα για ένα οποιοδήποτε βουνό, γι' αυτό το λέμε «αόριστο» άρθρο.

Καλά θα κάνεις να μην τα ανακατεύεις τόσο πολύ, γιατί στο τέλος θα με κάνεις κι εμένα να έχω αμφιβολίες!

Στοπ! Από πού ξετρώπωσες κι άλλο είδος άρθρου; Εσύ, παιδάκι μου, δεν τρώγεις με τίποτε. Απ' το πουθενά κι απ' τη στιγμή που όλοι έμαθαν με το ζόρι τα άρθρα των ονομάτων, τώρα ξαφνικά μας ξεφουρνίζεις και το ... άριστο άρθρο;

Για στάσου σε πάνω αδιάβαστο. Αυτά είναι αριθμητικά και φανερώνουν ένα ορισμένο πλήθος από πράγματα, πρόσωπα ή ζώα....

Ό,τι πει ο μεγάλος. Δεν θέλω να ανακατέψω τα πράγματα και να σου πω τι σχέση έχει αυτό το άρθρο με τον Αόριστο των ρημάτων...

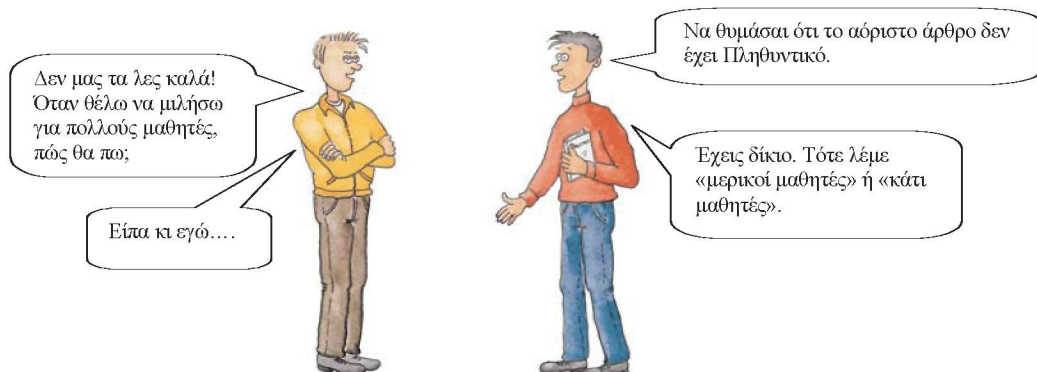

4. Γράψτε το οριστικό άρθρο όπως στο παράδειγμα:

ο	πατέρας	μαθητές	παππού	σεντόνια
	μητέρας	γυναίκες	γυναίκες	μαθήτρια
	παιδιού	πουλάκια	ρούχων	μαθήτρια
	δάσκαλο	ανδρών	θαλασσών	σκυλάκι

5. Γράψτε το αόριστο άρθρο όπως στο παράδειγμα:

ένας	μαθητής	παιδιού	άνθρωπο
	βάρκα	μάνας	μέρα
	ψάρι	αστυνομικού	πρωί

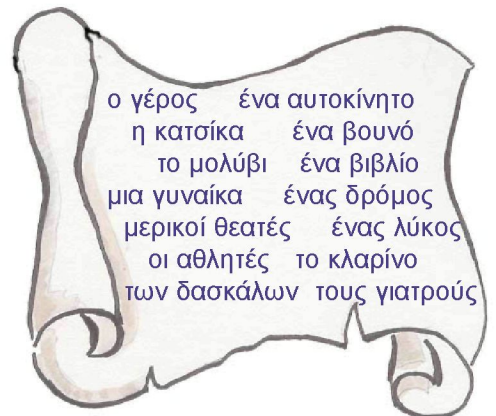
6. Ταξινομήστε τις λέξεις στη σωστή στήλη όπως στο παράδειγμα:

Λέξεις με οριστικό άρθρο

η κατσίκα

Λέξεις με αόριστο άρθρο

ένα αυτοκίνητο

7. Συμπληρώστε τα κενά των προτάσεων με το οριστικό ή το αόριστο άρθρο:

- Μου είπε ..... γνωστός μου ότι σε είδε στην είσοδο ..... θεάτρου.
- "Φωνάξτε, σας παρακαλώ, ... γιατρό να δει ..... μάτι μου".
- Την είδα μέσα σε ..... μαγαζί να μιλάει με ..... πωλητή.
- ..... μικρό μου αδερφάκι παίζει μόνο του με ..... παιχνίδι.
- ..... μητέρα μάλωσε με ..... διευθύντρια ..... νηπιαγωγείου.

1. Γράψτε στο κουτάκι K όταν είναι κυριολεξία και M όταν είναι μεταφορά:

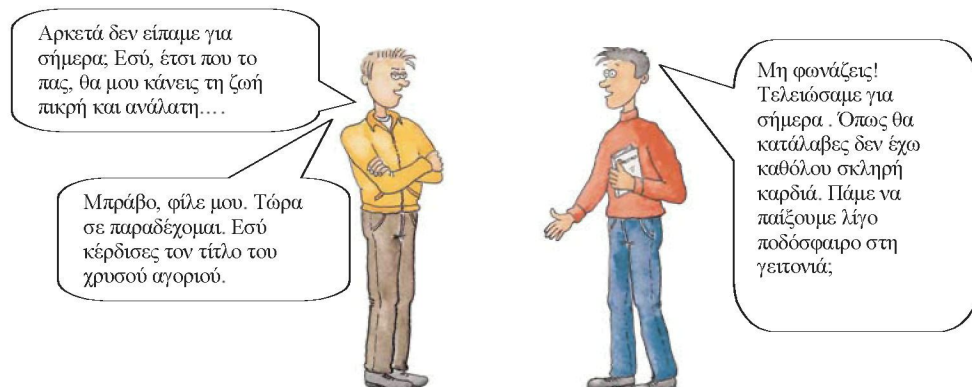
- Ο παππούς αποκοιμήθηκε με ένα πικρό χαμόγελο στο στόμα. M
- Με μια ματιά καταλαβαίνουμε ότι ο Βασίλης έχει χρυσή καρδιά.
- Η σκληρή φλούδα απ' το καρπούζι δεν τρώγεται. K
- Ο Νίκος είναι όλο παχιά λόγια.
- Άνοιξε την καρδιά της και της μίλησε για το πρόβλημά της.
- Το τετράδιο του Νίκου είναι καθαρό.
- Το βλέμμα της Μαρίας είναι καθαρό.
- Η γεύση της ζάχαρης είναι γλυκιά.
- Η γιαγιά μιλούσε στο εγγονάκι της με γλυκιά φωνή.

2. Γράψτε μικρές προτάσεις χρησιμοποιώντας μαζί τις λέξεις που είναι δίπλα, όπως στο παράδειγμα:

- K
- M
- M
- M
- K
- K
- M

- Η Ελένη είναι όμορφο κορίτσι.

όμορφο κορίτσι
πικρά λόγια
βαθιά σιωπή
ψυχρή υποδοχή
πράσινα φύλλα
ζεστό φαγητό
ζεστό χαμόγελο

3. Οι δύο φίλοι παραπάνω χρησιμοποίησαν τρεις μεταφορές. Να τις βρείτε και να τις υπογραμμίσετε.

1. Ουσιαστικά δικατάληκτα

α' αρσενικά σε -ας

Ενικός	Όνομαστική	ο πρόσφυγας	Πληθυντικός	οι πρόσφυγες
	Γενική	του πρόσφυγα		των προσφύγων
	Αιτιατική	τον πρόσφυγα		τους πρόσφυγες

β' θηλυκά σε -α

Ενικός	Όνομαστική	η ποσότητα	Πληθυντικός	οι ποσότητες
	Γενική	της ποσότητας		των ποσοτήτων
	Αιτιατική	την ποσότητα		τις ποσότητες

Σημείωση: Και τα αρσενικά και τα θηλυκά αυτής της ομάδας στη Γενική του Πληθυντικού αριθμού κατεβάζουν τον τόνο στην παραλήγουσα.

π.χ. των νυχτοφυλάκων, των δυνατοτήτων

2. Οριστικό και αόριστο άρθρο

Το οριστικό άρθρο το χρησιμοποιούμε όταν μιλάμε για ένα γνωστό πράγμα ή για ένα ορισμένο πρόσωπο: π.χ. η μητέρα μου, το σπίτι μου.

Το αόριστο άρθρο το χρησιμοποιούμε όταν μιλάμε αόριστα για πρόσωπα ή πράγματα: π.χ. μία μητέρα, ένα σπίτι.

Κλίση οριστικού άρθρου			Κλίση αόριστου άρθρου		
ο	η	το	ένας	μία	ένα
του	της	του	ενός	μιας	ενός
τον	τη(ν)	το	έναν	μία	ένα
οι	οι	τα	Δεν έχουν πληθυντικό αριθμό		
των	των	των			
τους	τις	τα			

3. Μεταφορά και κυριολεξία

α. **Μεταφορά** χρησιμοποιούμε όταν η έκφραση δεν αντιπροσωπεύει την πραγματικότητα.

π.χ. σκληρή καρδιά, χρυσή καρδιά.

β. **Κυριολεξία** χρησιμοποιούμε όταν εκφραζόμαστε στην πραγματικότητα.

π.χ. σκληρή πέτρα, κρίος καιρός

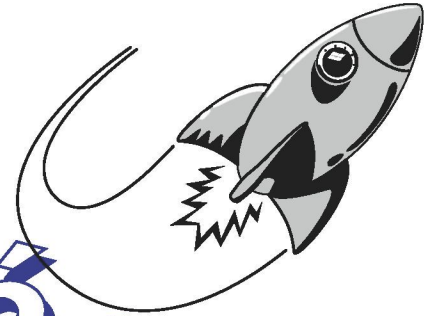
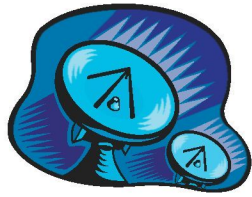
ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΑ

Λέξεις: πρόσφυγας, ήρωας, προσωπικότητα, κείμενο, υπουργός, λαχείο, κιβώτιο, δικαίωμα, ταυτότητα, ταχύτητα.

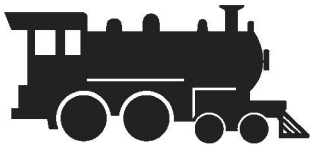
Φράσεις: Τιμάμε τη μνήμη των ηρώων. Ο πατέρας της σκοτώθηκε στην Κύπρο. Χρειάζομαι τη βοήθεια ενός γιατρού.

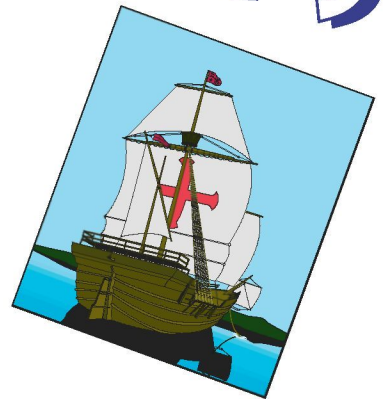
Κεφάλαιο 24

Εξερευνήσεις

και

Τεχνολογία

1. Συζητήστε στην τάξη ποιοι ήταν και τι ανακάλυψαν οι:

Χριστόφορος Κολόμβος

Βάσκο ντε Γκάμα

Ίαν Ουίλμουτ

Τόμας Νιουκόμεν

Βίλχελμ Ρέντγκεν

Ιωάννης Γουτεμβέργιος

Μαγγελάνος

Για να προβληματιστούμε!

Η Ευρώπη ανακαλύπτει τον κόσμο

Παρότι πολλοί λαοί οργάνωσαν αποστολές για να εξερευνήσουν τον κόσμο, οι Ευρωπαίοι κατάφεραν με εντοπικές προσπάθειες να φτάσουν στις περισσότερες παράκτιες περιοχές του κόσμου, σε λιγότερο από έναν αιώνα.

Πόσα πράγματα μπορούν άραγε να συμβούν σε 1000 χρόνια; Ας αναζητήσουμε την απάντηση στην ιστορία της εξέλιξης του ανθρώπινου πολιτισμού. Κι αν αρχίσουμε με τις εξερευνήσεις που είναι τόσο χλιές όσο και η ανθρώπινη φύση. Η φυσική εριέργεια ωθούσε πάντα τους ανθρώπους να καλύψουν τι υπάρχει πέρα από εκεί που οι γνώσεις μας για τον κόσμο.

τιγμή!", θα μου πείτε. "Ανακαλύπτω" θα πει

βρίσκω κάτι πρώτος εγώ. Για παράδειγμα, λέγεται ότι ο Χριστόφορος Κολόμβος ανακάλυψε την Αμερική, όταν έφτασε στα νησιά της Καραϊβικής (1492). Αυτά όμως τα νησιά κατοικούνταν ήδη από τους Αραουάκ και τους Καρίμπ! Ποιο ήταν λοιπόν το κατόρθωμα του Κολόμβου; Βρήκε μέρη για τα οποία ο ίδιος και η υπόλοιπη Ευρώπη δεν γνώριζαν μέχρι τότε τίποτα. Πρόκειται λοιπόν για μια "ανακάλυψη" μόνο αν τη δούμε από τη σκοπιά των Ευρωπαίων. Ο Κολόμβος μάλιστα συνέχισε να ξαναβαφτίζει νησιά για λογαριασμό της Ισπανίας -κι αυτό είναι ένα δείγμα τυπικής συμπεριφοράς των ευρωπαίων εξερευνητών κατά τη διάρκεια του 15ου και 16ου αιώνα! Πολλά μπορεί να συμπεράνει κανείς για τις επιπτώσεις των ανακαλύψεων στους ιθαγενείς κατοίκους των περιοχών αυτών. Αλλά και για τις αλλοιώσεις που προκάλεσαν στη φυσική τους ομορφιά, αν αναλογιστούμε την τεράστια οικολογική καταστροφή των τελευταίων αιώνων. Μήπως οι όροι "κέρδος" και "εκμετάλλευση" είναι τελικά καταλληλότεροι για να περιγράψουν τα κίνητρα των πρώτων μεγάλων εξερευνητών; Σίγουρα έπαιξαν κι αυτά σπουδαίο ρόλο. Εξίσου σημαντική όμως είναι κι η λαχτάρα του Ανθρώπου να φτάνει ολοένα και πιο μακριά, να αγωνίζεται για να

κατακτήσει το Άγνωστο.

Για το πιπέρι και την κανέλα

Τα μπαχαρικά ήταν ο πραγματικός στόχος των ευρωπαίων εξερευνητών το 15ο και το 16ο αιώνα. Όπως συμβαίνει στο κυνήγι του θησαυρού, αυτά τους οδήγησαν σταδιακά από την Αφρική στην Ινδία και, τελικά, στα νησιά της ΝΑ Ασίας.

Από τους "Ερευνητές" της Καθημερινής, 7/11/99.

2. Διαβάστε το κείμενο και απαντήστε στις ερωτήσεις:

- Τι σημαίνει "ανακαλύπτω";
- Ο Κολόμβος "ανακάλυψε την Αμερική";
- Ποια ήταν τα κίνητρα των εξερευνητών;

3. Μπορείς να ταιριάξεις τις επικεφαλίδες με τα κείμενα;

A Το 1896, η ανακάλυψη των ακτίνων X από τον γερμανό φυσικό Βίλχελμ Κόνρατ Ρέντγκεν ανοίγει το δρόμο για μια σειρά από ανακαλύψεις στις οποίες οφείλουμε τη σύγχρονη αντίληψή μας για τη φύση της ύλης. Οι ακτίνες X χρησιμοποιούνται στη βιομηχανία και την επιστημονική έρευνα, δεν υπάρχει όμως αμφιβολία ότι η σπουδαιότερη απ' όλες είναι η εφαρμογή τους στην ιατρική, που θεμελιώθηκε θεωρητικά το 1906 από δύο γάλλους γιατρούς, τον Ζακ Μπεργκονί και τον Λουί Τριμποντό.

1	2	3	4

B Μέχρι το 1470 που τυπώθηκε το πρώτο βιβλίο στη Βενετία, η γνώση ήταν προνόμιο των λίγων, αυτών που μπορούσαν να διαθέσουν χρήματα για να αποκτήσουν τα πανάκριβα χειρόγραφα βιβλία. Η γέννηση της τυπογραφίας, ωστόσο, χρονολογείται πολύ νωρίτερα, γύρω στο 700 μ.Χ., στην Κίνα. Δεν είναι τόσο σημαντικό να γνωρίζουμε ποιος ανάμεσα στον Ιωάννη Γουτεμβέργιο, τον Προκόπιο Βάλντφογκελ ή τον Λάουρνες Κόστερ είναι, γύρω στο 1440-1450, ο "εφευρέτης" της τυπογραφίας με μεταλλικούς χαρακτήρες. Πιθανότατα είναι ο Γουτεμβέργιος, όπως το θέλει και η παράδοση. Όμως, σίγουρα, η εμφάνιση του βιβλίου είναι φαινόμενο ευρωπαϊκό. Το 1500 λειτουργούσαν τυπογραφεία σε 236 ευρωπαϊκές πόλεις.

Γ Η εφεύρεση της ατμομηχανής, περισσότερο από κάθε άλλη εφεύρεση, συμβολίζει τη Βιομηχανική επανάσταση. Για πρώτη φορά ο άνθρωπος μπόρεσε να παραγάγει κινητήρια ενέργεια, ανεξάρτητα από τις φυσικές συνθήκες όπως γινόταν μέχρι τότε, π.χ. με τους ανεμόμυλους και τους νερόμυλους. Η ατμομηχανή εγκαινιάζει τη σύγχρονη εποχή της εκμηχάνισης.

Η δύναμη του ατμού ήταν γνωστή από πολύ παλιά. Ο Ήρων ο Αλεξανδρεύς, το 100 μ.Χ. περίπου, εφευρέτης και μηχανικός της Ελληνιστικής περιόδου, περιγράφει μηχανισμούς που εκμεταλλεύονται την κινητήρια δύναμη του ατμού. Στον άγγλο μηχανικό Τόμας Νιουκόμεν και στο βοηθό του Τζον Κάλι οφείλουμε το 1712 την πρώτη ατμομηχανή που γνωρίζει ευρεία διάδοση. Όμως πολλοί πριν από αυτούς εργάστηκαν πάνω στην ίδια ιδέα, προσφέροντάς τους πολύτιμες γνώσεις και εμπειρία.

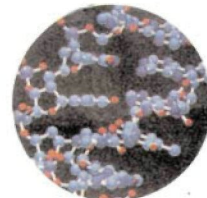
Δ Θα μπορούσε να πει κανείς ότι πρόκειται για σενάριο επιστημονικής φαντασίας, όμως η γέννηση της Ντόλι με τη μέθοδο της κλωνοποίησης, του πιο διάσημου προβάτου στον κόσμο, είναι γεγονός. Όλα άρχισαν το Φεβρουάριο του 1997, όταν ο Ίαν Ουίλμου, από το Ινστιτούτο Ρόσλιν ανήγγειλε τη γέννηση της Ντόλι. Δύο χρόνια αργότερα ο Ουίλμουτ προκάλεσε αίσθηση, δηλώνοντας ότι είναι υπέρ της εφαρμογής της κλωνοποίησης στον άνθρωπο. Επρόκειτο όμως για παρεξήγηση. Ο σκοτεινός επιστήμονας υποστηρίζει τη λεγόμενη "θεραπευτική κλωνοποίηση", τη δημιουργία δηλαδή κλωνοποιημένων εμβρύων που θα τροφοδοτούν την επιστήμη με ανθρώπινα "ανταλλακτικά" για τη θεραπεία αρρώστων. Παραμένει όμως κατηγορηματικά αντίθετος στην "αναπαραγωγική κλωνοποίηση". Όπως άλλωστε και ο άγγλος συνάδελφός του Όστιν Σμιθ. Η καλλιέργεια κυττάρων από ανθρώπινα έμβρυα για θεραπευτικούς σκοπούς απαγορεύεται ρητά στις περισσότερες χώρες του κόσμου. Στην Αγγλία όμως το εργαστήριο του Όστιν Σμιθ έχει λάβει άδεια για πειράματα, που περιλαμβάνουν πολλές άγνωστες παραμέτρους και ανοίγουν το δρόμο στην κλωνοποίηση ανθρώπων. Ο ίδιος ο Όστιν Σμιθ δηλώνει: "Θα περάσουν αρκετά χρόνια, όμως, προτού χρησιμοποιήσω κύτταρα από κλωνοποιημένα κύτταρα ανθρώπων". Άραγε πόσο σύντομα στο μέλλον η ανθρώπινη κλωνοποίηση θα είναι πραγματικότητα;

1. Ατμομηχανή

2. Τυπογραφία

3. Κλωνοποίηση

4. Ακτίνες X

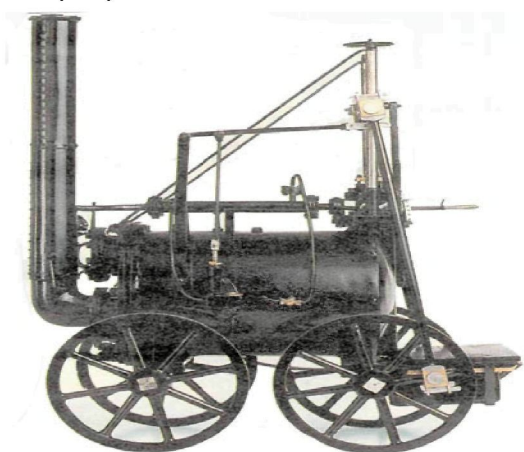

4. Διαβάστε τώρα προσεκτικά τα κείμενα και ρωτήστε τον διπλανό σας τι έγινε το 1997, 1470, 1712 και το 1896;

3. Οι παρακάτω προτάσεις είναι σωστές ή λάθος; Σημειώστε x στην αντίστοιχη στήλη:

1. Μετά την ανακάλυψη της τυπογραφίας μπορούσαν πολλοί άνθρωποι να διαβάζουν βιβλία.
2. Είναι απόλυτα σίγουρο ότι εφευρέτης της τυπογραφίας είναι ο Γουτεμβέργιος.
3. Η κλωνοποίηση δεν απαγορεύεται.
4. Με τη μέθοδο της κλωνοποίησης οι επιστήμονες θέλουν να παρασκευάζουν ανθρώπινα όργανα για μεταμόσχευση.
5. Η ατμομηχανή και η βιομηχανία είναι πολύ στενά συνδεδεμένες.
6. Η δύναμη του ατμού ανακαλύφθηκε μόλις τον προηγούμενο αιώνα.
7. Οι ακτίνες X χρησιμοποιούνται μόνο στην ιατρική.
8. Το 1906 δύο γάλλοι γιατροί εφάρμοσαν για πρώτη φορά τις ακτίνες X στην ιατρική.

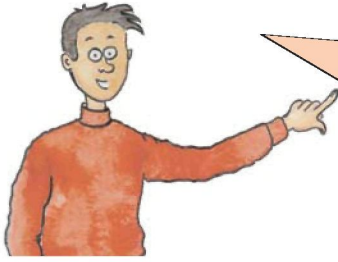
Σωστό	Λάθος

4. Τώρα γράψτε τις λάθος προτάσεις της άσκησης 3 σωστά και μετά... κάντε ένα τεστ στον διπλανό σας! Τι έμαθε για τις εφευρέσεις;

- Πώς κέρδιζε ο άνθρωπος ενέργεια πριν την ατμομηχανή;
- Ποια επιστημονική ανακάλυψη μπορεί να μας δώσει ανθρώπινα όργανα για μεταμόσχευση;

Μερικές λέξεις τις γράφουμε κομμένες για συντομία. Ήδη στα κείμενα είδαμε το μ.Χ. που σημαίνει Μετά Χριστό και το χρησιμοποιούμε στις χρονολογίες. Εδώ είναι ένας πίνακας με τις κυριότερες **συντομογραφίες**.

αρ. = αριθμός	κ.τ.λ. = και τα λοιπά	π.χ. = παραδείγματος χάρη
βλ. = βλέπε	κυβ. = κυβικά	π.Χ. = προ Χριστού
γραμμ. = γραμμάρια	λ.χ. = λόγου χάρη	σ. = σελίδα
δρχ. = δραχμές	μ. = μέτρο	τ.μ. = τετραγωνικά μέτρα
εκ. = εκατοστό	Μ. = Μεγάλος, Μέγας	χιλ. = χιλιάδες
κ. = κύριος, κυρία	μ.μ. = μετά το μεσημέρι	χμ. = χιλιόμετρα
κ.ά. = και άλλα	μ.Χ. = μετά Χριστό	
κ.λ.π. = και λοιπά πολλά		

5. Βάλτε τη σωστή συντομογραφία:

- Ως Μιλένιουμ γιορτάστηκε η Πρωτοχρονιά του 2000 .....
- Ο ..... Αλέξανδρος πέθανε το 323 .....
- Ανοίξτε όλοι τα βιβλία σας στη ..... 18.
- Το φόρεμα κοστίζει 30.000 .....
- Το διαμέρισμα είναι 120 ..... μεγάλο.
- Η απόσταση είναι 568 .....
- Σήμερα το απόγευμα θα μας επισκεφτεί ο ..... Αναστασίου.
- Η προβολή της ταινίας αρχίζει στις 7 .....
- Να αγοράσεις και 300 ..... ζαμπόν.

1. Συμπληρώστε τα ουσιαστικά στη σωστή πτώση και στο σωστό αριθμό:

- Το ..... ήταν όλο δικό σου.
- Το ..... είναι πηγή ζωής.
- Ήταν μία συνάντηση των ευρωπαϊκών .....
.....
- Το άγαλμα ήταν ηλικίας 3 χιλιάδων .....
.....

3. Συμπληρώστε τη σωστή πρόθεση:

- ..... σόδα φέρτε μου χυμό.
α) προς β) αντί για γ) δίχως
- ..... αύριο θα έχω βάψει και το σαλόνι.
α) μέχρι β) ως γ) αντί
- Δεν μπορείτε να δείτε το γιατρό ..... ραντεβού.
α) ως β) μέχρι γ) χωρίς

2. Τη ή την; Πού ή που;

- ..... τρίτη ώρα έχουμε Γλώσσα.
- Μην ξεχάσεις να πλύνεις ..... κατσαρόλα.
- ..... Δευτέρα πρέπει να πάω στον οδοντίατρο.
- ..... πηγες;
- Η πολυθρόνα ..... αγόρασα είναι αναπαυτική.
- Ξέρεις μήπως ..... είναι το ταχυδρομείο;
- Η κυρία ..... χαιρέτισα είναι η μητέρα της Άννας.

4. Γράψτε τον Αόριστο και τον Στιγμαίο Μέλλοντα των ρημάτων:

- αισθάνομαι _____
- χανόμαστε _____
- πιάνεσαι _____
- δέχεται _____
- σκέφτονται _____
- χαίρομαι _____

6. Συμπληρώστε τον πίνακα:

	Ονομαστική	Γενική	Αιτιατική
Ενικός	ο άρχοντας		
		της θερμότητας	
			την ταχύτητα
Πληθυντικός			

7. Συμπληρώστε το οριστικό ή το αόριστο άθρο:

- ..... φίλος σου σε ζήτησε στο τηλέφωνο.
- ..... φίλη μου η Γιάννα έχει γενέθλια.
- ..... φαγητό είναι αλμυρό.
- ..... γυναίκα διασχίζει το δρόμο.
- ..... γυναίκα μου είναι γιατρός.
- ..... χωριό μου λέγεται Πολυνέρι.
- Σταματήσαμε σ(ε) ..... χωριό και ήπιαμε καφέ.